

Η

ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

5ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στην έδρα της την 28^η Μαΐου 2020 με την εξής σύνθεση: Ευαγγελία Μιχολίτση, Πρόεδρος– Εισηγήτρια, Μιχαήλ Οικονόμου και Άννα Χριστοδουλάκου, Μέλη.

Για να εξετάσει την από 21/4/2020, με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) – Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ)/483/22.04.2020 Προδικαστική Προσφυγή της εταιρείας με την επωνυμία « .....» (εφεξής «προσφεύγουσα»), με έδρα την ....., περιοχή ....., νομίμως εκπροσωπούμενης.

Κατά του ..... (εφεξής «αναθέτουσα αρχή»), νομίμως εκπροσωπούμενου και

Κατά της παρεμβαίνουσας με την επωνυμία « .....», που εδρεύει στο ....., οδός ....., αρ. ....., νομίμως εκπροσωπούμενης.

Με την υπό εξέταση Προδικαστική Προσφυγή η προσφεύγουσα επιδιώκει να γίνει δεκτή η προσφυγή και να ακυρωθούν, άλλως να τροποποιηθούν οι προσβαλλόμενοι όροι της υπ' αριθμ. .... Διακήρυξης της αναθέτουσας αρχής και να διαταχθεί η επιστροφή (απόδοση) του κατατεθέντος παραβόλου.

Η συζήτηση άρχισε αφού άκουσε την Εισηγήτρια Ευαγγελία Μιχολίτση.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης προσφυγής έχει καταβληθεί το νόμιμο, σύμφωνα με τα άρθρα 363 του Ν.4412/2016 και 5 του ΠΔ 39/2017 e-παράβολο, ύψους 15.000,00 ευρώ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό ....., αντίγραφο της ηλεκτρονικής πληρωμής της Τράπεζας ..... της 21/4/2020, καθώς και επικυρωμένο αντίγραφο της εκτύπωσης από τη σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών

Αριθμός απόφασης: 693/2020

Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών του ως άνω παραβόλου, με αναφορά «δεσμευμένο»).

2. Επειδή, με την με αριθμό ..... (αρ. πρωτ. ....../31.03.2020) διακήρυξη η αναθέτουσα αρχή προκήρυξε ανοικτό διεθνή διαγωνισμό για «Προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού ..... σε Σχολικές Μονάδες Προσχολικής και Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της ....., προϋπολογισμού 6.959.635,48 ευρώ πλέον ΦΠΑ, με κριτήριο κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομικής άποψης προσφορά βάσει τιμής. Περίληψη της προκήρυξης απεστάλη προς δημοσίευση στο Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας της ΕΕ στις 26/3/2020 ενώ το πλήρες κείμενο της διακήρυξης αναρτήθηκε στο ΚΗΜΔΗΣ στις 31-3-2020 (ΑΔΑΜ : .....) και στο ΕΣΗΔΗΣ όπου έλαβε συστημικούς αριθμούς α/α ..... (Τμήμα 1), α/α ..... (Τμήμα 2), α/α ..... (τμήμα 3). Επισημαίνεται ότι η αναφορά σε ηλεκτρονικό τόπο διαγωνισμού αφορά σε όλα τα τμήματα και τους αντίστοιχους συστημικούς αριθμούς.

3. Επειδή την 21/4/2020 η προσφεύγουσα άσκησε την υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του διαδικτυακού τόπου του διαγωνισμού (ΕΣΗΔΗΣ) εμπροθέσμως την 21/4/2020, δεδομένου ότι, όπως δηλώνει, έλαβε γνώση της προσβαλλόμενης διακήρυξης στις 10.04.2020 και η 20/4/2020 ήταν ως Δευτέρα του Πάσχα εξαιρετέα, με τη χρήση του τυποποιημένου εντύπου που παρατίθεται στο Παράρτημα Ι, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 8 του ΠΔ 39/2017 και της παρ. 2 του άρθρου 362 του Ν. 4412/2016.

4. Επειδή η προσφεύγουσα κατά την άσκηση της προσφυγής καταρχήν και εν γένει, προς θεμελίωση του εννόμου συμφέροντός της αναφέρει ότι δραστηριοποιείται στον οικείο επιχειρηματικό χώρο και κατά δήλωσή της προτίθεται να συμμετάσχει σε όλα τα τμήματα του ένδικου διαγωνισμού (τμήματα 1,2 και 3), προσφέροντας τα δικής της κατασκευής προϊόντα ....., τα οποία, ως δηλώνει, έχουν πιστοποίηση CE αλλά συγκεκριμένοι όροι της διακήρυξης εντασσόμενοι στις τεχνικές προδιαγραφές, τους οποίους δεν πληροί αποκλείουν την συμμετοχή της στον διαγωνισμό (βλ. ΣτΕ ΕΑ ασφ.μ. 415/2014, 9, 124, 189/2015, πρβλ ΣτΕ ΕΑ ασφ.μ. 1258, 1316/2008, 342, 670/2009 κ.ά.). Επισημαίνεται ότι κατά το χρόνο

Αριθμός απόφασης: 693/2020

εξέτασης της προσφυγής δεν έχει παρέλθει έτι ο χρόνος υποβολής προσφορών βάσει σχετικής παράτασης που έχει χορηγηθεί από την αναθέτουσα αρχή, ενώ σε κάθε περίπτωση η προσφεύγουσα δεν έχει υποβάλει η προσφεύγουσα προσφορά και δη άνευ επιφυλάξεως.

5. Επειδή, ο επίδικος διαγωνισμός, ως εκ του αντικειμένου του και της προϋπολογισθείσας δαπάνης του εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου IV του Ν. 4412/2016. Επομένως, νομίμως φέρεται προς εξέταση η υπό κρίση προδικαστική προσφυγή στο 5ο κλιμάκιο της ΑΕΠΠ.

6. Επειδή την 22/4/2020 η αναθέτουσα αρχή προέβη σε ανάρτηση της υπό εξέταση προσφυγής στην κεντρική σελίδα του διαδικτυακού τόπου του ΕΣΗΔΗΣ ενώ στις 23/4/2020 προέβη σε κοινοποίηση της υπό κρίση προσφυγής σε όλους τους συμμετέχοντες με ηλεκτρονικό μήνυμα μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού (ΕΣΗΔΗΣ).

7. Επειδή, την 30/4/2020 η αναθέτουσα αρχή κοινοποίησε μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού (ΕΣΗΔΗΣ) προς «όλους τους συμμετέχοντες» την με αριθμό πρωτ. .... της 28/4/2020 απόφασή της με την οποία ανεστάλη η διαγωνιστική διαδικασία και παρατάθηκε η καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών και την ημερομηνία διενέργειας/αποσφράγισης προσφορών στους συστημικούς αριθμούς ΕΣΗΔΗΣ: ..... Τμήμα 1 – Πληροφορική 1, ... Τμήμα 2 – Πληροφορική 2 και ..... Τμήμα 3 – Πληροφορική 3 του ανοικτού διεθνούς ηλεκτρονικού διαγωνισμού 3/2019 ως ακολούθως: Νέα καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών: 30 Ιουνίου 2020 ώρα 11:30 πμ. Νέα ημερομηνία διενέργειας διαγωνισμού/αποσφράγισης προσφορών: 6 Ιουλίου 2020 ώρα 12:30 μ.μ.

8. Επειδή η αναθέτουσα αρχή απέστειλε μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» τόσο προς την ΑΕΠΠ όσο και προς την προσφεύγουσα στις 4/5/2020 τις Απόψεις της επί της προδικαστικής προσφυγής σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 9 παρ. 1 του ΠΔ. 39/2017. Επί των απόψεων υπέβαλε η προσφεύγουσα εμπροθέσμως στις 20/5/2020 μέσω της λειτουργικότητας «επικοινωνία» του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού υπόμνημα.

Αριθμός απόφασης: 693/2020

9. Επειδή, η παρεμβαίνουσα άσκησε την παρέμβασή της με κατάθεση στο διαδικτυακό τόπο του διαγωνισμού στις 4/5/2020 (Δευτέρα), την οποία κοινοποίησε προς την ΑΕΠΠ με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου την 4/5/2020. Η ως άνω παρέμβαση ασκήθηκε εμπροθέσμως, δοθέντος ότι η προσφυγή κοινοποιήθηκε στις 22/4/2020, από οικονομικό φορέα που θεμελιώνει επαρκώς το έννομο συμφέρον του στην εκ μέρους του πλήρωση των προσβαλλόμενων προδιαγραφών και της πρόθεσής του να συμμετάσχει στη διαγωνιστική διαδικασία, της οποίας την ακύρωση επιδιώκει η προσφεύγουσα, και εν γένει παραδεκτός.

10. Επειδή η προσφεύγουσα με την προσφυγή της υποστηρίζει τα εξής «...[.]...- Εισαγωγικά

Κατ' αρχάς, τα υπό προμήθεια είδη διέπονται από τις παρακάτω Ευρωπαϊκές Οδηγίες:

α) την Οδηγία 2009/125/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Οκτωβρίου 2009 για τη θέσπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα, η οποία ενσωματώθηκε στην Ελληνική έννομη τάξη με το Π.Δ. 7/2011 (ΦΕΚ Α' 14/11-2-2011),

β) την Οδηγία 2011/65/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2011 για τον περιορισμό της χρήσης επικίνδυνων ουσιών σε ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό (Οδηγία ROHs), η οποία ενσωματώθηκε στην Ελληνική έννομη τάξη με το Π.Δ. 114/2013 (ΦΕΚ Α' 147/17-6-2013),

γ) την Οδηγία 2014/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τη διαθεσιμότητα στην αγορά ηλεκτρολογικού υλικού που προορίζεται να χρησιμοποιηθεί εντός ορισμένων ορίων τάσης, η οποία ενσωματώθηκε στην Ελληνική έννομη τάξη με την υπ' αριθμ. Οικ.51157/ΔΤΒΝ 1129/2016 (ΦΕΚ Β' 1425/20-5-2016) Κ.Υ.Α. των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού και Περιβάλλοντος & Ενέργειας

δ) την Οδηγία 2014/30/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του

Αριθμός απόφασης: 693/2020

Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την Ηλεκτρομαγνητική Συμβατότητα, η οποία ενσωματώθηκε στην Ελληνική έννομη τάξη με την υπ' αριθμ. ΟΙΚ.37764/873/Φ342/2016 (ΦΕΚ Β' 1602/7-6-2016) Κ.Υ.Α. των Υπουργών Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού και Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων και

ε) την Οδηγία 2014/53/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Απριλίου 2014 σχετικά με την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τη διαθεσιμότητα ραδιοεξοπλισμού στην αγορά, η οποία ενσωματώθηκε στην Ελληνική έννομη τάξη με το Π.Δ 98/2017 (ΦΕΚ Α' 139/20-9-2017).

Όλες οι ως άνω Ευρωπαϊκές Οδηγίες εκδόθηκαν ακριβώς προς πρόληψη και αποφυγή της παρεμπόδισης του ελεύθερου εμπορίου και της στρέβλωσης του ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα λόγω της θέσπισης από τα κράτη-μέλη διαφορετικών νομοθετικών ή διοικητικών μέτρων, που αφορούν το αντικείμενο της καθεμίας εξ αυτών (βλ. Προοίμια-Αιτιολογικές Εκθέσεις των εν λόγω Οδηγιών, αλλά ακόμη και τον τίτλο της καθεμίας τους).

Εξάλλου, οι Αναθέτουσες Αρχές κατά την ανάθεση μιας δημόσιας σύμβασης δύνανται να απαιτούν, μεταξύ άλλων, υπό τη μορφή επιδόσεων ή λειτουργικών απαιτήσεων και οικολογικά - περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι αυτά συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης. Η δυνατότητα αυτή δεν παρέχει, ωστόσο, στην Αναθέτουσα Αρχή απεριόριστη ελευθερία επιλογής. Τα ανωτέρω χαρακτηριστικά και απαιτήσεις πρέπει να μνημονεύονται ρητά και να είναι επαρκώς προσδιορισμένα στη διακήρυξη του διαγωνισμού και να τηρούν όλες τις θεμελιώδεις αρχές του Ενωσιακού Δικαίου, ιδίως δε την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων (άρθρα 18 παρ. 1 και 54 παρ. 2 και 3α του ν. 4412/2016).

Περαιτέρω, οι Αναθέτουσες Αρχές δύνανται, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, να ζητούν, ως αποδεικτικό πλήρωσης των εν λόγω απαιτούμενων χαρακτηριστικών, συγκεκριμένο σήμα (άρθρο 55 παρ. 1 του ν. 4412/2016) ή την υποβολή πιστοποιητικού εκδιδόμενου από συγκεκριμένο οργανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης (άρθρο 56 παρ. 1 του ν. 4412/2016). Αλλά, σε κάθε περίπτωση, βασική προϋπόθεση αποτελεί, μεταξύ

των άλλων, αφ' ενός η θέσπιση λεπτομερών προδιαγραφών, στις οποίες βασίζεται η έκδοση αυτών (οικολογικών σημάτων, πιστοποιήσεων κ.λπ.) [βλ. - ad hoc - ΔΕΚ, απόφαση της 10-5-2012, υπόθεση C- 368/10, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Βασιλείου των Κάτω Χωρών], όσο, και σε κάθε περίπτωση, η αποδοχή των «ισοδυνάμων» τους.

Τέλος, υπό το σύστημα της πλέον συμφέρουσας προσφοράς με βάση αποκλειστικά την τιμή, δεν πρέπει να τίθενται επιπρόσθετες - πέραν της σήμανσης CE - προδιαγραφές, πολλώ μάλλον που η εν λόγω σήμανση πιστοποιεί την πλήρωση του συνόλου των απαιτήσεων των προαναφερόμενων Οδηγιών και, ιδίως αναφορικά, με τον οικολογικό σχεδιασμό και την εν γένει προστασία του περιβάλλοντος.

Εν προκειμένω, η εταιρία μας προτίθεται να συμμετέχει σε όλα τα τμήματα του ένδικου διαγωνισμού (τμήματα 1 και 2) , προσφέροντας τα - δικής της κατασκευής - προϊόντα ....., τα οποία όλα διαθέτουν πιστοποίηση CE, συμμορφούμενη πλήρως και με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία (σε όλους τους σχετικούς τομείς και, ιδίως, για την ενεργειακή απόδοση αλλά και για τον οικολογικό σχεδιασμό των εν λόγω προϊόντων). Η συμμετοχή, ωστόσο, της εταιρίας μας αποκλείεται από τον συγκεκριμένο διαγωνισμό λόγω συμπερίληψης στη Διακήρυξη μη σύννομων απαιτήσεων.

Ειδικότερα:

I.- Περιεχόμενο Διακήρυξης

Μεταξύ των Τεχνικών Προδιαγραφών του ζητούμενου σταθερού ηλεκτρονικού υπολογιστή (desktop), συμπεριλαμβάνονται οι 13η (για την κεντρική μονάδα, σελ. Π12 του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ Ι) και 30η (για την οθόνη του, σελ. Π13 του ίδιου Παραρτήματος) ταυτόσημες προδιαγραφές, οι οποίες, απαιτούν επί λέξει:

«... Το προσφερόμενο μοντέλο να διαθέτει τα ακόλουθα:

- Energy Star ή TUV Energy Efficiency.
- EPEAT έ] TUV Green Mark ή Blue Angel ...»

Επίσης, οι ίδιες ως άνω απαιτήσεις συμπεριλαμβάνονται και στη 19η Τεχνική Προδιαγραφή (σελ. Π13 του ίδιου Παραρτήματος) για τον ζητούμενο φορητό ηλεκτρονικό υπολογιστή (laptop).

Εξάλλου, μεταξύ των Τεχνικών Προδιαγραφών του ζητούμενου

Αριθμός απόφασης: 693/2020

εξυπηρετητή (High-End Workstation), συμπεριλαμβάνονται οι 13η (για τον εξυπηρετητή, σελ. Π18) και 32π (για την οθόνη του, σελ. Π18), που απαιτούν τα ίδια ακριβώς ως άνω.

Τέλος, οι ίδιες απαιτήσεις συμπεριλαμβάνονται και στη 41η Τεχνική Προδιαγραφή (σελ. Π20) για τον φορητό ηλεκτρονικό υπολογιστή (laptop), ως τμήμα του ζητούμενου Διαδραστικού Συστήματος (Interactive set).

Περαιτέρω, στις Γενικές Προδιαγραφές των ζητούμενων ειδών (σελ. Π10), μεταξύ άλλων, η διακήρυξη ορίζει: «... Επίσης, σε όσες προδιαγραφές των πινάκων συμμόρφωσης γίνεται αναφορά σε πιστοποιητικά, σήματα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας ή τύπους, ή αναφορά σε ορισμένη παραγωγή ή προέλευση, νοείται και το «ή το ισοδύναμό τους», όπου εφαρμόζεται...».

Από τον συνδυασμό των ως άνω όρων της Διακήρυξης, προκύπτει σαφώς ότι τα προαναφερόμενα «οικολογικά» σήματα/πιστοποιήσεις (και τα ισοδύναμά τους) προδιαγράφονται, άνευ άλλου τινός, ως τεχνικές απαιτήσεις (προδιαγραφές) των υπό προμήθεια προϊόντων και όχι ως αποδεικτικά συμμόρφωσης προς συγκεκριμένα ενεργειακά / περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά. Δηλαδή τίθενται τα ως άνω σήματα καθ' υποκατάσταση των τεχνικών προδιαγραφών!

Σύμφωνα, όμως, με το άρθρο 18 του ν. 4412/2016, με το οποίο κατοχυρώνονται οι αρχές που διέπουν τη σύναψη των δημοσίων συμβάσεων, οι Αναθέτουσες Αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις, ενεργώντας με διαφάνεια. Όσον αφορά τις τεχνικές προδιαγραφές, οι αρχές αυτές έχουν καθοριστική σημασία λόγω του κινδύνου δημιουργίας δυσμενών διακρίσεων εξαιτίας της επιλογής των τεχνικών προδιαγραφών ή του τρόπου με τον οποίο οι προδιαγραφές αυτές έχουν διατυπωθεί. Για τον λόγο αυτό, το άρθρο 54 του ν. 4412/2016, μεταξύ άλλων, υπογραμμίζει αφ' ενός ότι οι τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να καθιστούν δυνατή την ισότιμη πρόσβαση των διαγωνιζομένων στις οικείες διαδικασίες και δεν πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μη δικαιολογούμενων εμποδίων στο άνοιγμα των δημοσίων συμβάσεων στον ανταγωνισμό (βλ. παρ. 2) και αφ' ετέρου ότι οι προδιαγραφές αυτές (συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών) πρέπει να είναι επαρκώς προσδιορισμένες ως επιδόσεις ή λειτουργικές απαιτήσεις προκειμένου οι μεν διαγωνιζόμενοι να

μπορούν να οριοθετήσουν το αντικείμενο της σύμβασης, οι δε αναθέτουσες αρχές να μπορούν να προβούν στη σχετική ανάθεση (βλ. παρ. 3α).

Από τις παραπάνω διατάξεις, δηλαδή, συνάγεται ότι, όσον αφορά τις σχετικές με τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά απαιτήσεις, στην Αναθέτουσα Αρχή παρέχεται μεν η δυνατότητα να κάνει χρήση των λεπτομερών παραμέτρων / χαρακτηριστικών που καθορίζει ορισμένο οικολογικό σήμα πιστοποίησης, όχι όμως και του οικολογικού σήματος πιστοποίησης αυτού καθ' αυτό, το οποίο δύναται να χρησιμοποιείται μόνο ως "απόδειξη" ότι πληρούνται οι επαρκώς προσδιορισμένες τεχνικές προδιαγραφές της διακήρυξης.

Άρα, συνιστά υποχρέωση της Αναθέτουσας Αρχής να αναφέρει ρητώς τα λεπτομερή περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά που πρόκειται να επιβάλει, ακόμη και στην περίπτωση που κάνει χρήση των χαρακτηριστικών που καθορίζονται βάσει ορισμένου οικολογικού σήματος πιστοποίησης, προκειμένου έτσι οι οικονομικοί φορείς να μπορούν να βασίζονται σε ένα μόνον επίσημο έγγραφο, προερχόμενο από την ίδια την Αναθέτουσα Αρχή και να μην έρχονται αντιμέτωποι με τις αβέβαιες συνέπειες που μπορεί να έχει η ενδεχόμενη αναζήτηση πληροφοριών ή με τις ενδεχόμενες τροποποιήσεις που μπορούν να υποστούν σε διάφορα χρονικά σημεία τα κριτήρια που σχετίζονται με οποιοδήποτε οικολογικό σήμα πιστοποίησης. Τα ίδια ακριβώς ισχύουν και για τα εκδιδόμενα από συγκεκριμένους Οργανισμούς Αξιολόγησης Συμμόρφωσης πιστοποιητικά. Δυνατότητα απ' ευθείας παραπομπής σε κανονιστικό κείμενο έχει η Αναθέτουσα Αρχή μόνον στην περίπτωση που, ως τεχνική προδιαγραφή, τίθεται π.χ. η συμμόρφωση με συγκεκριμένη Οδηγία (ως εν προκειμένω η σήμανση CE, η δήλωση συμμόρφωσης ROHs κ.λπ.).

Είναι, εξάλλου, προφανές ότι η κατά τα προεκτεθέντα κατάστρωση της Διακήρυξης επιβάλλεται και διότι η παράλειψη καθορισμού των παραμέτρων που αντιστοιχούν στα συγκεκριμένα σήματα πιστοποίησης ή πιστοποιητικά δεν επιτρέπει περαιτέρω τον προσδιορισμό των «ισοδυνάμων», αλλά ούτε και το αντίστροφο.

Συνεπώς, εν πρώτοις, η απαίτηση της Διακήρυξης όπως τα υπό προμήθεια προϊόντα φέρουν συγκεκριμένες οικολογικές σημάνσεις ή διαθέτουν πιστοποιητικά συμμόρφωσης συγκεκριμένων Οργανισμών

Πιστοποίησης δεν είναι συμβατή με το Ενωσιακό και το Εθνικό δίκαιο (βλ. για όλα τα προαναφερόμενα, έτσι, επί λέξει, στις σκέψεις 62 έως και 70 της ανωτέρω ad hoc απόφασης του ΔΕΚ), η δε εταιρία μας αδυνατεί να γνωρίζει ποιες ακριβώς τεχνικές απαιτήσεις πρέπει να πληρούν τα προσφερόμενα από αυτήν προϊόντα της, μέσα από το χάος των απαιτήσεων και χαρακτηριστικών που περιλαμβάνει καθένα από τα προαναφερθέντα σήματα, που αναφέρει η Διακήρυξη.

ΟΛΩΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΩΣ, ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ :

II.- Για την 1^η κατηγορία των ζητούμενων σημάτων / πιστοποιήσεων

Για τα (εναλλακτικώς) ζητούμενα ENERGY STAR και TUV ENERGY EFFICIENCY, τα οποία διατυπώνονται ως «Τεχνικές Προδιαγραφές», με ευθεία και γενική αναφορά σε αυτά, χωρίς την παραμικρή μνεία των παραμέτρων/κριτηρίων, στις οποίες η έκδοση εκάστου επιστηρίζεται, πρέπει να επισημανθούν τα ακόλουθα:

α) Για το «ENERGY STAR» :

Το σήμα/πιστοποίηση "Energy Star" διαμορφώθηκε το έτος 1992 στις Η.Π.Α. - Υπηρεσία Περιβαλλοντικής Προστασίας [United States Environmental Protection Agency (EPA)] από το ..... Υπουργείο Ενέργειας (United Stated Department of Energy) ως πρόγραμμα επισήμανσης γραφειακού εξοπλισμού.

Στη συνέχεια, σε σχέση με αυτό, υπογράφηκε, το έτος 2000, Διεθνής Συμφωνία μεταξύ Ε.Ε. και ..... για τον συντονισμό των προγραμμάτων επισήμανσης γραφειακού εξοπλισμού. Με βάση αυτή τη Σύμβαση, η Ε.Ε. αναγνώρισε και αποδέχθηκε την εφαρμογή του "Energy Star" ως τέτοιου προαιρετικού προτύπου. Το ουσιώδες είναι ότι η Συμφωνία αυτή συνιστούσε μέτρο εμπορικής πολιτικής, καθώς πρωταρχικός σκοπός της ήταν - όχι η περιβαλλοντική προστασία - αλλά η διευκόλυνση του εισαγωγικού και εξαγωγικού εμπορίου, με την προώθηση κοινών προτύπων, ούτως ώστε τα ευρωπαϊκά προϊόντα, που έφεραν το σήμα αυτό, να μπορούν να διεισδύσουν στην Αμερικανική αγορά (βλ. και ΔΕΚ απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2002, C-281/01, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως σκέψεις 40-43).

Σε κάθε περίπτωση, η ως άνω Συμφωνία, που ανανεώθηκε διαδοχικά,

Αριθμός απόφασης: 693/2020

έχει πλέον λήξει, ήδη από τις 20 Φεβρουάριου 2018, τα δε πιστοποιημένα προϊόντα με βάση το πρόγραμμα της E.E. "Energy Star" μπορούν απλώς να διατηρούν τον λογότυπο μέχρι εξάντλησης των αποθεμάτων τους (απαγορευόμενης, μάλιστα, κάθε νέας διαφήμισής του), ενώ, τέλος, συνιστάται ρητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η εφεξής μη αναφορά των κριτηρίων του "Energy Star" σε δημόσιες συμβάσεις [βλ. τη συνημμένη εκτύπωση από την επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: <https://ec.europa.eu/energy/en/energy-star>, όπου, μεταξύ άλλων, αναφέρονται επί λέξει: «... The EU-US agreement expired on 20 February 2018 (μτφρ.=Η συμφωνία E.E- ..... έληξε στις 20 Φεβρουάριου 2018) ... Products that were only self-certified under EU ENERGY STAR Programme can keep the logo on the product and on the packaging until exhaustion of stocks. No new advertisement shall use the logo and it shall be eliminated by websites exhibiting it (μτφρ. = Προϊόντα που είναι αυτοπιστοποιούμενα υπό το πρόγραμμα EE ENERGY STAR μπορούν να διατηρούν το λογότυπο στο προϊόν και στη συσκευασία μέχρι εξάντλησης των αποθεμάτων. Καμία νέα διαφήμιση δεν θα χρησιμοποιεί το λογότυπο και θα πρέπει να εξαλειφθεί από σελίδες που το εκθέτουν) ...Although the reference to ENERGY STAR has not been removed from the Energy Efficiency Directive, as the ENERGY STAR Agreement has now elapsed, it is recommended to no longer refer to these criteria in procurement tenders (μτφρ. = Αν και η αναφορά στο ENERGY STAR δεν έχει αφαιρεθεί από την Οδηγία για την ενεργειακή απόδοση, επειδή η συμφωνία ENERGY STAR έχει λήξει, προτείνεται να μη γίνεται πλέον αναφορά σε αυτά τα κριτήρια στις δημόσιες συμβάσεις) ...»].

Τέλος, η EPA, που εκδίδει το "Energy Star", σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Ινστιτούτου Προτύπων και Τεχνολογίας του Υπουργείου .....των ....., αξιολογεί και πιστοποιεί προϊόντα που πωλούνται στην ..... αγορά (βλ. συνημμένη εκτύπωση, στην οποία, μεταξύ άλλων, αναφέρεται επί λέξει: «... EPA evaluates products sold in US Market»).

Συνεπώς, η - μέσω της επίμαχης Διακήρυξης - τεχνική απαίτηση για σήμανση των ζητούμενων προϊόντων με το "Energy Star" και, συνακόλουθα, ο εκ προοιμίου αποκλεισμός μιας Ελληνικής κατασκευάστριας επιχείρησης,

όπως είναι η εταιρία μας που δεν το διαθέτει, από τον διαγωνισμό είναι μη σύνομη, εκτός των άλλων, και λόγω της εξ αντικειμένου αδυναμίας πρόσβασης και απόκτησης του εν λόγω σήματος, του οποίου, περαιτέρω ούτε καν τα κριτήρια έκδοσής του συνιστώνται πλέον ούτε γίνονται αποδεκτά εντός της Ε.Ε., στο πεδίο των δημοσίων συμβάσεων.

β) Για το «TUV ENERGY EFFICIENCY»

Πρόκειται, προφανώς, για πιστοποιητικό εκδιδόμενο από τον ιδιωτικό (.....) Οργανισμό Πιστοποίησης TUV Rheinland, στην επίσημη ιστοσελίδα του οποίου (<https://www.tuv.com/world/en/energy-efficiency-and-saving-energy.html#>) αναφέρεται γενικώς, μεταξύ άλλων, ότι εκδίδει το πιστοποιητικό «ENERGY EFFICIENCY», χωρίς καμία περαιτέρω αναφορά στα επιμέρους απαιτούμενα κριτήρια/προϋποθέσεις για την έκδοση του εν λόγω πιστοποιητικού, με μοναδική εξαίρεση τη μεία στην εφαρμογή του Κανονισμού 1275/2008, που αποτελεί εκτελεστικό μέτρο σε εφαρμογή της Οδηγίας για τον οικολογικό σχεδιασμό [βλ. συνημμένη εκτύπωση από την ως άνω επίσημη ιστοσελίδα, όπου μεταξύ άλλων, αναφέρεται μόνον τα εξής σχετικά: «...Our experts carry out the following audits and certifications: TtJV Rheinland's "Energy Efficiency" (μτφρ=Οι ειδικοί μας πραγματοποιούν τις ακόλουθους ελέγχους και πιστοποιήσεις TLIV Rheinland's "Energy Efficiency".)].

Υπό τα ως άνω δεδομένα, ήτοι ότι το μεν ENERGY STAR (και τα κριτήρια έκδοσής του) αποτελεί μη προσιτή εξευρωπαϊκή - αμερικάνικη πιστοποίηση/σήμα, το δε TUV ENERGY EFFICIENCY πιστοποιητικό που απονέμει ένας ιδιωτικός φορέας (Οργανισμός Πιστοποίησης, μη κοινοποιημένος καν από την Ελλάδα στην Ε.Ε), χωρίς μάλιστα τα κριτήρια για την έκδοσή τους να προδιαγράφονται από τη διακήρυξη (ούτε καν αυτά να δύνανται να ανευρεθούν για το 2^ο πιστοποιητικό), συνάγεται, κατ' ακολουθίαν, ότι οικονομικοί φορείς (όπως η εταιρία μας), που δεν διαθέτουν τις συγκεκριμένες πιστοποιήσεις, αδυνατούν, κατ' αρχάς, όχι μόνον να προβούν στην έκδοσή τους, αλλά και να προσδιορίσουν - έστω και κατά προσέγγιση - τα «ισοδύναμα» ευρωπαϊκά σήματα/πιστοποιητικά.

III.- Για τη 2^η κατηγορία των ζητούμενων σημάτων/πιστοποιήσεων

Για τα - εναλλακτικώς - ζητούμενα πιστοποιητικά EPEAT, TUV GREEN

Αριθμός απόφασης: 693/2020

MARK και BLUE ANGEL, τα οποία, επίσης, διατυπώνονται ως «Τεχνικές Προδιαγραφές», με ευθεία και γενική αναφορά σε αυτά, χωρίς την παραμικρή μνεία των παραμέτρων/κριτηρίων, στις οποίες έκαστο επιστηρίζεται, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

α) Για το «EPEAT»

Κατ' αρχάς, και το EPEAT είναι αμιγώς αμερικάνικης προέλευσης πιστοποίηση, εκδίδεται δε από τον ..... Οργανισμό Πιστοποίησης I.S.D.F. («International Sustainability Development Foundation- Πρόγραμμα Green Electronics Council»), χωρίς ουδέποτε να έχει υπάρξει πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έστω και προαιρετικό, μέσω κάποιας σχετικής Διεθνούς Συμφωνίας, όπως υπήρξε κατά το παρελθόν για το ENERGY STAR.

Περαιτέρω, μεταξύ των υποχρεωτικών - και όχι προαιρετικών κριτηρίων/απαιτήσεων, ήτοι προαπαιτούμενο για την απόκτηση του EPEAT αποτελεί και η συμμόρφωση με το ENERGY STAR [προς απόδειξη, βλ. συνημμένη εκτύπωση από την επίσημη ιστοσελίδα του EPEAT <https://greenelectronicscouncil.org/wp-content/uploads/2019/04/List-of-Criteria-2018-v2.pdf>, όπου, μεταξύ άλλων, αναφέρεται, ως υποχρεωτικό κριτήριο για την εξοικονόμηση ενέργειας, το εξής: «... 5. Energy conservation Required Criteria 5.1 (Required) - Conformance to current ENERGY STAR® program requirements (μτφρ= Εξοικονόμηση ενέργειας Υποχρεωτικά κριτήρια -5.1 Συμμόρφωση στις τρέχουσες απαιτήσεις του προγράμματος ENERGY STAR ...»].

Εξάλλου, μεταξύ των κριτηρίων έκδοσης της εν λόγω σήμανσης περιλαμβάνονται και αφορώντα στον Κατασκευαστή και όχι στα ίδια τα προϊόντα (βλ., στην ίδια ως άνω ιστοσελίδα, ως υποχρεωτικά κριτήρια: «9.1 (Required) - Third party certified environmental management system (EMS) for design and manufacturing organizations 9.2 (Required) - Corporate environmental performance reporting by manufacturer (μτφρ= (απαιτούμενο) Πιστοποιημένο σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης τρίτων μερών (EMS) για οργανισμούς σχεδιασμού και κατασκευής 9.2 (Απαιτούμενο) - Αναφορά περιβαλλοντικής απόδοσης από τον κατασκευαστή»), ώστε επ' ουδενί να μην δύνανται να συμπεριληφθούν μεταξύ των τεχνικών χαρακτηριστικών των υπό προμήθεια προϊόντων.

Συνεπώς, εν όψει των ανωτέρω, και μόνον το γεγονός ότι ως προϋπόθεση/κριτήριο για την απόκτηση του EPEAT αποτελεί η προηγούμενη συμμόρφωση με το ENERGY STAR, καθιστά πρόδηλο - κατά λογική αλληλουχία όσων προαναφέρθηκαν για το μη προσιτό και μη σύννομο του ENERGY STAR - ότι δεν υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης και απόκτησης από μία ..... εταιρία, όπως η δική μας, ούτε της εν λόγω πιστοποίησης για τα προϊόντα της.

β) Για το «TUV GREEN MARK»

Πρόκειται, επίσης, για πιστοποιητικό εκδιδόμενο από τον ιδιωτικό Οργανισμό Πιστοποίησης TUV Rheinland, από την επίσημη ιστοσελίδα του οποίου («<https://www.tuv.com/world/en/green-product-mark.html>») προκύπτει ευθέως ότι, μεταξύ των προϊόντων για τα οποία εκδίδεται το επίμαχο πιστοποιητικό, ουδόλως περιλαμβάνεται κάποιο από τα υπό προμήθεια είδη [βλ. συνημμένη εκτύπωση],

γ) Για το «BLUE ANGEL»

Πρόκειται για γερμανικό πρόγραμμα οικολογικής σήμανσης της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης της ....., βάσει του οποίου απονέμεται περιβαλλοντική «ετικέτα» σε προϊόντα, σε συνεργασία, μεταξύ άλλων, με το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Περιβάλλοντος και την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Περιβάλλοντος [βλ. επίσημη ιστοσελίδα <https://www.blauer-engel.de/en> 1

Από την επισκόπηση όμως της ιστοσελίδας του εν λόγω προγράμματος και στη δεύτερη ισχύουσα - μέχρι το τέλος του 2021 - έκδοση αυτού (βλ. σελ. 3/24 του συνημμένου σχετικού) για τα κριτήρια απονομής της «ετικέτας» αυτής σε υπολογιστές, μεταξύ άλλων, προκύπτει ότι η εν λόγω πιστοποίηση επιστηρίζεται κατ' αρχάς στη συμμόρφωση με τους Κανονισμούς Ecodesign (617/2013/EU), REACH (EC/1907/2006) και Energy Efficiency (278/2009/EC) καθώς και τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες WEEE (2012/19/EU), RoHS (2011/65/EU) [σελ. 6/24 και 7/24], την οποία (συμμόρφωση) παρεμπιπτόντως καλύπτει η εταιρία μας πλήρως με τη σήμανση CE και τις λοιπές πιστοποιήσεις που διαθέτει (βλ. κατωτέρω).

Αλλά, περαιτέρω, μεταξύ των γενικών απαιτήσεων που πρέπει να πληρούν οι υπολογιστές για την απονομή της επίμαχης οικολογικής «ετικέτας», απαιτείται να συμπεριλαμβάνεται και η πλήρωση των απαιτήσεων

Αριθμός απόφασης: 693/2020

του προγράμματος ENERGY STAR (σελ. 9/24, παρ. 3 & 3.1), για το οποίο ισχύουν όσα προαναφέρθηκαν.

Εξάλλου, και η εν λόγω πιστοποίηση προϋποθέτει πλήρωση κριτηρίων που αφορούν στον Κατασκευαστή και όχι τα ίδια τα προϊόντα, όπως η συμμόρφωση με την Οδηγία για τη διαχείριση Αποβλήτων Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού (ΑΗΗΕ) [βλ. σελ. 6/24: «2.4 Basic Legal Provisions WEEE Directive (2012/19/EU), transposed into German law by the German Elektro- und Elektronikgesetz (ElektroG)⁵ (Electrical and Electronic Equipment Act) governing the disposal of electronic devices (μτφρ= 1.4 Βασικές νομικές διατάξεις Οδηγία ΑΗΗΕ (2012/19/ΕΕ), που μεταφέρθηκε στο γερμανικό δίκαιο από τη γερμανική Elektro-und Elektronikgesetz (ElektroG) 5 (Δράση Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού) που διέπει τη διάθεση ηλεκτρονικών συσκευών)].

Συνεπώς, και εν προκειμένω, μόνον το γεγονός ότι, ως προϋπόθεση/κριτήριο για την απόκτηση της επίμαχης οικολογικής «ετικέτας», τίθεται η προηγούμενη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ENERGY STAR, καθιστά πρόδηλο - κατά λογική αλληλουχία όσων προαναφέρθηκαν για το μη προσιτό του ENERGY STAR - ότι δεν υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης και απόκτησης από μία Ελληνική εταιρία, όπως η δική μας, ούτε της εν λόγω πιστοποίησης για τα προϊόντα της. Πάλι, δηλαδή, υποχρεώνει τον υποψήφιο στα αδύνατα.

Υπό τα δεδομένα αυτά, ήτοι ότι το μεν πιστοποιητικό TUV GREEN MARK δεν αφορά καν τα υπό προμήθεια προϊόντα, για δε τις λοιπές δύο πιστοποιήσεις η συμμόρφωση με το ENERGY STAR αποτελεί κριτήριο/προϋπόθεση για την έκδοσή τους, συνάγεται ευχερώς ότι οικονομικοί φορείς (όπως η εταιρία μας), που δεν διαθέτουν τις συγκεκριμένες πιστοποιήσεις αδυνατούν, κατ' αρχάς, όχι μόνον να προβούν στην έκδοσή τους, αλλά ακόμη και να προσδιορίσουν, έστω, τα «ισοδύναμα» με αυτά σήματα/πιστοποιητικά.

ΑΡΑ, από ως άνω (ενδεικτικά αναφερόμενα) για το περιεχόμενο των επίμαχων σημάτων/πιστοποιήσεων στοιχεία, συνάγεται ευχερώς ότι τα εν λόγω σήματα/πιστοποιήσεις έχουν ανεπιτρέπτως αναχθεί και τεθεί από την Αναθέτουσα Αργή ως - ασαφείς και μη σύννομες - "Τεχνικές Προδιαγραφές"

όχι μόνον λόγω της μη χρήσης και παράθεσης των κριτηρίων έκδοσής τους, αλλά, περαιτέρω, και λόγω του ότι πολλά εκ των κριτηρίων τους δεν εμπίπτουν καν στην έννοια της Τεχνικής Προδιαγραφής, ως αναφερόμενα ευθέως στην περιβαλλοντική και κοινωνική συμμόρφωση του Κατασκευαστή και όχι σε τεχνικά χαρακτηριστικά των υπό προμήθεια προϊόντων (βλ., για όλα τα προαναφερόμενα, πρβλ. ιδίως τις σκέψεις 73 έως 75 και 94 της ανωτέρω ad hoc απόφασης του ΔΕΚ, C-368/10).

IV.- Πλήρης συμμόρφωση της εταιρίας μας με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία

Σε κάθε περίπτωση, ιδίως σε διαγωνισμούς διενεργούμενους με κριτήριο ανάθεσης αυτό της «χαμηλότερης τιμής», παγίως η νομολογία του ΣτΕ (ενδεικτικά, ΣτΕ 1863/2014, 1654/2011 7μελούς, 3269/2004, 2183/2004 7μελούς, Επ.Αν.ΣτΕ 208/2011, 3^η2010, 1103/2009, 291, 724, 1102, 1103/2009, 144/2008 κ.ά.) δέχεται ότι τα ευρωπαϊκά προϊόντα, εφ' όσον ανταποκρίνονται στα εναρμονισμένα πρότυπα και έχουν πιστοποιηθεί βάσει των διαδικασιών που προβλέπουν οι σχετικές Οδηγίες δυνάμει των οποίων τους χορηγείται η σήμανση CE mark, τεκμαίρονται ότι συμφωνούν με τις βασικές απαιτήσεις και, ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρούνται κατάλληλα για τη χρήση για την οποία προορίζονται και να κυκλοφορούν ελεύθερα σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, συντρέχει δε σχετική υποχρέωση των κρατών-μελών να μην παρεμποδίζουν την κυκλοφορία τους, η οποία απορρέει από το ενωσιακό δίκαιο. Μάλιστα, εάν θεσπίζονται τεχνικές προδιαγραφές επιπλέον των προβλεπόμενων από τα ευρωπαϊκά πρότυπα, δηλαδή προδιαγραφές που τίθενται πέραν όσων περιλαμβάνονται στην πιστοποίηση CE που συνοδεύει ένα ευρωπαϊκό προϊόν (και η διακήρυξη δεν αρκείται στην τήρηση των βασικών απαιτήσεων της σχετικής ευρωπαϊκής Οδηγίας και στην πιστοποίηση κατά τις διατάξεις της που ενσωματώνονται στο χορηγούμενο για το προϊόν CE, αλλά θεσπίζει πρόσθετες προδιαγραφές που αποσκοπούν στην αποφυγή κινδύνων π.χ. ασφάλειας και υγείας κ.λπ.), τότε η Αναθέτουσα Αρχή οφείλει να ενημερώσει προηγουμένως τον αρμόδιο Οργανισμό ή Αρχή για την ανάγκη επιβολής τους, ώστε να κινηθεί και ολοκληρωθεί η προβλεπόμενη από τη σχετική Οδηγία «διαδικασία διασφάλισης» (δηλαδή με σκοπό την ενδεχόμενη τροποποίηση-βελτίωση της Οδηγίας με την προσθήκη των προδιαγραφών

Αριθμός απόφασης: 693/2020

αυτών). Άλλως, η συμπερίληψή τους στη διακήρυξη είναι μη νόμιμη, συνιστούν δε αυτές αποδοκιμαζόμενη από το ενωσιακό δίκαιο παρεμβολή εμποδίων στην ελεύθερη διακίνηση των ευρωπαϊκών προϊόντων.

Εν προκειμένω, όμως, τα υπό προμήθεια προϊόντα διέπονται από τις υπό στοιχείο I της παρούσας Προσφυγής αναφερόμενες Οδηγίες, τα δε προϊόντα της εταιρίας μας συμμορφώνεται πλήρως προς όλες τις εν λόγω Οδηγίες, δια της δήλωσης συμμόρφωσης E.E. και της σήμανσης CE (βλ. άρθρα 13 έως και 16 της Οδηγίας 2011/65/EE (ROHs), άρθρα 15 έως και 17 της Οδηγίας 2014/35/EE, άρθρα 15 έως και 17 της Οδηγίας 2014/30/EE και άρθρο 10 της Οδηγίας 2014/53/EE), στα οποία όμως δεν φαίνεται να αρκείται η Διακήρυξη δια της επιλογής των επίμαχων σημάτων/ πιστοποιήσεων, που αποτελούν σαφώς επιπρόσθετες - πέραν του CE - προδιαγραφές.

Περαιτέρω, ειδικότερα η Οδηγία 2009/125/EK, με την οποία σχετίζονται εν γένει τα οικολογικά σήματα (άρα και τα επίμαχα), θεσπίζει κοινές απαιτήσεις οικολογικού σχεδιασμού στην E.E. για τα προϊόντα που συνδέονται με την ενέργεια, όπως τα ζητούμενα από τη Διακήρυξη. Στόχος της, όπως προκύπτει από το Προοίμιό της, είναι η επίτευξη μεγαλύτερης προστασίας του περιβάλλοντος, ιδίως μέσω της βελτιωμένης ενεργειακής απόδοσης των συνδεόμενων με την ενέργεια προϊόντων (βλ., ενδεικτικά, τις σκέψεις 3-10, 13 και 14 του Προοιμίου της Οδηγίας) σε εναρμόνιση με τη διασφάλιση και την προώθηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εν λόγω προϊόντων στην εσωτερική αγορά (βλ. ενδεικτικά, σκέψη 2 του Προοιμίου). Η Οδηγία αναγνωρίζει, ρητώς, ότι σκοπεί στη «διασφάλιση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς με τη θέσπιση της απαίτησης για επίτευξη κατάλληλου επιπέδου περιβαλλοντικών επιδόσεων από τα (εν λόγω) προϊόντα» (βλ. σκέψη 41 του Προοιμίου), ενώ, ήδη στο πρώτο άρθρο της, διακηρύσσει ότι αντικείμενό της είναι ο καθορισμός «ενός πλαισίου για τη θέσπιση κοινοτικών απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού για τα συνδεόμενα με την ενέργεια προϊόντα, προκειμένου να διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων αυτών στην εσωτερική αγορά».

Για τον λόγο λοιπόν αυτόν, δηλαδή για την επίτευξη της εναρμόνισης μεταξύ των παραπάνω δύο στόχων, η Οδηγία τονίζει - επανειλημμένα και με έμφαση - τον ρόλο των εναρμονισμένων σε ενωσιακό επίπεδο προτύπων (βλ.

σκέψη 31 του Προοιμίου). Όπως δε ρητά αναφέρει και στη σκέψη 2 του Προοιμίου, οι διαφορετικές απαιτήσεις οικολογικού σχεδιασμού στα διάφορα κράτη-μέλη είναι δυνατόν να δημιουργήσουν εμπόδια στο εμπόριο και να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό στην Κοινότητα. Μοναδικό, επομένως, μέσο για την πρόληψη των εν λόγω προβλημάτων είναι η εναρμόνιση των κανόνων (άρα, και των συναφών προτύπων) σε ενωσιακό επίπεδο, η οποία επιτυγχάνεται με τη συγκεκριμένη Οδηγία.

Τα ευρωπαϊκά αυτά πρότυπα προσδιορίζονται, ειδικότερα, στο άρθρο 9 της Οδηγίας (βλ. αντίστοιχο άρθρο 12 του Π.Δ. 7/2011, το οποίο τη μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο), που φέρει τον τίτλο «Τεκμήρια Συμμόρφωσης».

Ειδικότερα, ως τέτοια τεκμήρια, προσδιορίζονται, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, τα εξής:

- η σήμανση CE,
- τα δημοσιευθέντα στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης εναρμονισμένα πρότυπα και
- το κοινοτικό οικολογικό σήμα.

Από τη στιγμή που τα προϊόντα φέρουν ένα εκ των ως άνω τεκμηρίων (διαζευκτικά), τα κράτη-μέλη απαγορεύεται να εμποδίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία τους στην εσωτερική αγορά για λόγους οικολογικού σχεδιασμού (βλ. το άρθρο 6 Οδηγίας και το αντίστοιχο άρθρο 7 του Π.Δ. 3/2011).

Εκτελεστικά μέτρα που εκδόθηκαν σε εφαρμογή της Οδηγίας είναι, μεταξύ άλλων, ο Κανονισμός 278/2009 της Επιτροπής της 6^{ης} Απριλίου 2009, «περί εφαρμογής της οδηγίας 2005/32/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τις απαιτήσεις οικολογικού σχεδιασμού σχετικά με την κατανάλωση ηλεκτρικής ισχύος σε κατάσταση άνευ φορτίου και τη μέση ενεργό απόδοση των εξωτερικών τροφοδοτικών ισχύος», καθώς και ο Κανονισμός 617/2013 της Επιτροπής της 26^{ης} Ιουνίου 2013 «περί εφαρμογής της οδηγίας 2009/125/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τις απαιτήσεις οικολογικού σχεδιασμού για υπολογιστές και εξυπηρετητές υπολογιστών».

Σε πλήρη συμμόρφωση, λοιπόν, με όλα τα ανωτέρω, η εταιρία μας, που προτίθεται να προσφέρει προϊόντα που διαθέτουν σήμανση CE κατ' εφαρμογή του Προτύπου αναφοράς EN 62623:2013 (βλ. EEEE EL C 110/108/11-4-

2014) για τους σταθερούς και φορητούς υπολογιστές και των Προτύπων αναφοράς EN 50564:2011 (βλ. EEEE EL C 460/01/09-12-2016) και EN 62087:2016 για τις οθόνες, μη νομίμως και αδικαιολόγητα αποκλείεται από τον ένδικο διαγωνισμό.

V.- Η εν γένει ανύπαρκτη «ισοδυναμία»

Είναι πρόδηλο ότι η Αναθέτουσα Αρχή, με την επιλογή της να απαιτεί συγκεκριμένα σήματα - χωρίς την παράθεση επαρκών παραμέτρων που αυτά επιστηρίζονται - δηλ. με την προσθήκη απλώς της φράσης «ή ισοδύναμο», δεν τηρεί όσα οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες αποσκοπούν να ρυθμίσουν, ήτοι την αποτροπή της δημιουργίας εμποδίων και στρέβλωσης του ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Αγορά, εξαιτίας των διαφορετικών απαιτήσεων του οικολογικού σχεδιασμού, που προϋποθέτει καθένα από τα σήματα/πιστοποιήσεις, που εκδίδονται σε διαφορετικά κράτη-μέλη.

Και τούτο διότι, κατά κοινή πείρα, κάθε ιδιωτικός ή κρατικός φορέας, που απονέμει οικολογικό σήμα ή παρέχει ενεργειακή ή περιβαλλοντική πιστοποίηση, μεριμνά για τη «μοναδικότητα» αυτών, προσθέτοντας ή, εν γένει, παραλλάσσοντας (σε σχέση με τη βασική Ευρωπαϊκή Νομοθεσία) τα κριτήρια έκδοσής τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, οικονομικοί φορείς πλήρως συμμορφούμενοι καθ' όλα με τις επιταγές της E.E. για την ενεργειακή απόδοση και την περιβαλλοντική διαχείριση να καλούνται κάθε φορά, αναλόγως των απαιτήσεων της κάθε διακήρυξης [ενδεικτικά, ζητούνται π.χ. ....(EPEAT), ... (Blue Angel), ... (Nordic Swan), ... (TCO) κ.ό.κ. οικολογικά σήματα, ή πιστοποιητικά εκδιδόμενα από συγκεκριμένους φορείς πιστοποίησης κάθε εθνικότητας, όπως π.χ. TUV Green Mark, TUV Energy Efficiency] να πρέπει αίφνης να επιδίδονται σε έναν αγώνα δρόμου και σε μια ατέρμονη προσπάθεια αναζήτησης των κριτηρίων και χαρακτηριστικών εκάστου εξ αυτών για τον προσδιορισμό των «ισοδυνάμων» τους, αφού δυνατότητα έκδοσης συγκεκριμένων πιστοποιητικών (που προϋποθέτουν, κατ' ελάχιστον, αναλυτικές δοκιμές προϊόντων) εντός της καθοριζόμενης κάθε φορά από τη Διακήρυξη σύντομης προθεσμίας παραλαβής των Προσφορών είναι πρακτικά ανέφικτη.

Συνεπώς, είναι προφανές ότι είναι προσχηματική η προσθήκη της λέξης «ή ισοδύναμο» από την επίμαχη Διακήρυξη, διότι, σε περίπτωση που για τη

διατύπωση των τεχνικών προδιαγραφών δεν επιλεγεί από την Αναθέτουσα Αρχή ο τρόπος που ορίζει το άρθρο 54 παρ. 3 εδ. α του ν. 4412/2016 («ως επιδόσεις ή λειτουργικές απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών υπό την προϋπόθεση ότι οι παράμετροι είναι επαρκώς προσδιορισμένες η «ισοδυναμία» (για την οποία γίνεται λόγος μόνο στο εδ. β της παρ. 3 του άρθρου 54 του ν. 4412/2016) απαιτεί οι τεχνικές προδιαγραφές να διατυπώνονται με παραπομπή, κατά σειρά προτεραιότητας, στα εθνικά πρότυπα που αποτελούν μεταφορά ευρωπαϊκών προτύπων και, εάν αυτά δεν υπάρχουν, στις ευρωπαϊκές τεχνικές εγκρίσεις κ.λπ. κ.λπ.

Αλλά, εν προκειμένω, υπάρχουν τέτοια πρότυπα (ευρωπαϊκά που ήδη κατέστη σαν εθνικά). Είναι εκείνα που προαναφέρθηκαν ότι θέτει η Οδηγία 2009/125/EK, η οποία ενσωματώθηκε στο Ελληνικό δίκαιο με το Π.Δ. 7/2011 (ΦΕΚ Α' 14/11-2-2011), άρα αυτό συνιστά «εθνικό πρότυπο» και υπερισχύει παντός άλλου, κατά τη σειρά προτεραιότητας του άρθρου 54 παρ. 3 εδ. β). Σε αυτά, βεβαίως, συμμορφώνεται και η εταιρία μας.

Συνεπώς, το Υπουργείο καταστρατηγεί την ανωτέρω Οδηγία και το Π.Δ., αποκλείοντας από τον διαγωνισμό την εταιρία μας και απαγορεύοντας, γενικότερα, την κυκλοφορία σε ευρωπαϊκά (Ελληνικά) προϊόντα, που όμως είναι σύμφωνα (και πιστοποιημένα με) τα «εθνικά πρότυπα», τα οποία ενσωματώνουν, στο σύνολό τους, τις απαιτήσεις της ευρωπαϊκής Οδηγίας.

VI.- Η διάθεση ενεργειακού και περιβαλλοντικού πιστοποιητικών

Η εταιρία μας, εν όψει όλων των προαναφερθέντων και σε κάθε περίπτωση, προσπαθώντας να ανταποκριθεί στην ποικιλία των απαιτήσεων των εκάστοτε διακηρύξεων για ενεργειακά/περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, διαθέτει ήδη - πέραν της σήμανσης CE - για όλα τα υπό προμήθεια είδη, πιστοποιητικά εκδιδόμενα από τον με NB ..... ελληνικό Κοινοποιημένο Οργανισμό Πιστοποίησης ..... (<https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/index.cfm?fuseaction=notifiedbodv.niain>) και για τις δύο ζητούμενες κατηγορίες σημάτων/πιστοποιήσεων και, συγκεκριμένα, για τη μεν πρώτη το πιστοποιητικό «LabEnergy», για τη δε δεύτερη το πιστοποιητικό «LabGreen» (βλ. συνημμένα κριτήρια και απαιτήσεις για την έκδοση των εν λόγω πιστοποιητικών) , τα οποία, βεβαίως, αν το Υπουργείο θεωρεί εν τέλει ως ισοδύναμα των ζητούμενων , η εταιρία μας δεν θα έχει κανένα λόγο να

εμμένει στην υποστήριξη της Προσφυγής της .».

12. Επειδή με τις Απόψεις της η αναθέτουσα αρχή υποστηρίζει τα κάτωθι : *I. Β. Ως προς τις απαιτήσεις της διακήρυξης*

Στην επίμαχη διακήρυξη, οι απαιτήσεις καταγράφονται σε τρεις κατηγορίες ως ακολούθως:

α. Δηλώσεις συμμόρφωσης CE (αφορά στα προϊόντα)

Οι δηλώσεις συμμόρφωσης CE αφορούν στα προσφερόμενα προϊόντα, συμπληρώνονται και υπογράφονται από τους κατασκευαστές των και αποτελούν υποχρέωσή τους καθώς χωρίς αυτές δεν επιτρέπεται να επικολληθεί σήμανση CE στα προϊόντα που θα επιτρέψει την κυκλοφορία και πώληση αυτών εντός ΕΕ. Οι οδηγίες που αφορούν στα ζητούμενα είδη των διακηρύξεων είναι οι 215/EK του 2009, 65/EK του 2011, 30/EK του 2014, 35/EK του 2014 και 53/EK του 2014. β. Βεβαίωση συμμετοχής σε εγκεκριμένο σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης ΑΗΗΕ. Η βεβαίωση αυτή ζητείται κατ' εφαρμογή της ΚΥΑ Η.1 23615/651/Ε.103 και φέρει την υπογραφή του κατασκευαστή ή αντιπροσώπου ή εισαγωγέα ή προσφέροντα. γ. 1ιστοποιητικά ποιότητας/αποδοτικότητας:

ISO 9001 και ISO 14001 (αφορά στους προσφέροντες και κατασκευαστές) Energy Star ή TUV Energy Efficiency και EPEAT ή TUV Green Mark ή Blue Angel (αφορά στα προϊόντα ΗΥ)

Οι ζητούμενες πιστοποιήσεις εκδίδονται από επίσημους φορείς πιστοποίησης και αφορούν στην εφαρμογή προτύπων διασφάλισης ποιότητας και περιβαλλοντικής διαχείρισης (προσφέροντες/κατασκευαστές) καθώς και περιορισμού ενεργειακής κατανάλωσης και εφαρμογής περιβαλλοντικών ιδιοτήτων κατασκευής (προϊόντα).

I. Γ. Περί της απαίτησης των ζητούμενων πιστοποιητικών

Σύμφωνα με τη νομολογία, κανονιστικές ρυθμίσεις, όπως είναι οι θεσπιζόμενοι με την διακήρυξη διαγωνισμού όροι, δεν χρήζουν ως εκ της φύσεώς τους αιτιολογίας (ΣτΕ ΕΑ 876/2004), η δε Διοίκηση είναι, κατ' αρχήν ελεύθερη να διαμορφώνει κατά την κρίση της τους όρους της διακηρύξεως ως προς τα προς προμήθεια είδη, καθορίζοντας τα ειδικότερα τεχνικά χαρακτηριστικά τους και τις ανάγκες της υπηρεσίας από ποσοτική και ποιοτική άποψη (ΕΑ 977/2006, 303/2007, 307/2007, 1049/2007 κ.α.). Απαραδέκτως δε

Αριθμός απόφασης: 693/2020

αμφισβητείται από προτιθέμενο να μετάσχει στο διαγωνισμό η σκοπιμότητα της θεσπίσεως επί μέρους τεχνικών προδιαγραφών. Ειδικότερα, λόγοι αιτήσεως προδικαστικής προσφυγής, με τους οποίους προτιθέμενος να μετάσχει στο διαγωνισμό επιχειρεί, υπό την μορφή της κατά τρόπο γενικό αμφισβητήσεως της νομιμότητας συγκεκριμένων όρων της διακηρύξεως, να προδιαγράψει αυτός, κατά τις επαγγελματικές του ανάγκες, τα προς προμήθεια είδη, είναι απορριπτέοι ως απαράδεκτοι (ΣτΕ ΕΑ 1076, 977/2006). Επομένως, η συμπερίληψη στη διακήρυξη απαιτήσεων αναγκαίων, κατά την εκτίμηση της υπηρεσίας, τις οποίες, όμως, είναι ενδεχόμενο να μην πληρούν τα προϊόντα ορισμένων προμηθευτών, μπορεί μεν να συνεπάγεται την αδυναμία συμμετοχής τους στο διαγωνισμό, δεν παραβιάζει, όμως, αυτή και μόνη, άνευ ετέρου, τους κανόνες του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι από τη φύση τους οι προδιαγραφές περιορίζουν τον κύκλο των δυναμένων να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό προσώπων (ΣτΕ ΕΑ 434/2008, 977/2006, 1208/2006, 1076/2006, 977/2006, 1383/2007, ΕΑ 303/2007, 307/2007, 1049/2007, 153/2004, κα).

Βάσει του άρθρου 55 του Ν. 4412/16 (Σήματα) ισχύει ότι: «1. Όταν οι αναθέτουσες αρχές σκοπεύουν να προβούν σε αγορά έργων, αγαθών ή υπηρεσιών με ειδικά περιβαλλοντικά, κοινωνικά ή άλλα χαρακτηριστικά, μπορούν, στις τεχνικές προδιαγραφές, στα κριτήρια ανάθεσης ή στους όρους εκτέλεσης της σύμβασης, να απαιτούν συγκεκριμένο σήμα ως αποδεικτικό ότι τα έργα, οι υπηρεσίες ή τα αγαθά συμμορφώνονται στα απαιτούμενα χαρακτηριστικά, εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) οι απαιτήσεις σήματος αφορούν αποκλειστικά τα κριτήρια που σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης και είναι κατάλληλες για τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των έργων, των αγαθών ή των υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης, β) οι απαιτήσεις σήματος βασίζονται σε κριτήρια που μπορούν να επαληθευτούν με αντικειμενικό τρόπο και δεν εισάγουν διακρίσεις, γ) τα σήματα καθιερώνονται μέσω ανοικτής και διαφανούς διαδικασίας, στην οποία έχουν δικαίωμα συμμετοχής όλοι οι ενδιαφερόμενοι, συμπεριλαμβανομένων κρατικών οργανισμών καταναλωτών, κοινωνικών εταίρων, κατασκευαστών, διανομέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων, δ) τα σήματα είναι προσιτά σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, ε) οι απαιτήσεις σήματος καθορίζονται από τρίτο, επί του οποίου ο οικονομικός φορέας που υποβάλλει

Αριθμός απόφασης: 693/2020

αίτηση για το σήμα, δεν μπορεί να ασκήσει αποφασιστική επιρροή... Οι αναθέτουσες αρχές που απαιτούν συγκεκριμένο σήμα αποδέχονται όλα τα σήματα που επιβεβαιώνουν ότι τα έργα, τα αγαθά και οι υπηρεσίες πληρούν τις ισοδύναμες απαιτήσεις σήματος. Όταν ένας οικονομικός φορέας δεν είχε τεκμηριωμένα τη δυνατότητα να αποκτήσει το ειδικό σήμα που έχει υποδείξει η αναθέτουσα αρχή ή ισοδύναμο σήμα εντός των σχετικών προθεσμιών για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνεται ο ίδιος, η αναθέτουσα αρχή αποδέχεται άλλα κατάλληλα αποδεικτικά μέσα, τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν τον τεχνικό φάκελο του κατασκευαστή, υπό την προϋπόθεση ότι ο συγκεκριμένος οικονομικός φορέας αποδεικνύει ότι τα προς παροχή έργα, αγαθά και υπηρεσίες πληρούν τις απαιτήσεις του συγκεκριμένου σήματος ή τις συγκεκριμένες απαιτήσεις που έχει ορίσει η αναθέτουσα αρχή.»

Παράλληλα, στο άρθρο 56 του Ν.4412/2016 αναγράφεται πως «Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να προσκομίζουν έκθεση δοκιμών από οργανισμό αξιολόγησης της πιστότητας ή πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί από τέτοιο οργανισμό ως αποδεικτικό μέσο συμμόρφωσης με απαιτήσεις ή κριτήρια που αναφέρονται στις τεχνικές προδιαγραφές, τα κριτήρια ανάθεσης ή τις προϋποθέσεις εκτέλεσης της σύμβασης.».

Σύμφωνα με τον Ν 3855/2010, άρθρο 8, οι απαιτήσεις για τις προμήθειες του δημοσίου αφορούν τουλάχιστον «α) στην αγορά νέου εξοπλισμού με αποδοτική κατανάλωση ενέργειας σε όλες τις καταστάσεις λειτουργίας, καθώς και στην κατάσταση αναμονής. [...]. Οι αντίστοιχες προμήθειες εξοπλισμού που δεν συμφωνούν με τις προδιαγραφές και τα πρότυπα που εξειδικεύονται με την ανωτέρω απόφαση δεν θεωρούνται δημόσια δαπάνη, δεν εκκαθαρίζονται και δεν ενταλματοποιούνται από τις αρμόδιες Υπηρεσίες Δημοσιονομικού Ελέγχου».

Στην Οδηγία 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση, άρθρο 6 Αγορά από δημόσιους φορείς, αναγράφεται ρητά πως «Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι κεντρικές δημόσιες διοικήσεις αγοράζουν μόνο προϊόντα, υπηρεσίες και κτίρια υψηλής ενεργειακής απόδοσης, εφόσον αυτό συνάδει προς την οικονομική αποδοτικότητα, την οικονομική σκοπιμότητα, τη γενικότερη βιωσιμότητα, την τεχνική καταλληλότητα, καθώς και τον επαρκή

ανταγωνισμό».

Στην Οδηγία ΕΕ 2017/1369 (βλ. συν. 01.Energy label directive) υπερτονίζεται η σημασία της ενεργειακής ετικέτας στα κυκλοφορούντα στην ΕΕ προϊόντα, ενώ το εγχειρίδιο για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βλ. συν. 02.EE Buying Green - Public Procurement), ορίζει στην εισαγωγή του, τις δημόσιες συμβάσεις στην υπηρεσία του περιβάλλοντος ως η «διαδικασία με την οποία οι δημόσιες αρχές επιδιώκουν να συνάψουν συμβάσεις για αγαθά, υπηρεσίες και έργα με μικρότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, σε σύγκριση με αγαθά, υπηρεσίες και έργα που επιτελούν την ίδια πρωταρχική λειτουργία τα οποία θα αποτελούσαν το αντικείμενο της σύμβασης υπό άλλες συνθήκες», ενώ στη σελ.8 βασικά στοιχεία Κεφάλαιο 3 αναγράφει: «Κατά την προκήρυξη διαγωνισμών, καθορίστε το αντικείμενο και τις τεχνικές προδιαγραφές για τις συμβάσεις λαμβάνοντας υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των αγαθών, των υπηρεσιών ή των έργων που επιδιώκετε να προμηθευτείτε και εξετάστε το ενδεχόμενο χρήσης σημάτων για τον ορισμό των απαιτήσεών σας».

Στον Οδηγό Πράσινων Συμβάσεων Γραφειακού Εξοπλισμού με ενεργειακά και περιβαλλοντικά κριτήρια, ο οποίος συντάχθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού έργου «Buy smart+ - Πράσινες Συμβάσεις στην Ευρώπη» (“Intelligent Energy - Europe”, βλ. συν. 03.Οδηγός πράσινων συμβάσεων) αναγράφει πως η στρατηγική της Ευρώπης για το 2020 έχει αναγνωρίσει τις δημόσιες συμβάσεις σαν το κλειδί για την επίτευξη έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, ενώ στη σελ.9, σημ.4 καθορίζει τους λόγους που πρέπει να αγοράζεται ενεργειακά αποδοτικός και φιλικός προς το περιβάλλον γραφειακός εξοπλισμός. Οι ίδιες επισημάνσεις αναγράφονται και στον οδηγό Green public procurement for resource efficient regional growth της ΕΕ (βλ. συν. 04.Green Public Procurement), όπου γίνονται αναφορές σε επιτυχημένα παραδείγματα εφαρμογής.

Κατ' εφαρμογή των ανωτέρω και με δεδομένη τη φύση των σχετικών διαγωνισμών (σημαντικό πλήθος εξοπλισμού, τόπο προορισμού οι σχολικές μονάδες, επιμήκυνση του χρόνου ζωής των προϊόντων, περιορισμός των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, χρηματοδότηση από την ΕΕ), οι αρμόδιες

υπηρεσίες του ..... έχουν εισάγει στις προδιαγραφές τα ζητούμενα πιστοποιητικά, όπως αναγράφονται στο σημείο I.B της παρούσας, για τις προμήθειες εξοπλισμού πληροφορικής των σχολικών μονάδων. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται ο μέγιστος - κατά το δυνατό - περιορισμός της ενεργειακής κατανάλωσης σε μεγάλη κλίμακα, καθώς και η προμήθεια προϊόντων με μειωμένη περιβαλλοντική επίδραση για όλο τον κύκλο ζωής τους.

Τέλος και προς αντίκρουση ισχυρισμού της προσφεύγουσας στην εισαγωγή της προδικαστικής προσφυγής της περί του κριτηρίου ανάθεσης, σημειώνουμε ότι σύμφωνα και με τη νομολογία, προέχων σκοπός της εκάστοτε διακηρύξεως είναι η προμήθεια του είδους που επιδιώκει να προμηθευθεί η αναθέτουσα αρχή υπό συνθήκες διαφάνειας, οι οποίες εξασφαλίζουν τον ανταγωνισμό, όταν η θέσπιση ιδιαιτέρων τεχνικών προδιαγραφών δικαιολογείται από το αντικείμενο της συμβάσεως, η νομιμότητα θεσπίσεώς τους δεν επηρεάζεται από το κριτήριο αναθέσεως (της χαμηλότερης τιμής ή της πλέον συμφέρουσας προσφοράς), το οποίο επέλεξε η αναθέτουσα αρχή με τη διακήρυξη (ΣΤΕ 203/2009).

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία 6 χρόνια έχουν προκηρυχθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ..... πάνω από 20 αντίστοιχοι με τον προσβαλλόμενο διαγωνισμοί, έχουν όλοι τεθεί σε δημόσια διαβούλευση χωρίς να υποβληθεί σχόλιο ή παρατήρηση για τα επίμαχα πιστοποιητικά, ενώ έχουν ολοκληρωθεί όλοι με επιτυχία καταλήγοντας σε συμβάσεις υλοποίησης.

II. Ως προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας

Οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας, είναι αόριστοι, αβάσιμοι και παρελκυστικοί, καθώς θα αποδειχθεί αναλυτικά παρακάτω.

Καταρχάς η προσφεύγουσα εταιρεία ..... έχει συμμετάσχει σε διαγωνισμούς προσφέροντας εξοπλισμό ..... με τις επίμαχες πιστοποιήσεις Energy Star και TUV Green Mark (βλ. συν. 05.Φορητός υπολογιστής ..... W.....), διαθέτει εξοπλισμό ..... με πιστοποίηση Energy Star στο ηλεκτρονικό της κατάστημα (βλ. συν. 06.Τροφοδοτικό .....- .....V), ενώ σε παλαιότερη λίστα με πιστοποιούμενες κατά Energy Star οθόνες συναντάμε μοντέλα ..... AL, ... AL, ... LR κ.α. (βλ.συν. 07.λίστα

οθονών με *Energy Star*), γεγονός που από μόνο του καταρρίπτει τις αιτιάσεις της για μη προσβάσιμα στην Ελλάδα και τα Ελληνικά προϊόντα πιστοποιητικά.

Να σημειωθεί εδώ πως η προσφεύγουσα εταιρεία ..... αναγνωρίζοντας τη σημασία των πιστοποιήσεων στα προϊόντα της, αναγράφει στην ιστοσελίδα της για το τροφοδοτικό Turbo-X «έχει αποσπάσει πιστοποίηση *Energy Star* για εξοικονόμηση ενέργειας» και «Εξοικονομήστε ενέργεια και χρήματα, ενώ συμβάλλετε ταυτόχρονα στην φροντίδα του περιβάλλοντος». Στο δε φυλλάδιο του φορητού HY Turbo-X έχει αναρτήσει δίπλα στη φωτογραφία του τα σήματα των πιστοποιήσεων, τονίζοντας έτσι πως πέρα από τα ISO & CE, διαθέτει *Energy Star* & *TUV Green Mark* ως προστιθέμενη αξία σε προϊόν «επαγγελματικής φορητής λύσης με υψηλές επιδόσεις». Το ίδιο πιστοποιητικό για το οποίο η εταιρεία ..... αναγράφει στην προσφυγή της πως αποτελεί «μη προσιτή εξωευρωπαϊκή - αμερικάνικη - πιστοποίηση/σήμα», έχει αποδεδειγμένα αξιοποιήσει αρκετές φορές.

Για την 1η κατηγορία των ζητούμενων σημάτων/πιστοποιήσεων (*Energy Star* ή *TUV Energy Efficiency*)

α) Σχετικά με την πιστοποίηση *Energy Star*:

Το *Energy Star* είναι επίσημος και παγκόσμιος αναγνωρισμένος οργανισμός πιστοποίησης ενεργειακών προϊόντων (βλ. Απ. ΑΕΙ 111 412/2018, σημείο 15). Περιγράφεται στον Ευρωπαϊκό Κανονισμό 2013/174 ο οποίος είναι σε ισχύ (*in force*) και δεν έχει τροποποιηθεί (βλ. συν. 08.Regulation EUNo 174-2013 In Force από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32013R0174>). (Να σημειώσουμε εδώ πως οι τροποποιημένοι κανονισμοί αναγράφουν δίπλα στην ένδειξη *in force* τη φράση «*This act has been changed*» παραπέμποντας στις τροποποιήσεις).

Το *Energy Star* αποτέλεσε το *de facto* πιστοποιητικό ενεργειακά αποδοτικών προϊόντων εξοπλισμού πληροφορικής στην ΕΕ για δεκαπέντε χρόνια (2003-2018) ενώ - αν και δεν είναι πλέον υποχρεωτικό - αποτελεί υπόδειγμα στον οδηγό βέλτιστων πρακτικών σε επίπεδο Ευρωπαϊκών Προμηθειών (βλ. συν. 9α.ΕΕ Σουηδία, 9b.ΕΕ Αγγλία, 9c.ΕΕ Αυστρία, 9d.Austria Energy Agency). Έχει πάνω από 130 εγγεγραμμένους κατασκευαστές παγκοσμίως (βλ. συν. 10.Energy Star Factsheet), ενώ σε επίπεδο κατασκευαστών HY από την ΕΕ, έχουν πιστοποιηθεί 2.092 μοντέλα

(βλ. συν. 11.eu_energy_star_computers αρχείο Excel από τη σχετική σελίδα της ΕΕ). Εκτός από την προσφεύγουσα εταιρεία που, όπως αναφέραμε ανωτέρω έχει πιστοποιήσει εξοπλισμό κατασκευής της με Energy Star, ενδεικτικά αναφέρονται Ευρωπαίοι κατασκευαστές όπως η ..... από τη ....., η ....., ... από την ....., η ..... από την ....., η ..... από ....., η ..... από την ....., η ..... από την ....., η ..... από την ..... και η ..... από την ....., η οποία έχει συμμετάσχει σε διαγωνισμούς του .....με τα ζητούμενα πιστοποιητικά (βλ. συν. 12a.Insys ProB σελ.2 και 12b.Insys Energy Star). Στους διαγωνισμούς του Δημοσίου και ευρύτερου Δημοσίου Τομέα το Energy Star χρησιμοποιείται στις τεχνικές απαιτήσεις σχεδόν αποκλειστικά όπου οι φορείς απαιτούν την προμήθεια ενεργειακά αποδοτικού εξοπλισμού (βλ. παράρτημα Ι).

Τα κριτήρια του πιστοποιητικού Energy Star είναι ανοικτά σε όλους (βλ. συν. 13a.ENERGY STAR Computers και 13b.ENERGY STAR Displays), ενώ ή διαδικασία αξιολόγησης και απονομή πιστοποίησης γίνεται από κοινοποιημένους οργανισμούς (notified bodies) όπως η TUV SUD η οποία διαθέτει παραρτήματα σε όλη την Ευρώπη και στην Ελλάδα (βλ. συν. 14 TUV SUD Energy Star), η Intertek με γραφεία σε όλη την Ευρώπη και την Ελλάδα (βλ. συν. 15.Intertek Energy Star certification in Greece), η Eurofins με γραφεία σε όλη την Ευρώπη (βλ. συν. 16.EuroFins Europe certifications) κ.α. (βλ. συν. 16b.Energy Star Labs in EE).

Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονίσουμε το εξής: ακόμα και το προτεινόμενο από την προσφεύγουσα εταιρεία ..... περιβαλλοντικό πιστοποιητικό της Ελληνικής εταιρείας ..... (βλ. συν. προσφεύγουσας .....pdf), στα κριτήριά του περιλαμβάνει στο σημείο 51 ως υποχρεωτική τη συμμόρφωση με τις τρέχουσες απαιτήσεις του Energy Star (5.1 (Required) - Conformance to current ENERGY STAR program requirements). Δηλαδή, προτείνει στην αναθέτουσα την αποδοχή του ανωτέρω πιστοποιητικού (και μάλιστα προτίθεται να αποσύρει την προσφυγή αν συμβεί αυτό), που περιλαμβάνει ως υποχρεωτική τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του Energy Star, κατά της ύπαρξης του οποίου προσφεύγει. Μάλιστα - όπως αναφέρει στην προσφυγή της - απορρίπτει και όλα τα εναλλακτικά ζητούμενα

περιβαλλοντικά πιστοποιητικά που αναγράφονται στις διακηρύξεις ως μη προσβάσιμα, επειδή ακριβώς έχουν ως προϋπόθεση την πλήρωση των απαιτήσεων με το - μη προσικό κατά την άποψη της - Energy Star, την ίδια ακριβώς προϋπόθεση που έχει και αυτό που προτείνει.

β) Σχετικά με την πιστοποίηση TUV Energy Efficiency:

Τέλος πρέπει να γίνει ειδική αναφορά στην TUV Rheinland (βλ. συν. 17a.TUV Rheinland notified body) η οποία είναι κοινοποιημένος οργανισμός (notified body) με δυνατότητα ελέγχου και απόδοσης όλων των επίμαχων πιστοποιητικών που αναγράφονται στον επίμαχο διαγωνισμό (βλ. συν. 17b.TUV Rheinland energy star και 17c.TUV certifications και 17d.TUV Rheinland international energy star). Διαθέτει παραρτήματα σε όλη της Ευρώπη και στην Ελλάδα (βλ. συν. 17e.TUVRheinland in Greece), έχει δε αποδώσει 154 πιστοποιήσεις σε Ελληνικά προϊόντα και φορείς (βλ. συν. 17f.TUV Rheinland certifications for Greek products) και έχει αναπτύξει το πιστοποιητικό TUV Energy Efficiency, με κριτήρια αντίστοιχα του Energy Star. Η προσφεύγουσα αναγράφει πως το TUV Energy Efficiency εκδίδεται από έναν

«ιδιωτικό (.....) Οργανισμό Πιστοποίησης...», ο οποίος βέβαια είναι πιστοποιημένος φορέας κράτους - μέλους της ΕΕ, γεγονός που το γνωρίζει καθώς έχει συνεργαστεί μαζί του κατά το παρελθόν για πιστοποίηση εξοπλισμού όπως αναδείξαμε πιο πάνω.

III. Ως προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας

Για την 2η κατηγορία των ζητούμενων σημάτων/πιστοποιήσεων (EPEAT ή TUV Green Mark ή Blue Angel)

α) Σχετικά με την πιστοποίηση EPEAT

Το EPEAT (Electronic Product Environmental Assessment Tool) είναι πιστοποιητικό αξιολόγησης περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών με εξειδίκευση στις ηλεκτρονικές συσκευές. Αφορά στην εφαρμογή του προτύπου IEEE 1680 (βλ. συν. 18a.EPEAT based on IEEE). Το IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers, βλ. συν. 18b.IEEE) είναι ο μεγαλύτερος οργανισμός ανάπτυξης προτύπων πληροφορικής, ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών προϊόντων διεθνώς. Χωρίζεται γεωγραφικά σε 10 τμήματα, με την Ελλάδα να ανήκει στην περιοχή 8. Τα κριτήρια στα οποία βασίζεται είναι ανοικτά στο κοινό

(βλ. συν. 18c.IEEE 1680).

Το EPEAT προέρχεται από το Συμβούλιο Πράσινων Ηλεκτρονικών (Green Electronics Council), το οποίο είναι πρόγραμμα του διεθνούς Οργανισμού ISDF (International Sustainable Development Foundation). Η εφαρμογή του αφορά στις ηλεκτρονικές συσκευές (ΗΥ και οθόνες) και ξεκίνησε το 2006 στις ΗΠΑ, ενώ το 2009 επεκτάθηκε σε πάνω από 40 χώρες παγκοσμίως, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Το 2010 η Γαλλία και η Αυστραλία υιοθέτησαν τις προδιαγραφές του EPEAT. Από το 2009, ο έλεγχος των κριτηρίων εξαρτάται από τη χώρα κυκλοφορίας των προϊόντων, ώστε να λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε μιας από αυτές. Ταυτόχρονα γίνεται εφικτή η επιλογή φορέα πιστοποίησης και απονομής του EPEAT σε όλο τον κόσμο (βλ. συν. 18d.EPEATinformation σελ.3). Φορείς πιστοποίησης του EPEAT όπως η Intertek, η Dekra, η TUV Rheinland και η VDE (βλ. συν. 18e.EPEAT Labs in EE), με παραρτήματα σε όλη την Ευρώπη αναλαμβάνουν τη διαδικασία αξιολόγησης και απονομής του σήματος. Η ΕΕ αναγνωρίζει το EPEAT ως σήμα αναγνώρισης «πράσινων» χαρακτηριστικών. Στην παρουσίαση του προγράμματος «πράσινες προμήθειες στην Ευρώπη» από το Buy Smart+, που υλοποιείται με τη στήριξη του προγράμματος «Ευφυής Ενέργεια για την Ευρώπη» (Intelligent Energy Europe) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το EPEAT είναι στη λίστα των αντίστοιχων σημάτων στα οποία γίνεται ειδική αναφορά (βλ. συν. 19.Οδηγός πράσινων συμβάσεων, σελ.23). Τα δε κριτήρια είναι ευρύτερης αντίληψης και όχι «Αμερικάνικης» όπως εσφαλμένα αναγράφει η προσφεύγουσα. Ενδεικτικά, το πρώτο από τα κριτήρια του EPEAT αναφέρεται στην υποχρέωση συμμόρφωσης με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/65/EU σε σχέση με τη χρήση μη επικινδύνων και τοξικών ουσιών στην κατασκευή ΗΥ, ενώ άλλο κριτήριο αναφέρεται στην υποχρέωση συμμόρφωσης με την Ευρωπαϊκή οδηγία 67/548/EU για χρήση πλαστικών που δεν περιέχουν εύφλεκτες ουσίες. Να σημειωθεί εδώ πως στους διαγωνισμούς του ..... συμμετέχουν και κατασκευαστές από την ΕΕ όπως η ..... που εδρεύει στην ....., με εξοπλισμό που διαθέτει πιστοποιητικό EPEAT (βλ. συν. 18f.INSYS_EPEAT). Στους διαγωνισμούς του Δημοσίου και ευρύτερου Δημοσίου Τομέα το EPEAT χρησιμοποιείται στις τεχνικές απαιτήσεις σε πολύ μεγάλο βαθμό, όπου οι φορείς απαιτούν την

Αριθμός απόφασης: 693/2020

προμήθεια περιβαλλοντικά πιστοποιημένου εξοπλισμού (βλ. παράρτημα Ι) β)
Σχετικά με την πιστοποίηση Blue Angel:

Το Blue Angel ξεκίνησε το 1978 με βάση τη Γερμανία και είναι πρώτη σήμανση στον κόσμο που συνδέθηκε με την περιβαλλοντική απόδοση προϊόντων και υπηρεσιών (βλ. συν. 20a.Blue Angel computers). Αποτελεί πιστοποιητικό τύπου Ι όπως καθορίζεται στην τυποποίηση ISO 14024:2018 (βλ. συν. 20b.Blue Angel ISO 14024 και 20c.Certification report σελ.26), αποτελεί δε σήμα περιβαλλοντικής πιστοποίησης του Διεθνούς Δικτύου Περιβαλλοντικής Σήμανσης (Global Ecolabelling Network, βλ. συν. 20d.GEN-Annual-Meeting-Release). Οι συσκευές πρέπει να ικανοποιούν περιβαλλοντικές απαιτήσεις (RAL-UZ-205) εκπομπών χημικών, επιλογής υλικών, ανακυκλώσιμης σχεδίασης, κατανάλωσης ενέργειας και επιλογής υλικών. Τα κριτήρια είναι συγκεκριμένα και προσβάσιμα από τους κατασκευαστές (βλ. συν. 20e.Blue Angel specs). Φορείς πιστοποίησης του Blue Angel όπως η TUV Rheinland, η TUV SUD, η TUV Hessen κ.α. (βλ. συν. 20f.Blue Angel TUV), με παραρτήματα σε όλη την Ευρώπη αναλαμβάνουν τη διαδικασία αξιολόγησης και απονομής του σήματος.

γ) Σχετικά με την πιστοποίηση TUV Green Mark:

Η TUV Rheinland (βλ. συν. 17a.TUV Rheinland notified body) η οποία είναι κοινοποιημένος οργανισμός (notified body), ελέγχει και αποδίδει όλα των επίμαχα πιστοποιητικά που αναγράφονται στους διαγωνισμούς (βλ. συν. 17c.TUV certifications και 21.TUV registry for EPEAT) και έχει αναπτύξει το πιστοποιητικό TUV Green Mark, το οποίο αναγράφεται ως εναλλακτικό του EPEAT. Στη έκδοση του πιστοποιητικού αυτού έχει προχωρήσει κατά το παρελθόν και η προσφεύγουσα εταιρεία (βλ. συν. 05.Φορητός υπολογιστής Turbo-X W550SU1).

IV) Ως προς την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία

Συμπληρωματικά με τις ανωτέρω αναλύσεις αναφέρουμε:

Η ΕΕ έχει καθιερώσει το Ευρωπαϊκό σήμα περιβαλλοντικής πιστοποίησης EU Ecolabel (κανονισμός 2010/66/ΕΚ όπως τροποποιήθηκε το 2017). Μέχρι σήμερα στις κατηγορίες που καλύπτει δεν περιλαμβάνονται τα προϊόντα πληροφορικής (βλ. συν. 22.EU Ecolabel Products - European Commission).

Αριθμός απόφασης: 693/2020

Στον Οδηγό Πράσινων Συμβάσεων Γραφειακού Εξοπλισμού με ενεργειακά και περιβαλλοντικά κριτήρια, ο οποίος συντάχθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού έργου «Buy smart+ - Πράσινες Συμβάσεις στην Ευρώπη» (“Intelligent Energy - Europe”, βλ. συν. 19.Οδηγός πράσινων συμβάσεων) σελ. 15, 21 & 23 καταγράφονται και αναλύονται τόσο το Energy Star όσο και τα Blue Angel και EPEAT ως πιστοποίηση για οικολογικά και ενεργειακά αποδοτικά προϊόντα.

Στο Επιχειρησιακό Σχέδιο για τις Ενεργειακά Αποδοτικές Δημόσιες Προμήθειες, το οποίο έχει υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Στρατηγική «Ευρώπη 2020» για έξυπνη και βιώσιμη ανάπτυξη (βλ. συν. 23.Ενεργειακά Αποδοτικές Δημόσιες Προμήθειες, σελ.19), τόσο το Energy Star όσο και τα Blue Angel και EPEAT, αναγράφονται στη λίστα πιστοποίησης οικολογικών και ενεργειακά αποδοτικών προϊόντων.

Επειδή επιχειρείται από την προσφεύγουσα αβάσιμα και με ανακρίβεια ο παραλληλισμός της δήλωσης CE με τις απαιτούμενες από τη διακήρυξη πιστοποιήσεις, αναφέρουμε τα ακόλουθα. Η σήμανση CE δεν αποτελεί πρότυπο, πιστοποίηση ή σήμα σχετικά με απαιτήσεις ως προς τα τεχνικά χαρακτηριστικά των προϊόντων όπως τίθενται στη διακήρυξη, αλλά αποτελεί σήμανση/δήλωση συμμόρφωσης (CE), με την οποία ο κατασκευαστής ή ο εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπός του προϊόντος (συνδεδεμένου με ενέργεια) διασφαλίζει και δηλώνει ότι το προϊόν έχει συμμορφωθεί με όλες τις σχετικές διατάξεις του ισχύοντος μέτρου εφαρμογής, προκειμένου να διασφαλίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων αυτών στην εσωτερική αγορά. Η σήμανση CE αποτελεί απαιτούμενο κάθε προϊόντος συνδεδεμένου με την ενέργεια για να μπορεί να διατίθεται ελεύθερα στην ευρωπαϊκή αγορά, δεν αποτελεί ωστόσο αποκλειστικό χαρακτηριστικό «υπερκάλυψης» όλων των υφιστάμενων περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων. Η οδηγία 2009/125/EK σε κανένα άρθρο της δεν αποκλείει το δικαίωμα έκαστης αναθέτουσας αρχής να προμηθεύεται προϊόντα συνδεδεμένα με την ενέργεια που συμμορφώνονται με ειδικά περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά σύμφωνα με τις διατάξεις των αρθ. 55 επ. του Ν. 4412/16.

Συγκεκριμένα, η οδηγία 2009/125/EK ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 21ης Οκτωβρίου 2009 «Για τη

Αριθμός απόφασης: 693/2020

θέσπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα» που ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Π.Δ. 7/2011 (ΦΕΚ Α' 14) αναφέρει με σαφήνεια ότι η δήλωση CE του κατασκευαστή/προμηθευτή επιτρέπει τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα να διατίθενται στην ευρωπαϊκή αγορά ή/και να τίθενται σε λειτουργία. Έτσι ορίζεται στο Άρθρο 1 (Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής) «1. Η παρούσα οδηγία καθορίζει ένα πλαίσιο για τη θέσπιση κοινοτικών απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού για τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα, προκειμένου να διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων αυτών στην εσωτερική αγορά. 2. Η παρούσα οδηγία προβλέπει τη θέσπιση απαιτήσεων τις οποίες πρέπει να πληρούν τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα τα οποία καλύπτονται από μέτρα εφαρμογής, προκειμένου τα εν λόγω προϊόντα να διατίθενται στην αγορά ή/και να τίθενται σε λειτουργία. Συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη αυξάνοντας την ενεργειακή απόδοση και το επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος, ενώ ταυτόχρονα αυξάνει την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού 4. Η παρούσα οδηγία και τα μέτρα εφαρμογής που θεσπίζονται δυνάμει αυτής ισχύουν υπό την επιφύλαξη της κοινοτικής νομοθεσίας σχετικά με τη διαχείριση αποβλήτων και της κοινοτικής νομοθεσίας περί χημικών ουσιών, συμπεριλαμβανομένης της κοινοτικής νομοθεσίας περί φθορισμένων αερίων θερμοκηπίου. »

Συμπερασματικά, αναφέρεται ότι η σήμανση CE δεν υποκαθιστά και δεν μπορεί να περιορίσει τις τεχνικές απαιτήσεις και τα χαρακτηριστικά των υπό προμήθεια προϊόντων που μια αναθέτουσα αρχή προτίθεται να προμηθευτεί με την διεξαγωγή διαγωνισμού σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4412/16, καθώς ρυθμίζει όπως αναπτύξαμε ανωτέρω διαφορετικό νομικό πλαίσιο.

V) Ως προς τον ισχυρισμό της «μη προσβασιμότητας» στα πιστοποιητικά και τα κριτήριά τους

Όπως αναδείξαμε ανωτέρω, η προσφεύγουσα έχει πλήρη γνώση των κριτηρίων και πρόσβαση σε φορείς πιστοποίησης καθώς έχει πιστοποιήσει προϊόντα της με τη σήμανση Energy Star και TUV Green Mark αξιοποιώντας της υπηρεσίες του κοινοποιημένου οργανισμού TUV Rheinland (βλ. συν. 24a.TUV Rheinland Plaisio). Μάλιστα ο οργανισμός αυτός με τον οποίο

Αριθμός απόφασης: 693/2020

συνεργάζεται η προσφεύγουσα έχει δυνατότητα να αξιολογήσει και να απονείμει όλα τα ζητούμενα πιστοποιητικά που αναγράφονται ως εναλλακτικά στις διακηρύξεις μας.

Επίσης, η προσφεύγουσα συνεργάζεται με τον κοινοποιημένο οργανισμό πιστοποίησης ....., ο οποίος επίσης πιστοποιεί εξοπλισμό κατά ..... και ..... (βλ. συν. 24b. ....).

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, τα κριτήρια των ζητούμενων πιστοποιητικών είναι εύκολα προσβάσιμα στην προσφεύγουσα αλλά και σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο. Να τονίσουμε εδώ πως οι επίμαχοι διαγωνισμοί του ..... είχαν τεθεί σε δημόσια δεκαπενθήμερη διαβούλευση τον 6/2019 και 7/2019 δίνοντας τη δυνατότητα σε κάθε ευλόγως ενημερωμένο και κανονικά επιμελή οικονομικό φορέα είτε να θέσει υπόψη της αναθέτουσας τα σχόλιά του είτε να προετοιμάσει την τεχνική του προσφορά έχοντας παραπάνω από επαρκή χρόνο.

VI) Ως προς τον ισχυρισμό της προσφεύγουσας για τη διάθεση εναλλακτικού ενεργειακού και περιβαλλοντικού πιστοποιητικού και της «μη ισοδυναμίας»

Στις ως άνω διακηρύξεις προβλέπεται πως γίνεται δεκτό και οποιοδήποτε ισοδύναμο πιστοποιητικό. Εφόσον η προσφεύγουσα δεν επιθυμεί να πιστοποιήσει τον προσφερόμενο εξοπλισμό με οποιοδήποτε από τα εναλλακτικά ζητούμενα πιστοποιητικά της κάθε κατηγορίας, έχει την ευχέρεια να ελέγξει εάν τα πιστοποιητικά που προτείνει η ίδια από την Ελληνική εταιρεία ..... είναι ισοδύναμα. Όπως αποδείχθηκε ανωτέρω, τα κριτήρια των ζητούμενων πιστοποιητικών (και των εναλλακτικών τους) είναι γνωστά στην προσφεύγουσα, η οποία για να διαθέτει - όπως λέει - πιστοποιήσεις από την Ελληνική εταιρεία ....., ξέρει και τις απαιτήσεις του ζητούμενου Energy Star το οποίο είναι υποχρεωτικό κριτήριο για το ..... (εξάλλου έχει πιστοποιήσει εξοπλισμό με το Energy Star κατά το παρελθόν), ξέρει τις απαιτήσεις του ..... διότι έχει πιστοποιήσει με αυτό το σήμα εξοπλισμό κατασκευής της, ενώ έχει πρόσβαση στις απαιτήσεις των πιστοποιητικών ....., EPEAT & Blue Angel καθώς ο οργανισμός πιστοποίησης ..... με τον οποίο συνεργάζεται, είναι φορέας πιστοποίησης των σημάτων αυτών.

Αριθμός απόφασης: 693/2020

Το γεγονός ότι σύμφωνα με τη διακήρυξη γίνονται δεκτά ισοδύναμα πιστοποιητικά σε συνδυασμό με τους όρους της διακήρυξης ότι «οι υποψήφιοι πρέπει να υποβάλλουν τεκμηριωτικό υλικό για τον εξοπλισμό και το λογισμικό (εγχειρίδια, τεχνικά φυλλάδια κτλ)» (σελ. 29 της διακήρυξης) ως μέρος της τεχνικής τους προσφοράς, αποδεικνύει ότι η εν λόγω διακήρυξη επιτρέπει στους δυνητικούς υποψηφίους (συνεπώς και στην προσφεύγουσα) να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό και να αποδείξουν με οποιοδήποτε στοιχείο ότι πληρούν τις απαιτήσεις των τεχνικών προδιαγραφών ακόμα κι αν δεν διαθέτουν τα πιστοποιητικά που αναφέρει η διακήρυξη, αλλά ισοδύναμα αυτών.

Επομένως και για το λόγο αυτό, η συμμετοχή της προσφεύγουσας δεν αποκλείεται, η δε απαίτησή της να μη γίνεται παραπομπή στα πιστοποιητικά αυτά, αλλά σε άλλα που εκείνη πληροί, οδηγεί σε έλεγχο σκοπιμότητας τεχνικής προδιαγραφής, που δεν είναι επιτρεπτός γιατί κάθε αναθέτουσα αρχή καθορίζει τις τεχνικές προδιαγραφές σύμφωνα με τις ανάγκες της (πρβλ. Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, Υπόθεση C-413/2017, σκέψεις 30, 36, 37, 41).

Αποτελεί λοιπόν υποχρέωση της συμμετέχουσας να αποδείξει με όποιο πρόσφορο τρόπο θεωρεί εκείνη την ισοδυναμία και ευθύνη της αρμόδιας Επιτροπής διενέργειας/αξιολόγησης - που θα ασκηθεί στο πλαίσιο αξιολόγησης των προσφορών - να κρίνει την προσφορά και να γνωμοδοτήσει σχετικά προς το αποφαινόμενο όργανο, σύμφωνα με τις διατάξεις των αρθ. 221 επ. του Ν. 4412/16.

Κατόπιν όλων τα ανωτέρω να σημειωθεί ότι, οι υπηρεσίες του ..... λαμβάνοντας υπόψη

- τις ποσότητες του προς προμήθεια εξοπλισμού πληροφορικής (ειδικά ΗΥ)
- την μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης, που για τα πιστοποιημένα προϊόντα μπορεί να φτάσει έως και 30% (βλ. συν. 25.Sustainable Energy Action Plan, σελ. 21, step 2).
- τη επιμήκυνση του χρόνου ζωής των προϊόντων και τον περιορισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την κατασκευή μέχρι και την ολική απόσβεση

Αριθμός απόφασης: 693/2020

- την εγκατάσταση υψηλής ποιότητας πιστοποιημένου εξοπλισμού στα σχολεία καθώς δεν υπάρχει η δυνατότητα επανάληψης προμήθειας σε κάθε προγραμματική περίοδο του ΕΣΠΑ

- τη σαφή πρόθεση της ΕΕ για στροφή προς τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις (βλέπε συνημμένα καθώς και τις πολιτικές της ΕΕ με καθορισμένους στόχους για το 2020 και το 2030)

- την επικρατούσα πρακτική στους διαγωνισμούς της Κεντρικής και Γενικής Κυβέρνησης για προμήθειες πιστοποιημένου εξοπλισμού πληροφορικής (βλ. παράρτημα Ι)

διενεργούν τα τελευταία 6 χρόνια διαγωνισμούς προμήθειας εξοπλισμού πληροφορικής για τις σχολικές μονάδες της επικράτειας με συγχρηματοδότηση από την Ελλάδα και την ΕΕ, ενσωματώνοντας στις απαιτήσεις της τα πλέον διαδεδομένα διεθνή πιστοποιητικά, τα οποία όπως αναδείξαμε ανωτέρω έχουν συγκεκριμένα κριτήρια και είναι προσβάσιμα από όλους, τηρώντας την αρχή της διαφάνειας, καθώς όλοι οι όροι διεξαγωγής της διαδικασίας ανάθεσης διατυπώνονται με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία στη διακήρυξη του Διαγωνισμού, κατά τρόπο ώστε να παρέχεται σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και κανονικά επιμελείς υποψηφίους η δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενό τους και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο (ΔΕΕ C-496/1999, CAS Succhi di Frutta SpA, σκέψη 111 κα).

Επειδή όπως προκύπτει από όλα τα ανωτέρω, οι όροι της Διακήρυξης είναι σαφείς, ρητοί και σύμφωνοι με τις απαιτήσεις του ενωσιακού δικαίου.

Επειδή σύμφωνα με τις ως διατάξεις του Ν. 4412/16 η Υπηρεσία μας έθεσε απαιτήσεις στις Τεχνικές Προδιαγραφές με παραπομπή σε τεχνικές προδιαγραφές και σε εθνικά, ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα καθώς και σε πιστοποιητικά εκδιδόμενα από συγκεκριμένο οργανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης ή και άλλους ισοδύναμους αυτών.

Επειδή όπως εμφανώς αποδεικνύεται καθ' όλα νόμιμα γίνεται παραπομπή από την αναθέτουσα σε πιστοποιητικά τόσο διασφάλισης ποιότητας όσο και σε πρότυπα πιστοποιητικά περιβαλλοντικών παραμέτρων και διαχείρισης με την επισήμανση των «ισοδύναμων» αυτών αλλά και με την σαφή διατύπωση της αποδοχής κάθε άλλου κατάλληλου αποδεικτικού μέσου,

σύμφωνα με τα οριζόμενα στα ως άνω άρθρα του Ν. 4412/16.

Επειδή είναι προφανές ότι τα αναφερόμενα πρότυπα, σήματα και πιστοποιητικά στη διακήρυξη αναφέρονται διαζευκτικά προς άλλα αντίστοιχα και με την σημείωση του «ισοδύναμου», και δεν προκύπτει επ ουδενί ότι τίθενται ως αποκλειστικά. Η προσπάθεια συνεπώς της προσβάλλουσας να αμφισβητήσει και να αποδυναμώσει την ισχύ και το περιεχόμενο ορισμένων εξ αυτών καθίσταται αβάσιμη και άτοπη.

Επειδή, τα επίμαχα ζητούμενα από τη διακήρυξη πιστοποιητικά EPEAT & Energy Star θεωρούνται σήμερα το de facto κριτήριο τόσο διεθνώς όσο και στη χώρα μας για την πιστοποίηση των προς προμήθεια προϊόντων πληροφορικής, γεγονός που αποδεικνύεται και από τους πρόσφατους διαγωνισμούς (2019-2020) υπηρεσιών του Δημοσίου Τομέα (παράρτημα Ι)

Επειδή κατά το διάστημα της Διαβούλευσης η προσφεύγουσα δεν εξέθεσε κανέναν από τους ισχυρισμούς, προκύπτει εμφανώς ότι η προσφεύγουσα στοχεύει να επιτύχει με απόφαση της Αρχής σας την ανατροπή και τροποποίηση των νόμιμων όρων της διακήρυξης προκειμένου να αναπροσαρμολογήσει αυτοί σε συγκεκριμένα προϊόντα που διαθέτει. ..[...]».

13. Επειδή, η παρεμβαίνουσα με την παρέμβασή της αναφέρει ρητώς τα εξής «Λόγοι απόρριψης της υπό κρίση προσφυγής

A. Απαράδεκτο της υπό κρίση προσφυγής

3. Προ πάσης άλλης αναφοράς, επισημαίνουμε ότι η υπό κρίση προσφυγή τυγχάνει απορριπτέα πρωτίστως ως απαράδεκτη, λόγω καταφανούς ελλείψεως εννόμου συμφέροντος της προσφεύγουσας. Σημειώνεται σχετικώς ότι κατά την πάγια νομολογία της Αρχής Σας και των Δικαστηρίων, εάν ο ενδιαφερόμενος για την ανάθεση δημόσιας σύμβασής ασκήσει προσφυγή κατά της Διακήρυξης ή των τροποποιητικών της πράξεων, θα πρέπει, προκειμένου να θεωρηθεί ότι ασκεί την αίτηση αυτή με έννομο συμφέρον, να επικαλεσθεί βλάβη από συγκεκριμένο όρο της Διακήρυξης, ο οποίος παραβιάζει κατά την άποψή του τους κανόνες που αφορούν τις προϋποθέσεις συμμετοχής στο διαγωνισμό, τη διαδικασία επιλογής του αναδόχου ή τα εφαρμοστέα: για την ανάδειξη του κριτήρια, σε σημείο που να αποκλείει ή να καθιστά ουσιωδώς δυσχερή την συμμετοχή του στον διαγωνισμό (βλέπε, μεταξύ άλλων, ΕΑ ΣτΕ 129,130, 131, 146, 147, 148/2016

Ολομ., ΕΑ 415/2014, 9, 124, 189/2015, 1258, 1316/2008, 342, 670/2009, ΑΕΠΠ 2/2018, 1/2017 κ.α.). Σε κάθε πάντως περίπτωση, συμφώνως και με τα άρθρα 346 παρ. 1 και 360 παρ. 1 Ν. 4412/2016, ο προσφεύγων πρέπει να επικαλείται ή σέ κάθε περίπτωση να προκύπτει από το δικόγραφό του με σαφή τρόπο (πρβλ. ΑΕΠΠ 120/2017) τη βλάβη που επάγεται σε αυτόν ο προσβαλλόμενος όρος, φέρει δε το καταρχήν βάρος στοιχειοθέτησής τέτοιου εννόμου συμφέροντος, άλλως ο ισχυρισμός προβάλλεται τόσο άνευ εννόμου συμφέροντος, όσο και αορίστως και σε κάθε περίπτωση απαραδέκτως (βλ. ΑΕΠΠ 167/2018).

4. Ωστόσο, στην υπό Κρίση περίπτωση προσφεύγουσα ουδόλως επικαλείται βλάβη της, οφειλόμενη στις επίμαχες τεχνικές προδιαγραφές της Διακήρυξης, που προσδιορίζουν τα επιλεγέντα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των αιτούμενων ειδών και η οποία καθιστά ανέφικτη ή ουσιωδώς δυσχερή την εκ μέρους της υποβολή προσφοράς. Πολλώ δε μάλλον η προσφεύγουσα δεν προβάλλει τέτοια βλάβη κατά τρόπο ειδικό και συγκεκριμένο. Η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας αναλύσκει στη δήθεν «αβεβαιότητα» που υποτίθεται ότι συνεπάγεται η παραπομπή σε συγκεκριμένα και από ετών καθιερωμένα στην αγορά περιβαλλοντικά σήματα, οι προϋποθέσεις κτήσης των οποίων δήθεν δεν δύναται να καταστούν γνωστές σε δυνητικά ενδιαφερομένους. Η ίδια ασφαλώς διαψεύδει τους σχετικούς ισχυρισμούς της, έχοντας εντοπίσει και προσκομίζοντας ενώπιον Σας πλήθος τεχνικών εγχειριδίων αναρτημένων στις ιστοσελίδες των Οργανισμών που εκδίδουν τις οικείες πιστοποιήσεις. Η προσφεύγουσα φαίνεται να ισχυρίζεται ότι τα προϊόντα κατασκευής της, τα οποία προτίθεται να προσφέρει, δεν πληρούν τις κρίσιμες προδιαγραφές που συνίστανται σε πιστοποιήσεις βιωσιμότητας από περιβαλλοντικής άποψης. Όμως η ίδια η προσφεύγουσα δηλώνει ότι διαθέτει ισοδύναμα πιστοποιητικά. Επικαλείται και προσκομίζει σχετικές πιστοποιήσεις, τα - εκδιδόμενα από τον Κοινοποιημένο Οργανισμό Πιστοποίησης ..... - πιστοποιητικά «.....» και «.....», τα κριτήρια και οι απαιτήσεις έκδοσης των Οποίων παρατίθενται στο σώμα αυτών.

5. Ουδόλως προκύπτει ότι οι ανωτέρω πιστοποιήσεις δεν είναι ισοδύναμες με τις ενδεικτικώς τεθείσες από τις προδιαγραφές του διαγωνισμού. Σε κάθε περίπτωση η προσφεύγουσα και συμμετέχουσα στο διαγωνισμό δύναται με

βάση τη γενική νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων (Άρθρο 55 του Ν. 4412/2016) να προσκομίσει άλλα κατάλληλα αποδεικτικά μέσα, συμπεριλαμβανομένου του τεχνικού φακέλου του κατασκευαστή προς απόδειξη πλήρωσής των σχετικών κριτηρίων και απαιτήσεων που έχει θέσει η Αναθέτουσα Αρχή, Τα δε στοιχεία αυτά η Αναθέτουσα οφείλει να κάνει δεκτά υπό την προϋπόθεσή πάντα ότι τα προς παροχή αγαθά πληρούν τις απαιτήσεις των συγκεκριμένων σημάτων.

6. Συνάγεται δηλαδή ότι η προσφεύγουσα όλως προσχηματικώς βάλλει κατά της υποτιθέμενης αβεβαιότητας των όρων και προϋποθέσεων των αιτούμενων πιστοποιήσεων, ενώ στην πραγματικότητα βάλλει κατά της σκοπιμότητας υιοθέτησής τους Ως τεχνικών προδιαγραφών έναντι της ελάχιστης πιστοποίησης «CE» που προϋποθέτει η ελεύθερη κυκλοφορία και διάθεσή των ειδών εντός της Ένωσης. Όπως όμως αναλύεται και κατωτέρω (βλέπε σημεία 23-25 της παρέμβασης μας) τα περιλαμβανόμενα σήματα πιστοποιούν την ύπαρξη εντελώς διαφορετικών ιδιοτήτων από αυτές που πιστοποιεί το GE.

7. Η προσφεύγουσα επιστρατεύει ως βασικό επιχείρημα της νομιμοποίησής της στην άσκηση της υπό κρίση προσφυγής το γεγονός ότι τα προϊόντα της πληρούν τις προδιαγραφές του συνόλου των Ευρωπαϊκών Οδηγιών που αφορούν στα ζητήματα ασφάλειας και της βιώσιμης παραγωγής και διάθεσης αυτών, ενόψει ελεύθερης κυκλοφορίας τους, στην ευρωπαϊκή αγορά. Κατά την προσφεύγουσα, το γεγονός και μόνο της συμμόρφωσης των ειδών της με την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία (βλ, κεφάλαιο IV της υπό κρίση προσφυγής), όπως αποδεικνύεται από τις δηλώσεις συμμόρφωσης E.E. και τις οικείες σημάνσεις CE αυτών, δικαιολογούν άνευ ετέρου την άρση οιασδήποτε εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία τους, που ενδεχομένως θέτουν οι πέραν της σήμανσης CE αυτών με τις τεχνικές προδιαγραφές. Ωστόσο η σήμανση CE υποδηλώνει ότι ένα προϊόν έχει ελεγχθεί από τον κατασκευαστή και θεωρείται ότι πληροί τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές ως προς την ασφάλεια και την προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος, ενώ αντιθέτως τα αναφερόμενα στην Διακήρυξη οικολογικά σήματα πιστοποιούν την ενεργειακή αποδοτικότητα και περιβαλλοντική βιωσιμότητα των υπό προμήθεια προϊόντων. Η Αναθέτουσα Αρχή έχει αναμφισβήτητη δυνατότητα

να εντάσσει τέτοιου είδους κριτήρια στους όρους της εκάστοτε διακήρυξης προς καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών της.

8. Πράγματι όπως παγίως έχει κριθεί, «η αναθέτουσα αρχή είναι καταρχήν ελεύθερη να διαμορφώνει κατά την κρίση της τους όρους της διακηρύξεως ως προς τα προς προμήθεια είδη, καθορίζοντας τα ειδικότερα τεχνικά χαρακτηριστικά τους και τις ανάγκες της υπηρεσίας από ποσοτική και ποιοτική άποψη, η δε θέσπιση με τη διακήρυξη των προδιαγραφών που η αναθέτουσα αρχή κρίνει πρόσφορες ή αναγκαίες για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών της δεν παραβιάζει τους κανόνες του ανταγωνισμού εκ μόνου του λόγου ότι συνεπάγεται αδυναμία συμμετοχής στο διαγωνισμό ή καθιστά ουσιαδώς δυσχερή τη συμμετοχή σε αυτόν των προμηθευτών των οποίων τα προϊόντα δεν πληρούν τις προδιαγραφές αυτές, δεδομένου ότι από τη φύση τους οι προδιαγραφές περιορίζουν τον κύκλο των δυναμένων να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό προσώπων» {ΕΑ 1140/2010, 303/2007, 977/2006), «η δε σκοπιμότητα της θεσπίσεώς τους απαραδέκτως αμφισβητείται από τον προτιθέμενο να μετάσχει στο διαγωνισμό» (ΕΑ 1140/2010, 1354, 670/2009, 438/2008, 977/2006).

9. Πολλώ μάλλον που εν προκειμένω η προσφεύγουσα εικάζει μόνο τη μη συμμόρφωση των ειδών της με τα κριτήρια των αιτούμενων πιστοποιήσεων, καίτοι διαθέτει οικολογικά σήματα βαίνοντα πέραν της βασικής πιστοποίησης CE, ήτοι της ελάχιστης απαιτούμενης ενόψει νόμιμης και ελεύθερης κυκλοφορίας των ειδών της στην ενιαία αγορά. Είναι εντεύθεν προφανές ότι είτε τα προϊόντα της διαθέτουν ισοδύναμες με τις αιτούμενες πιστοποιήσεις, στην οποία περίπτωση η προσφεύγουσα δύναται να διεκδικήσει το αντικείμενο της ένδικης διαγωνιστικής διαδικασίας αποδεικνύοντας την ισοδυναμία, είτε δεν διαθέτει ισοδύναμες πιστοποιήσεις, στην οποία περίπτωση δεν νομιμοποιείται να αμφισβητήσει τη σκοπιμότητα των τεθεισών τεχνικών προδιαγραφών.

10. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις η προσφεύγουσα στερείται εννόμου συμφέροντος στην άσκηση της παρούσας και η υπό κρίση προσφυγή τυγχάνει απορριπτέα πρωτίστως λόγω έλλειψης εννόμου συμφέροντος αυτής.

Β, Νόμω και ουσία αβάσιμο της υπό κρίση προσφυγής

11. Η προσφεύγουσα ερείδει τους ισχυρισμούς της περί δήθεν παραβίασης

των αρχών της ισότητας των διαγωνιζομένων και της διαφάνειας της διαγωνιστικής διαδικασίας στο επιχείρημα ότι δήθεν τα τεχνικά κριτήρια βάσει των οποίων απονέμονται οι τιθέμενες αντί αναλυτικής έκθεσης αυτών πιστοποιήσεις δεν καθίστανται γνωστά στο κοινό από τους απονέμοντες αυτές Κοινοποιημένους Οργανισμούς, με συνέπεια να καθίσταται ανέφικτος ο έλεγχος της ισοδυναμίας τους με έτερες οικολογικής φύσης πιστοποιήσεις. Ουδέν αναληθέστερον, καθώς τα επίμαχα δήθεν μη διαθέσιμα και εν ισχύ κριτήρια των πιστοποιητικών *Energy Star*, *Epeat*, *Blue Angel* και *TUV Green Mark* είναι αναρτημένα προς γνώση οιοδήποτε ενδιαφερομένου στις κάτωθι ηλεκτρονικές διευθύνσεις των οικείων Κοινοποιημένων Οργανισμών:

[https://www. ....R0v/partner resources/products partner resources/third party cert/archives](https://www.R0v/partner_resources/products_partner_resources/third_party_cert/archives)

[https:// .....scouncil.org/epeat-criteria/](https://.....scouncil.org/epeat-criteria/)

[https://www. ....,de/en/products/electric-cleverages/cOmputers-and-kevbipads](https://www.....de/en/products/electric-cleverages/Computers-and-kevbipads)

<https://www.tuv.com/worSd/en/energy-efficiency-and-saving-energy.htm>

12. Περαιτέρω η χρήση των ως άνω σημάτων συνίσταται στο πλαίσιο της σύναψης των λεγόμενων Πράσινων Δημοσίων Συμβάσεων από την ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην πλήρως αναθεωρημένη έκδοση του σχετικού εγχειριδίου της Επιτροπής που εξέδωσε η Επιτροπή το 2016 με σκοπό να παρέχει επίσημες κατευθύνσεις τόσο της Αναθέτουσες Αρχές όσο και στους συμμετέχοντες αναφορικά με τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις (https://ec.europa.eu/environment/it/gpp/pdf/handbook_ei.pdf) αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι τα προϊόντα ΤΠ που προμηθεύονται οι αρχές της κεντρικής δημόσιας διοίκησης πρέπει να πληρούν τις πιο πρόσφατες ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης που προβλέπονται στον Κανονισμό για το ενωσιακό σήμα *Energy Star*. Και ναι μεν η σύμβαση για το εν λόγω σήμα έχει λήξει, όπως αναφέρει και η Προσφεύγουσα επικαλούμενη συγκεκριμένη σελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά σύμφωνα με την ίδια σελίδα «τρέχουσες διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων εξακολουθούν να μπορούν να κάνουν αναφορά σε προϊόντα τα οποία είναι καταχωρημένα κατά το *EU Energy Star*». Αντίστοιχη αναφορά γίνεται και στο σήμα *Blue Angel* το οποίο ως σήμα πολλαπλών κριτηρίων συγκαταλέγεται μεταξύ των συνηθέστερων

τύπων περιβαλλοντικών σημάτων που χρησιμοποιούνται στις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις. Σύμφωνα με το εγχειρίδιο της Επιτροπής τα σήματα αυτά βασίζονται σε επιστημονικά στοιχεία σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του/της, από την εξόρυξη των πρώτων υλών έως την παραγωγή, τη διανομή, τη χρήση και την τελική διάθεση. Εφαρμόζουν ορισμένα κριτήρια τα οποία καθορίζουν το πρότυπο για το συγκεκριμένο σήμα, ενώ καθορίζονται διάφορα σύνολα κριτηρίων για κάθε ομάδα προϊόντων ή υπηρεσιών που καλύπτονται.¹³ Συνάγεται λοιπόν ότι πρόκειται για σήματα ευρέως αναγνωρισμένα και προσβάσιμα, χρησιμοποιούμενα διαχρονικά στο πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων. Ειδικά δε όσον αφορά το σήμα Energy Star οι Κεντρικές Κυβερνητικές Αρχές κατά την έννοια της οδηγίας 2004/18/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ήταν υποχρεωμένες να θεσπίζουν προδιαγραφές ενεργειακής απόδοσης τουλάχιστον εξίσου αυστηρές με τις κοινές προδιαγραφές του Energy Star, για τις συμβάσεις δημοσίων προμηθειών με τιμή ίση ή μεγαλύτερη από τα κατώτατα όρια του άρθρου 7 της εν λόγω οδηγίας. Αντίστοιχη σύσταση γινόταν και προς τις αναθέτουσες αρχές σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Προκύπτει ότι οι εν λόγω προδιαγραφές χρησιμοποιούντο -και μάλιστα υποχρεωτικώς- από τις Αναθέτουσες Αρχές ήδη από το 2008, συνεπώς είναι απολύτως αναμενόμενο από τον μέσο διαγωνιζόμενο με την αντίστοιχη εμπειρία και δέουσα επιμέλεια να είναι εξοικειωμένος με τα σήματά αυτά ή σε κάθε περίπτωση να είναι σε θέση να ενημερωθεί γι' αυτά από τις αρμόδιες υπηρεσίες πιστοποίησης.

14. Σε κάθε περίπτωση, όπως σημειώνεται στις αιτιολογικές σκέψεις 74 - 75 της Οδηγίας 2014/24 ΕΕ: « (74) Οι τεχνικές προδιαγραφές που καθορίζονται από τους αγοραστές του Δημοσίου πρέπει να επιτρέπουν το άνοιγμα των δημοσίων προμηθειών στον ανταγωνισμό καθώς και την επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας. Για τον σκοπό αυτό", θα πρέπει να είναι δυνατή η υποβολή προσφορών που αντικατοπτρίζουν την ποικιλία των προτύπων για τεχνικές λύσεις και των τεχνικών προδιαγραφών στην αγορά, συμπεριλαμβανομένων όσων καταρτίζονται βάσει των κριτηρίων απόδοσης βάσει του κύκλου ζωής και της βιωσιμότητας της διαδικασίας παραγωγής των έργων, αγαθών και υπηρεσιών. Κατά συνέπεια, οι τεχνικές προδιαγραφές θα πρέπει να

καταρτίζονται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται ο τεχνητός περιορισμός του ανταγωνισμού μέσω απαιτήσεων που να ευνοούν έναν συγκεκριμένο οικονομικό φορέα, αντικατοπτρίζοντας βασικά χαρακτηριστικά των αγαθών, υπηρεσιών ή έργων που παρέχονται συνήθως από τον οικονομικό φορέα αυτό. Η κατάρτιση των τεχνικών προδιαγραφών ως προς τις λειτουργικές απαιτήσεις και τις απαιτήσεις εκτέλεσης επιτρέπει εν γένει την επίτευξη του ανωτέρω στόχου με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Οι λειτουργικές απαιτήσεις και οι σχετικές με την εκτέλεση απαιτήσεις συνιστούν επίσης ενδεδειγμένα μέσα που θα ευνοήσουν την καινοτομία στις δημόσιες προμήθειες και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται όσο το δυνατόν ευρύτερα, Σε περίπτωση αναφοράς σε ευρωπαϊκό πρότυπο ή, ελλείψει αυτού, σε εθνικό πρότυπο, θα πρέπει να εξετάζονται από τις αναθέτουσες αρχές προσφορές βασιζόμενες σε άλλες ισοδύναμες λύσεις. Υπεύθυνος για την απόδειξη της ισοδυναμίας με το απαιτούμενο σήμα θα πρέπει να είναι ο οικονομικός φορέας. Προκειμένου να αποδείξουν την εν λόγω ισοδυναμία, θα πρέπει να μπορεί να απαιτείται από τους προσφέροντες να παρέχουν στοιχεία επαληθευμένα από τρίτο μέρος' ωστόσο, θα πρέπει επίσης να επιτρέπονται τυχόν άλλα ενδεδειγμένα αποδεικτικά μέσα, όπως ο τεχνικός φάκελος του κατασκευαστή, εφόσον ο ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας είτε δεν έχει πρόσβαση στα εν λόγω πιστοποιητικά ή εκθέσεις δοκιμών είτε δεν έχει τη δυνατότητα να τα αποκτήσει εντός των σχετικών προθεσμιών, υπό την προϋπόθεση ότι ο συγκεκριμένος οικονομικός φορέας αποδεικνύει ότι τα έργα, τα αγαθά και οι υπηρεσίες πληρούν τις απαιτήσεις και τα κριτήρια που προβλέπονται στις τεχνικές προδιαγραφές, τα κριτήρια ανάθεσης ή τους όρους εκτέλεσης σύμβασης. (75) Οι αναθέτουσες αρχές που επιθυμούν να αγοράσουν έργα, αγαθά ή υπηρεσίες με συγκεκριμένα περιβαλλοντικά, κοινωνικά ή άλλα χαρακτηριστικά θα πρέπει να είναι σε θέση να αναφέρουν συγκεκριμένα σήματα, όπως το ευρωπαϊκό οικολογικό σήμα, τα (πολυ)εθνικά οικολογικά σήματα ή οποιοδήποτε άλλο σήμα, υπό την προϋπόθεση ότι οι απαιτήσεις για την απόκτηση του σήματος συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης, όπως είναι η περιγραφή του προϊόντος και η παρουσίασή του, συμπεριλαμβανομένων και των απαιτήσεων σχετικά με τη συσκευασία. Επιπλέον, είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι εν λόγω απαιτήσεις να αναπτύσσονται

και να υιοθετούνται βάσει αντικειμενικά επαληθεύσιμων κριτηρίων, μέσω μιας διαδικασίας στην οποία έχουν δικαίωμα συμμετοχής τα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι κρατικοί οργανισμοί, οι καταναλωτές, οι κατασκευαστές, οι διανομείς ή οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, και το σήμα να είναι προσιτό και διαθέσιμο σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

15. Συναφώς και σύμφωνα με τη ρητή πρόβλεψη του άρθρ. 55 Ν. 4412/2016 κατ' αντιστοιχία προς το άρθρ. 43 της Οδηγίας 2014/24 ΕΕ, όταν οι αναθέτουσες αρχές σκοπεύουν να προβούν σε αγορά έργων, αγαθών ή υπηρεσιών με ειδικά περιβαλλοντικά, μεταξύ άλλων, χαρακτηριστικά, μπορούν στις τεχνικές προδιαγραφές, στα κριτήρια ανάθεσης ή στους όρους εκτέλεσης της σύμβασης να απαιτούν συγκεκριμένο σήμα ως αποδεικτικό ότι τα έργα, οι υπηρεσίες ή τα αγαθά συμμορφώνονται στα απαιτούμενα χαρακτηριστικά. Προκειμένου να υφίσταται αυτή η δυνατότητα, σύμφωνα με τις στο άρθρο τιθέμενες τέσσερις (4) σωρευτικές προϋποθέσεις, οι απαιτήσεις σήματος οφείλουν να είναι ενδεδειγμένες για τον καθορισμό των χαρακτηριστικών των έργων, των προμηθειών ή των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης, να διαμορφώνονται βάσει επαληθεύσιμων κριτηρίων, τα σήματα να υιοθετούνται μέσω μιας διαδικασίας στην οποία να μπορούν να συμμετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, να είναι προσιτά σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και ο οικονομικός φορέας που υποβάλλει αίτηση για το σήμα να μη μπορεί να ασκήσει αποφασιστική επιρροή στον τρίτο που καθορίζει τις απαιτήσεις του σήματος. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, όταν οι αναθέτουσες αρχές δεν απαιτούν τα έργα, τα αγαθά και οι υπηρεσίες να πληρούν όλες τις απαιτήσεις σήματος, δηλώνουν τις απαιτήσεις σήματος στις οποίες αναφέρονται, ενώ αποδέχονται κάθε σήμα που πληροί τις απαιτήσεις του ζητούμενου σήματος.

16. Όπως χαρακτηριστικά προβλέπει το άρθρ. 54 παρ. 3 Ν. 4412/2016 κατ' αντιστοιχία προς το άρθρ. 42 παρ. 3 της Οδηγίας 2014/24 ΕΕ: «3. Οι τεχνικές προδιαγραφές διατυπώνονται με έναν από τους κατωτέρω τρόπους:

α) Ως επιδόσεις ή λειτουργικές απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών, υπό την προϋπόθεση ότι οι παράμετροι είναι επαρκώς προσδιορισμένες ώστε να επιτρέπουν στους προσφέροντες να προσδιορίζουν το αντικείμενο της σύμβασης και στις αναθέτουσες αρχές να αναθέτουν τη σύμβαση,

β) με παραπομπή σε τεχνικές προδιαγραφές και, με σειρά προτεραιότητας, σε εθνικά πρότυπα που αποτελούν μεταφορά ευρωπαϊκών πρότυπων, σε ευρωπαϊκές τεχνικές εγκρίσεις, σε κοινές τεχνικές προδιαγραφές, σε διεθνή πρότυπα, σε άλλα τεχνικά συστήματα αναφοράς που έχουν θεσπιστεί από ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης ή -όταν αυτά δεν υπάρχουν- σε εθνικά πρότυπα, σε εθνικές τεχνικές εγκρίσεις ή σε εθνικές τεχνικές προδιαγραφές στον τομέα τού σχεδιασμού, του υπολογισμού και της εκτέλεσης των έργων και της χρησιμοποίησης των αγαθών, κάθε παραπομπή συνοδεύεται από τον όρο ή «ισοδύναμο»,

γ) ως επιδόσεις ή λειτουργικές απαιτήσεις κατά τα οριζόμενα στην περίπτωση α, με παραπομπή, ως τεκμήριό συμβατότητας προς τις εν λόγω επιδόσεις ή λειτουργικές απαιτήσεις, στις τεχνικές προδιαγραφές που αναφέρονται στην περίπτωση β',

δ) με παραπομπή στις τεχνικές προδιαγραφές που αναφέρονται στην περίπτωση β' για ορισμένα χαρακτηριστικά και με παραπομπή στις επιδόσεις ή στις λειτουργικές απαιτήσεις που αναφέρονται στην περίπτωση α' για ορισμένα άλλα χαρακτηριστικά.

17. Όπως συναφώς υπογραμμίζει το ΔΕΕ (βλ. ΔΕΕ Απόφαση 25ης Οκτωβρίου 2018 στην υπόθεση C- 413/17 Roche Lietuva UAB, σκ. 27-30): «27 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι το ως άνω άρθρο 42, παράγραφος 3, καθόσον προβλέπει ότι οι τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να διατυπώνονται υπό τη μορφή αρκούντως ακριβών επιδόσεων ή λειτουργικών απαιτήσεων ή με παραπομπή σε τεχνικές προδιαγραφές και διάφορα πρότυπα, ουδόλως αποκλείει τη δυνατότητα της αναθέτουσας αρχής να διευκρινίσει στο πλαίσιο διαγωνισμού για την προμήθεια ιατρικών προϊόντων προοριζόμενων για τη διενέργεια ιατρικών εξετάσεων, τα χαρακτηριστικά λειτουργίας και χρήσεως του προς προμήθεια επιμέρους εξοπλισμού και των προς προμήθεια επιμέρους μέσων. 28 Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί, αφενός, ότι το γράμμα του άρθρου 42, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/24 δεν προβλέπει οποιαδήποτε ιεραρχική κατάταξη των μεθόδων διατυπώσεως των τεχνικών προδιαγραφών ούτε επιβάλλει την κατά προτίμηση χρήση κάποιας από τις μεθόδους αυτές. 29 Αφετέρου, από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η νομοθεσία της Ένωσης περί τεχνικών προδιαγραφών αναγνωρίζει ευρύ περιθώριο

Αριθμός απόφασης: 693/2020

εκτιμήσεως στην αναθέτουσα αρχή κατά τη διατύπωση των τεχνικών προδιαγραφών ορισμένης συμβάσεως. 30 Το περιθώριο εκτιμήσεως αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι αναθέτουσες αρχές γνωρίζουν καλύτερα τις προμήθειες που χρειάζονται και είναι οι πλέον αρμόδιες να καθορίζουν τις προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν ώστε να επιτευχθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. ....

18. Με την ίδια κρίσιμη απόφαση (βλ. Απόφαση 25ης Οκτωβρίου 2018 στην υπόθεση C-413/17 Roche Lietuva UAB, σκ.36 ~ 38), το ΔΕΕ καθιστά σαφές ότι και η εξαντλητικά λεπτομερής συγγραφή υποχρεώσεων ορισμένης σύμβασης δύναται να ενέχει σοβαρότερους κινδύνους τεχνητού περιορισμού του ανταγωνισμού ή παραβίασης της ισότητας μεταξύ των δυνάμει ενδιαφερομένων συμμετεχόντων από ό,τι η παραπομπή σε ορισμένο πρότυπο ποιότητας. Πράγματι, το ΔΕΕ προκρίνει τη χρήση συγκεκριμένου προτύπου με τη συνοδεία των όρων «ή ισοδύναμου» έναντι της χρήσης υπερβολικά αναλυτικών τεχνικών προδιαγραφών ιδίως σε πολύπλοκα αντικείμενα προμήθειας, τα οποία θα διακινδύνευαν τη «φωτογράφιση» συγκεκριμένου οικονομικού φορέα ή ομάδας φορέων: «36. Στο ίδιο πνεύμα, η αιτιολογική σκέψη 74 της οδηγίας 2014/24 αναφέρει ότι οι τεχνικές προδιαγραφές «θα πρέπει να καταρτίζονται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται ο τεχνητός περιορισμός του ανταγωνισμού μέσω απαιτήσεων που να ευνοούν έναν συγκεκριμένο οικονομικό φορέα, αντικατοπτρίζοντας βασικά χαρακτηριστικά των αγαθών, υπηρεσιών ή έργων που παρέχονται συνήθως από τον οικονομικό φορέα αυτό». Πράγματι, επίσης κατά την ίδια αιτιολογική σκέψη, «θα πρέπει να είναι δυνατή η υποβολή προσφορών που αντικατοπτρίζουν την ποικιλία των προτύπων για τεχνικές λύσεις και των τεχνικών προδιαγραφών στην αγορά [...]». 37 Η τήρηση των απαιτήσεων αυτών έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία σε περίπτωση, όπως η υπό κρίση, κατά την οποία οι τεχνικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται στη συγγραφή υποχρεώσεων συμβάσεως είναι διατυπωμένες κατά τρόπο ιδιαίτερος λεπτομερή. Πράγματι, όσο πιο λεπτομερείς είναι οι τεχνικές προδιαγραφές, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος να ευνοηθούν τα προϊόντα συγκεκριμένου κατασκευαστή. 38 Ασφαλώς, όπως προκύπτει από το άρθρο 42, παράγραφος 4, της οδηγίας 2014/24, επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση και εφόσον δεν είναι δυνατόν να

παρασχεθεί αρκούντως ακριβής και κατανοητή περιγραφή του αντικειμένου της συμβάσεως κατ' εφαρμογήν του άρθρου 42, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής, να γίνει αναφορά σε συγκεκριμένη κατασκευή ή προέλευση ή ιδιαίτερη μέθοδο κατασκευής που είναι χαρακτηριστικές των προϊόντων ή των υπηρεσιών που παρέχει συγκεκριμένος οικονομικός φορέας, ή ακόμη σε εμπορικό σήμα ή δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, υπό τον όρο μια τέτοια αναφορά να δικαιολογείται από το αντικείμενο της συμβάσεως και να τηρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις που τάσσει σχετικώς η οδηγία 2014/24, μεταξύ άλλων, να συνοδεύεται η αναφορά αυτή, στα έγγραφα του διαγωνισμού, από τη μνεία «ή ισοδύναμο». Ωστόσο, λαμβανομένου υπόψη του εξαιρετικού χαρακτήρα της εν λόγω διατάξεως, οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες η αναθέτουσα αρχή μπορεί να κάνει χρήση της δυνατότητας αυτής πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικώς.

19. Σε αντίστοιχη κατεύθυνση βαίνει και η εκτίμηση της Γενικής Εισαγγελέως, ... στην υπόθεση C- ...../10 που επικαλείται η προσφεύγουσα (βλ. σημ. 49 - 59), ενώ η τελική κρίση του ΔΕΕ σε ό,τι αφορά την επάρκεια της ανάλυσης των τεχνικών προδιαγραφών αναμφισβήτητα οφείλεται στο γεγονός ότι στην εκεί κρινόμενη περίπτωση η αναθέτουσα δεν είχε περιλάβει την πρόβλεψη ότι ισοδύναμης πιστοποίησης προϊόντα θα γίνονταν δεκτά στα έγγραφα της σύμβασης, παρά μόνο προχώρησε σε σχετική διευκρίνιση κατόπιν ερωτήματος διαγωνιζόμενου. Όπως κρισίμως επισημαίνεται στις προτάσεις της Γενικής Εισαγγελέως: «48. Κατά το άρθρο 23, παράγραφος 3, στοιχείο β) της οδηγίας 2004/18, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να καθορίζουν τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του παραδοτέου προϊόντος υπό μορφή επιδόσεων ή λειτουργικών απαιτήσεων. Προς τον σκοπό αυτόν, μπορούν, κατά το άρθρο 23, παράγραφοι 6 και 8, της οδηγίας 2004/18, να χρησιμοποιούν τις λεπτομερείς προδιαγραφές ή, εφόσον χρειάζεται, τμήματα των λεπτομερών προδιαγραφών, όπως αυτές καθορίζονται από τα ευρωπαϊκά, (πολυ)εθνικά οικολογικά σήματα ή από οποιοδήποτε άλλο οικολογικό σήμα. 49. Η Επιτροπή αντιλαμβάνεται προφανώς τη ρύθμιση αυτή υπό την έννοια ότι οι αναθέτουσες αρχές, κατά την περιγραφή των απαιτήσεων τους έναντι των εν δυνάμει διαγωνιζομένων, μπορούν να αναφέρονται μόνο σε συγκεκριμένες προδιαγραφές —κατά κάποιο τρόπο στα «μικρά γράμματα»—, ενώ αντιθέτως τους απαγορεύεται

οποιαδήποτε ευθεία αναφορά σε οικολογικά σήματα. 50. Μια τέτοια, όμως, κατηγορηματική απαγόρευση της χρήσεως οικολογικών σημάτων δεν μπορεί, σε αντίθεση με την άποψη της Επιτροπής, να συναχθεί από το γράμμα του άρθρου 23, παράγραφος 6, της οδηγίας 2004/18 και, προφανώς, δεν δικαιολογείται από τον σκοπό της εν λόγω διατάξεως και από το πλαίσιο εντός τού οποίου εντάσσεται. 51. Ειδικότερα, στο άρθρο 23, παράγραφος 6, της οδηγίας 2004/18 δίδεται βεβαίως έμφαση στις «λεπτομερείς προδιαγραφές» τις οποίες θα πρέπει να χρησιμοποιούν οι αναθέτουσες αρχές κατά την περιγραφή των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών των προϊόντων. 52. Αυτό όμως δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να απαριθμούν χωριστά στα έγγραφα της συμβάσεως κάθε προδιαγραφή η οποία συναρτάται με ένα οικολογικό σήμα. Αντιθέτως, οι αναθέτουσες αρχές, κάνοντας απλώς μνεία ορισμένων οικολογικών σημάτων στα έγγραφα της συμβάσεως, μπορούν ελεύθερα να παραπέμπουν γενικώς σε όλες τις προδιαγραφές στις οποίες στηρίζονται τα αντίστοιχα σήματα πιστοποίησης. Επομένως, το άρθρο 23, παράγραφος 6, της οδηγίας 2004/18 πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι παρέχει στις αναθέτουσες αρχές τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν για τον προσδιορισμό των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών τις «λεπτομερείς προδιαγραφές» «όπως καθορίζονται από τα(...) οικολογικά σήματα». 53. Κατά το σαφές γράμμα της ως άνω ρυθμίσεως, η γενική αυτή παραπομπή επιτρέπεται όχι μόνον όσον αφορά «ευρωπαϊκά» οικολογικά σήματα —για παράδειγμα το αποκαλούμενο «οικολογικό σήμα της ΕΕ» υπό την έννοια του κανονισμού (ΕΚ) 1980/2000 (15) ή του κανονισμού (ΕΚ) 66/2010, αλλά και όσον αφορά «εθνικά», «πολυεθνικά» οικολογικά σήματα ή «οποιοδήποτε άλλο» οικολογικό σήμα, εφόσον αυτά ανταποκρίνονται στα κριτήρια που καθορίζονται στις τέσσερις περιπτώσεις του άρθρου 23, παράγραφος 6, της οδηγίας 2004/18 (17). 54. Εξάλλου, σε αντίθεση με όσα φρονεί η Επιτροπή, η γενική παραπομπή στο σύνολο των προδιαγραφών στις οποίες στηρίζεται ένα οικολογικό σήμα μπορεί κατά κανόνα να συμβιβάζεται πλήρως με την αρχή της διαφάνειας η οποία συγκαταλέγεται στις θεμελιώδεις αρχές του ευρωπαϊκού δικαίου των δημοσίων συμβάσεων. 55. Πράγματι, η αρχή της διαφάνειας επιβάλλει απλώς, αφενός, οι τεχνικές προδιαγραφές να εξασφαλίζουν στους διαγωνιζόμενους ισότιμη

πρόσβαση στις δημόσιες συμβάσεις (άρθρο 23, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/18) και, αφετέρου, τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του παραδοτέου προϊόντος να είναι αρκετά ακριβή ώστε να παρέχουν στους διαγωνιζόμενους τη δυνατότητα να έχουν σαφή εικόνα του αντικειμένου της σύμβασης (άρθρο 23, παράγραφος 3, στοιχείο β", της οδηγίας 2004/18). 56. Προς τούτο, η γενική παραπομπή στις προδιαγραφές στις οποίες στηρίζεται μια οικολογική σήμανση είναι κατά κανόνα απολύτως επαρκής. Πράγματι, μπορεί κάλλιστα να αναμένεται από τον μέσο διαγωνιζόμενο με την αντίστοιχη εμπειρία και τη συνήθη επιμέλεια ότι γνωρίζει τα χρησιμοποιούμενα στην οικεία αγορά οικολογικά σήματα ή ότι, εν πάση περιπτώσει, μπορεί να ενημερωθεί από τις υπηρεσίες πιστοποίησης τέτοιων σημάτων για τα εφαρμοζόμενα από αυτές κριτήρια. 57. Επιπροσθέτως, κατά τον καθορισμό των απαιτήσεων των αναθετουσών αρχών, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η απορρέουσα από τις απαιτήσεις αυτές επιβάρυνση διοικητικής φύσεως. Η επιβάρυνση αυτή θα πρέπει πάντοτε να τελεί σε αναλογία προς τους επιδιωκόμενους σκοπούς στο πλαίσιο του δικαίου των δημοσίων συμβάσεων. Εφόσον, για τον μέσο διαγωνιζόμενο με την αντίστοιχη εμπειρία, η περιγραφή των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών ενός προϊόντος μπορεί να είναι αρκούντως ακριβής όταν γίνεται απλώς με μια γενική παραπομπή στις προδιαγραφές στις οποίες στηρίζεται η οικολογική σήμανση, θα ήταν υπερβολική τυπολατρεία να απαιτείται επιτακτικά από την αναθέτουσα αρχή να απαριθμεί, σε κάθε περίπτωση, λεπτομερώς όλες αυτές τις προδιαγραφές. 58. Κατά τα λοιπά, μια σύντομη ανάγνωση του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 23, παράγραφος 6, της οδηγίας 2004/18 καταδεικνύει ότι δεν απαγορεύεται κατ' αρχήν η ευθεία αναφορά σε οικολογικά σήματα. Η διάταξη αυτή παρέχει ρητώς στην αναθέτουσα αρχή τη δυνατότητα να δέχεται κατά τεκμήριό ότι τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που φέρουν το οικολογικό σήμα πληρούν τις τεχνικές προδιαγραφές που ορίζει η συγγραφή υποχρεώσεων. Η ρύθμιση αυτή δεν θα είχε νόημα αν στις αναθέτουσες αρχές επιτρεπόταν μόνο η εξατομικευμένη μνεία μεμονωμένων προδιαγραφών, όχι όμως και η χρήση αυτού καθ' εαυτό του οικολογικού σήματος που στηρίζεται σε αυτές. 59. Επομένως, το γεγονός ότι στην προκειμένη περίπτωση η επαρχία ..... χρησιμοποίησε στα έγγραφα της σύμβασης οικολογική σήμανση χωρίς να απαριθμήσει

Αριθμός απόφασης: 693/2020

Λεπτομερώς τις τεχνικές προδιαγραφές στις οποίες η σήμανση αυτή στηρίζεται, δεν συνιστά, αυτό καθεαυτό, παράβαση του άρθρου 23, παράγραφος 6, της οδηγίας 2004/18.

20, Είναι προφανές ότι ή υπό κρίση επιλογή της Αναθέτουσας Αρχής, ήτοι η παραπομπή σε κοινώς αποδεκτά, γνωστά δε και καθιερωμένα από ετών στην αγορά των υπό ανάθεση προϊόντων οικολογικά σήματα παρίσταται ως η πλέον ενδεδειγμένη υπό τις περιστάσεις, δεδομένης της πολυπλοκότητας των κριτηρίων που συνδέονται με τις οικείες πιστοποιήσεις. Η πολυπλοκότητα δεν ισοδυναμεί, ωστόσο, με αβεβαιότητα ως προς αυτά, εναπόκειται δε στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα να αποδείξει μετερχόμενος οιοδήποτε πρόσφορο αποδεικτικό μέσο την ισοδυναμία της πιστοποίησης των προσφερόμενων από τον ίδιο προϊόντων με τις θέτουσες τα οικεία ελάχιστα κριτήρια πιστοποιήσεις της Διακήρυξης. Η σχετική δυνατότητα παρέχεται στον ενδιαφερόμενο άνευ οιασδήποτε αμφισβήτησης δυνάμει των οικείων προβλέψεων του Παραρτήματος III της Διακήρυξης που αναφέρει και η προσφεύγουσα: «Επίσης, σε όσες προδιαγραφές των πινάκων συμμόρφωσης γίνεται αναφορά σε πιστοποιητικά, σήματα,

διπλώματα ευρεσιτεχνίας ή τύπους> ή αναφορά σε ορισμένη παραγωγή ή προέλευση, νοείται και το «ή το ισοδύναμό τους», όπου-εφαρμόζεται.». Είναι εξίσου προφανές ότι η παραπομπή σε ορισμένα πρότυπα άνευ εξαντλητικής απαρίθμησης των κριτηρίων απονομής τους εξυπηρετεί μάλλον παρά περιορίζει τον ανταγωνισμό, δεδομένου ότι παρέχεται ρητώς η δυνατότητα σε οιονδήποτε ενδιαφερόμενο να συμμετάσχει φέροντας ασφαλώς το βάρος απόδειξης της ισοδυναμίας των προσφερόμενων ειδών του με τα αϊτού μένα, όπως προβλέπει η κοινοτική νομοθεσία.

21. Σημειωτέον εξ άλλου, ότι σύμφωνα με το άρ. 42 της Οδηγίας 2014/24 ΕΕ: «1. Οι τεχνικές προδιαγραφές που ορίζονται στο Παράρτημα VII σημείο 1 παρατίθενται στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης και καθορίζουν τα χαρακτηριστικά που απαιτείται να έχουν τα έργα, οι υπηρεσίες ΚΟΛ οι προμήθειες. Τα χαρακτηριστικά αυτά μπορεί επίσης να αναφέρονται στην ειδική διαδικασία ή μέθοδο παραγωγής ή παροχής των ζητούμενων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών ή σε ειδική διαδικασία άλλου σταδίου του κύκλου ζωής τους, ακόμη και αν οι παράγοντες αυτοί δεν αποτελούν μέρος της υλικής

τους υπόστασης, υπό την προϋπόθεση ότι συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης και βρίσκονται σε αναλογία με την αξία και τους στόχους της. ...». Είναι σαφές εντεύθεν ότι τεχνική προδιαγραφή δύναται παραδεκτώς να συνιστά και η παραπομπή σε ορισμένη πιστοποίηση ποιότητας του Κατασκευαστή των προϊόντων που άπτεται της δραστηριότητάς του και δεν ενσωματώνεται στην υλική υπόσταση των προϊόντων αυτού.

22. Όπως προεκτέθηκε, η σκοπιμότητα της θέσεως οιασδήποτε τεχνικής προδιαγραφής δεν αμφισβητείται καταρχήν, δεδομένου ότι οι προδιαγραφές εξυπηρετούν ακριβώς το σκοπό οριοθέτησης και βέλτιστης εξυπηρέτησης των αναγκών της αναθέτουσας αρχής. Είναι σαφές εν προκειμένω ότι το αντικείμενο, η φύση και η έκταση της υπό κρίση προμήθειας, ως και η κατά την υπό ανάθεση σύμβαση και τους όρους της Διακήρυξης υποχρέωση εγγύησης καλής εκτέλεσης των υπό προμήθεια προϊόντων επί τριετία, δικαιολογούν άνευ περιθωρίου αμφισβήτησης τη θέση των επίμαχων οικολογικών κριτηρίων.

23. Καίτοι απαραδέκτως προσβάλλεται η σκοπιμότητα των τεχνικών προδιαγραφών με την υπό κρίση προσφυγή, δέον όπως σε κάθε περίπτωση αναδειχθεί η κρίσιμη διαφοροποίηση μεταξύ της πιστοποίησης CE, τη σκοπιμότητα υιοθέτησης της οποίας ως μόνης τεχνικής προδιαγραφής των επίμαχων προϊόντων και από οικολογικής άποψης επικαλείται η προσφεύγουσα, και των υιοθετηθέντων, ως τμήματος των τεχνικών προδιαγραφών ορισμένων εκ των ειδών της υπό ανάθεση σύμβασης, οικολογικών κριτηρίων. Στην υπόθεση Επιτροπή κατά Βελγίου (0254/05, Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα, σημ, 32, 33} υπογραμμίστηκε ότι «η σήμανση CE συνεπάγεται τεκμήριο ότι τα προϊόντα που τη φέρουν πληρούν τις 'δασικές απαιτήσεις' από την άποψη του αποτελέσματος που πρέπει να επιτευχθεί και των κινδύνων που πρέπει να αντιμετωπισθούν, κατά την έννοια των παραρτημάτων των οδηγιών 'νέα προσέγγιση'. Κατά συνέπεια, τα προϊόντα που φέρουν τη σήμανση CE κυκλοφορούν ελεύθερα σε ολόκληρη την Κοινότητα, Οι βασικές απαιτήσεις κατά την έννοια των παραρτημάτων και των οδηγιών 'νέα προσέγγιση' προσδιορίζουν τα αποτελέσματα που πρέπει να επιτυγχάνονται και τους κινδύνους που πρέπει να αντιμετωπίζονται, πλην όμως δεν υποδεικνύουν ούτε προβλέπουν καμιά τεχνική λύση προς τούτο. Αναθέτω ς, τα εναρμονισμένα ευρωπαϊκά πρότυπα ... καθορίζουν τις τεχνικές

λύσεις οι οποίες, όταν τηρούνται, εξασφαλίζουν την τήρηση των ουσιαστών απαιτήσεων κατά την έννοια των διαφόρων οδηγιών 'νέα προσέγγιση'. ... Οι μεν βασικές απαιτήσεις που καθορίζουν οι οδηγίες \ 4νέα προσέγγιση' είναι δεσμευτικές, η τήρηση των προτύπων όμως χωρεί οικειοθελώς, οι δε κατασκευαστές μπορούν να αποδεικνύουν ότι τα προϊόντα τους ανταποκρίνονται στις βασικές απαιτήσεις των οδηγιών 'νέα προσέγγιση' και να λάβουν έτσι τη σήμανση CE με κάθε άλλο μέσο της επιλογής τους.».

24. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι* ακόμη και αν τα προϊόντα της προσφεύγουσας καλύπτονται από το μαχητό τεκμήριο της πλήρωσης των ελάχιστων κριτηρίων απόδοσης και ασφάλειας που έχουν τεθεί ενόψει της ασφαλούς κυκλοφορίας τους εντός της Ένωσης* η σήμανση CE που φέρουν ουδόλως συνιστά πιστοποίηση ποιότητας υπό την έννοια της επίτευξης των καλυπτόμενων από τη σήμανση τεχνικών αποτελεσμάτων μέσω της τήρησης ορισμένου προτύπου. Δεδομένου δε ότι εν προκειμένω η αναθέτουσα αρχή επέλεξε όπως εντάξει συγκεκριμένα κοινώς γνωστά πρότυπα: διασφάλισης οικολογικής φύσεως παραμέτρων και κριτηρίων ως τμήμα των τεχνικών προδιαγραφών ορισμένων εκ των υπό ανάθεση ειδών, παραχωρώντας ρητώς στους συμμετέχοντες την ευχέρεια απόδειξης της ισοδυναμίας και έτερων πιστοποιήσεων προς τις τιθέμενες στη Διακήρυξης, στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα εναπόκειται όπως αποδεικνύει την ισοδυναμία έτερης πιστοποίησης κατά διάφορο των τιθέμενων από τη Διακήρυξη οικολογικό πρότυπο προς τα προβλεπόμενα από αυτήν. Δεν τίθεται, δηλαδή ζήτημα συμμόρφωσης των προσφερόμενων ειδών προς τις βασικές προδιαγραφές ασφάλειας ως προς την επίτευξη των Οποίων η σήμανση CE λειτουργεί ως τεκμήριο ενόψει ελεύθερης κυκλοφορίας στην ενιαία αγορά, αλλά ζήτημα απόδειξης της πλήρωσης συγκεκριμένων οικολογικών κριτηρίων / προδιαγραφών που περιελήφθησαν στα έγγραφα της υπό ανάθεση σύμβασης, στο πλαίσιο άσκησης της ευρείας διακριτικής ευχέρειας της αναθέτουσας αρχής και αντανakλούν τις υιοθετηθείσες από την Αναθέτουσα κατ' απόλυτη διακριτική ευχέρεια τεχνικές λύσεις ως προς τα αιτούμενα είδη.

25. Ως εκ περισσού σημειώνεται ότι η επικαλούμενη από την προσφεύγουσα νομολογία στο σημείο αυτό -η οποία σημειωτέον αφορά αποκλειστικά σε προμήθειες ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού και αναλώσιμων

υλικών νοσοκομείων- εξεδόθη επί πραγματικών περιστατικών όπου οι Αναθέτουσες είχαν συμπεριλάβει στις διακηρύξεις επιπρόσθετες τεχνικές προδιαγραφές πέραν των όσων ήδη προβλέπονταν στην Οδηγία 93/42 περί ιατροτεχνολογικών προϊόντων προδιαγραφές δηλαδή που αναφέρονταν στην ασφάλεια των προϊόντων αυτών. Αντιθέτως, όπως αναλυτικά αναφέρεται ανωτέρω τα σήματα που έχει συμπεριλάβει η Αναθέτουσα στην υπό κρίση περίπτωση αποσκοπούν στην πιστοποίησή τελείως διαφορετικών ιδιοτήτων και συγκεκριμένα της ενεργειακής αποδοτικότητας των και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας των υπό κρίση προϊόντων,

26. Σε κάθε περίπτωση σημειώνουμε ότι η επίκληση του συγκεκριμένου λόγου είναι αόριστη από την Προσφεύγουσα εφόσον διαμαρτύρεται μεν για την περίληψη των συγκεκριμένων σημάτων σας προδιαγραφές του διαγωνισμού ουδόλως όμως βάλει ευθέως και ευκρινώς κατά του κριτηρίου ανάθεσης που έχει επιλέξει η Αναθέτουσα και το οποίο δήθεν δεν συνάδει με την περίληψή περαιτέρω κριτηρίων, πέραν του CE, στην διακήρυξη. Ενόψει των ανωτέρω και ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

14. Επειδή, με το υπόμνημά της η προσφεύγουσα προβάλλει έτι περαιτέρω τα κάτωθι «Ι. - Εισαγωγικά

Κατ' αρχάς, το Υπουργείο ουδόλως αντικρούει τον 1° (και κύριο) λόγο της Προσφυγής μας ούτε σχολιάζει τις παραδοχές της ad hoc απόφασης του ΔΕΕ C-368/10, στην οποία αυτός επιστηρίζεται.

Ότι, δηλαδή, όσον αφορά τις σχετικές με τα περιβαλλοντικά κ.λπ. χαρακτηριστικά απαιτήσεις, στην Αναθέτουσα Αρχή παρέχεται μεν η δυνατότητα να κάνει χρήση των λεπτομερών παραμέτρων/χαρακτηριστικών που καθορίζει ορισμένο οικολογικό κ.λπ. σήμα πιστοποίησης, όχι όμως και του οικολογικού κ.λπ. σήματος πιστοποίησης αυτού καθ' αυτό, το οποίο δύναται να χρησιμοποιείται μόνον ως "απόδειξη" ότι πληρούνται οι επαρκώς προσδιορισμένες Τεχνικές Προδιαγραφές της Διακήρυξης. Και τούτο, διότι οι οικονομικοί φορείς πρέπει να μπορούν να βασίζονται σε ένα μόνον επίσημο έγγραφο, προερχόμενο από την ίδια την Αναθέτουσα Αρχή και να μην έρχονται αντιμέτωποι με τις αβέβαιες συνέπειες που μπορεί να έχει η ενδεχόμενη αναζήτηση πληροφοριών ή με τις ενδεχόμενες τροποποιήσεις, που μπορούν να υποστούν σε διάφορα χρονικά σημεία, τα κριτήρια που

σχετίζονται με οποιοδήποτε οικολογικό κ.λπ. σήμα πιστοποίησης.

Έτσι, στην προκειμένη περίπτωση η Διακήρυξη, πριν αναφερθεί στα πιστοποιητικά που παραθέτει (ως “αποδεικτικά” πλήρωσης των σχετικών Τεχνικών Προδιαγραφών), θα έπρεπε να περιγράψει - επί λέξει - τις σχετικές Τεχνικές Προδιαγραφές, όπως για παράδειγμα:

- Για τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις π.χ. “Ο κατασκευαστής του προϊόντος να διαθέτει σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης» ή/καί “Να υπάρχει σχεδιασμός για το τέλος κύκλου ζωής του προϊόντος. Ο κατασκευαστής ή ο αντιπρόσωπος να διαθέτει βεβαίωση συμμετοχής σε εγκεκριμένο σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης ΑΗΗΕ” ή/καί “Ο κατασκευαστής να έχει φροντίσει για την εξάλειψη σκόπιμα προστιθέμενου υδραργύρου στις οθόνες ηλεκτρονικού υπολογιστή” κ.λπ., και

- Για τις απαιτήσεις για ενεργειακή απόδοση π.χ. “Η ετήσια κατανάλωση ενέργειας (ETEC), που υπολογίζεται σύμφωνα με τα Poff, Psleep και Pidle, να έχει ως όριο 94 kWh /έτος και να φθάνει μέχρι και τις 150 kWh / έτος, ανάλογα με τον αριθμό των πυρήνων και τη μνήμη” ή/καί κατανάλωση της οθόνης όταν είναι απενεργοποιημένη αλλά η συσκευή είναι συνδεδεμένη στην πρίζα να μην ξεπερνά τα 0,5 W/ώρα” ή/καί “Ως ετήσια κατανάλωση ενέργειας (EETEC), που υπολογίζεται σύμφωνα με τα Poff, Psleep, ορίζονται τα $12 \text{ Watt} + A \cdot 3,4579 \text{ Watt/dm}^2$, όπου A η ορατή επιφάνεια της οθόνης σε dm^2 ” κ.λπ.

Με άλλα λόγια, η ανωτέρω απόφαση του ΔΕΕ δέχεται ότι οι Αναθέτουσες Αρχές έχουν μεν την ευχέρεια να επιλέγουν όποιες και όσες προδιαγραφές εξυπηρετούν τις πραγματικές ανάγκες τους, υποχρεούνται όμως να τις διατυπώνουν ρητά και συγκεκριμένα στη Διακήρυξη, ενώ τα ίδια τα σήματα (που πιστοποιούν τη συνδρομή τους) μπορούν να τα ζητούν μόνον συμπληρωματικά, ήτοι προς απόδειξη των προδιαγραφών αυτών και, μάλιστα, πάντοτε με την προσθήκη της λέξης “ή ισοδύναμο”.

Αλλά η επίμαχη Διακήρυξη προέβη στο ακριβώς αντίθετο.

Επομένως, αφού τον 1^ο λόγο της υπό κρίση Προσφυγής και τη θεμελιώδη αυτή νομολογία του ΔΕΕ το Υπουργείο δεν αντικρούει, τα όσα στη συνέχεια επισημαίνουμε, αναφέρονται ως εκ περισσού και επικουρικώς, διότι και μόνον εκ του συγκεκριμένου λόγου η Διακήρυξη είναι ακυρωτέα.

II. - Η νομολογία του ΔΕΕ

Όχι μόνον η ανωτέρω, θεμελιώδης απόφαση του ΔΕΕ, αλλά και άλλη, νεότερη απόφασή του, την οποία επικαλείται η παρεμβαίνουσα, επιβεβαιώνει και εξελίσσει τη συγκεκριμένη νομολογία.

Πρόκειται, ειδικότερα, για τη ΔΕΕ απόφαση της 25-10-2018, C-413/17, Roche Lietuva UAB, η οποία όχι μόνον δεν ανατρέπει όσα η - επικαλούμενη με την Προσφυγή μας - απόφαση C-368/10 δέχεται (άλλωστε την επικαλείται και παραπέμπει σε αυτή, βλ. σκέψη 34), αλλά δένεται επιπλέον ότι:

1. Οι Τεχνικές Προδιαγραφές (για τα οικολογικά κ.λπ. χαρακτηριστικά) δεν υπόκεινται σε ιεραρχική ή επιλεκτική διατύπωση,
2. Υπάρχει “ευρύ περιθώριο εκτίμησης” (επιλογής τους) για την Αναθέτουσα Αρχή (βλ. σκέψεις 28 έως 30),
3. Προχωρεί δε ακόμη παραπέρα, κρίνοντας ότι η “ιδιαίτερα λεπτομερής” διατύπωσή τους πάλι δημιουργεί κινδύνους εύνοιας ορισμένων προϊόντων (βλ. σκέψη 37).

Και μόνον, λοιπόν, από το τελευταίο αυτό, ότι δηλαδή αφού ακόμη και οι Τεχνικές Προδιαγραφές δεν πρέπει να είναι “ιδιαιτέρως λεπτομερείς”, τότε πόσο μάλλον η απλή παραπομπή στο σύνολο (!) των παραμέτρων/χαρακτηριστικών, που απαιτεί το καθένα σήμα Πιστοποίησης, είναι ανεπίτρεπτη (*argumentum a minori ad majus*).

Το ότι δε η Διακήρυξη έχει πράξει το ακριβώς αντίθετο, το ομολογεί στις Απόψεις του και το Υπουργείο [βλ. σελ. 6 "... οι αρμόδιες υπηρεσίες του ..... έχουν εισάγει στις προδιαγραφές (*sic*) τα ζητούμενα πιστοποιητικά ...” καθώς και σελ. 13 "... καθ’ όλα νόμιμα γίνεται παραπομπή από την αναθέτουσα σε πιστοποιητικά

Εξάλλου, την (εναλλακτική) δυνατότητα η Διακήρυξη να παραπέμπει απλώς σε κάποιο σήμα πιστοποίησης (αντί να αναφέρει προδιαγραφές), η ανωτέρω απόφαση του ΔΕΕ - πάντοτε σε πλήρη συνέπεια με όλα τα προαναφερθέντα - την αντιμετωπίζει (βλ. σκέψη 38) ως “εξαίρεση” από τον προαναφερθέντα “κανόνα”. Η δε προσφυγή στη δυνατότητα αυτή, όπως επίσης δέχεται το Δικαστήριο, πρέπει να ερμηνεύεται πάντοτε “συσταλτικά” και να εφαρμόζεται σπανίως και, ειδικότερα, εφ’ όσον συντρέχουν αυστηρές προϋποθέσεις (“εφ’ όσον δεν είναι δυνατόν να παρασχεθεί αρκούτως ακριβής και κατανοητή περιγραφή του αντικειμένου της συμβάσεως”), την

πλήρωση όμως των οποίων, στην υπό κρίση υπόθεση, η Αναθέτουσα Αρχή (ούτε και η παρεμβαίνουσα) επικαλείται στις Απόψεις της.

Άλλωστε, είναι πρόδηλο ότι και αντικειμενικά δεν συντρέχει τέτοια “εξαιρετική περίπτωση” εν προκειμένω, αφού σε καμία περίπτωση είναι αδύνατη η παράθεση συγκεκριμένων περιβαλλοντικών και ενεργειακών απαιτήσεων στην επίμαχη Διακήρυξη, ως Τεχνικών Προδιαγραφών (βλ. και τα παραπάνω παραδείγματα όρων που περιέχουν τέτοιες απαιτήσεις).

III. Η επιβεβαίωση των κινδύνων, που επισημαίνει η ενωσιακή νομολογία, στην προκειμένη υπόθεση

σ) Οι αναρτήσεις στο Internet των σχετικών Πιστοποιητικών, στις οποίες παραπέμπει το Υπουργείο (βλ. σελ. 7 έως 10 των Απόψεών του, οι οποίες σημειωτέον είναι διαφορετικές από εκείνες που παραπέμπει, στη σελ. 8 της Παρέμβασής της, η παρεμβαίνουσα), επιβεβαιώνουν τη σωρεία προϋποθέσεων & κριτηρίων που το κάθε τέτοιο σήμα απαιτεί ή και την αδυναμία κών πρόσβασης στα στοιχεία αυτά για κάποια από αυτά για τον ενδιαφερόμενο - όπως θα αποδειχθεί στη συνέχεια - με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατόν ο υποψήφιος (όπως η εταιρία μας) να πληροφορηθεί (και, μάλιστα, με βεβαιότητα) εάν και με πόσα από αυτά τα κριτήρια είναι συμβατό το κάθε ένα προϊόν της εταιρίας του (πλην βέβαια της ειδικής περίπτωσης, που αυτό δεν του είναι αναγκαίο επειδή έχει ήδη εκδώσει τέτοια πιστοποιητικά για όλα ανεξαιρέτως τα προϊόντα του, πράγμα μάλλον αδύνατον).

Εάν, όμως, η επίμαχη Διακήρυξη περιείχε τις σχετικές απαιτήσεις στις Τεχνικές της Προδιαγραφές, τότε η εταιρία μας θα γνώριζε και, ως εκ τούτου, θα μπορούσε να ανταποκριθεί και στο βάρος απόδειξης που υπέχει εκ του νόμου (άρθρο 54 παρ. 5 του ν. 4412/2016) αναφορικά με την “ισοδυναμία” των δικών της πιστοποιητικών, με τα ονομαστικώς αναφερόμενα στη Διακήρυξη.

Συγκεκριμένα :

ί) Για το ENERGY STAR από το site :

https://www.energystar.gov/partner_resources/products_partner_resources/third_party_cert/archives, Final Partner Commitments and Product Specifications Office Equipment προκύπτει ότι, για μεν τα Computers, οι σχετικές προϋποθέσεις και τα κριτήρια περιλαμβάνονται σε 28 σελίδες, ενώ,

για τα Displays, σε 19 σελίδες (τις επισυνάπτουμε αμφότερες).

ii) Για το EPEAT, το site :

<https://www.greenelectronicscouncil.org/epeat-criteria/>

για να “κατεβάσει” κάποιος τα κριτήρια, τον παραπέμπει σε άλλο link:

[https://www.greenelectronicscouncil.org/wp-](https://www.greenelectronicscouncil.org/wp-content/uploads/2019/06/Directions-on-how-to-download-EPEAT-Category-Criteria-compressed.pdf)

[content/uploads/2019/06/Directions-on-how-to-](https://www.greenelectronicscouncil.org/wp-content/uploads/2019/06/Directions-on-how-to-download-EPEAT-Category-Criteria-compressed.pdf)

[download-EPEAT-Category-Criteria-compressed.pdf](https://www.greenelectronicscouncil.org/wp-content/uploads/2019/06/Directions-on-how-to-download-EPEAT-Category-Criteria-compressed.pdf)

το οποίο, με τη σειρά του, απαιτεί εγγραφή για να επιτρέψει καν την πρόσβαση στα κριτήρια για Computers και για Displays.

iii) Για το BLUE ANGEL, από το site :

[https://www.blauer-engel.de/en/products/electric-devices/computers-](https://www.blauer-engel.de/en/products/electric-devices/computers-and-keyboards)

[and-keyboards](https://www.blauer-engel.de/en/products/electric-devices/computers-and-keyboards) Computers and Keyboards

προκύπτει ότι οι σχετικές προϋποθέσεις αναφέρονται σε 24 σελίδες (τις επισυνάπτουμε).

iv) Και για το TUV Green Mark στο site :

<https://www.tuv.com/world/en/energy-efficiency-and-saving-energy.html>

πουθενά δεν υπάρχει ξεκάθαρος οδηγός με τα σχετικά κριτήρια.

Άλλωστε, αυτό επιβεβαιώνει, άθελά της, και η παρεμβαίνουσα, όταν διατυπώνει το επιχείρημα ότι καλώς το Υπουργείο Παιδείας δεν αναφέρει Τεχνικές Προδιαγραφές στη Διακήρυξη, αλλά απλώς παραπέμπει στα σήματα αυτά καθ’ αυτά “δεδομένης της πολυπλοκότητας των κριτηρίων που συνδέονται με αυτά” (βλ. σελ. 13 της Παρέμβασης).

Αυτά, λοιπόν, προκειμένου να μην δημιουργούνται εσφαλμένες εντυπώσεις περί - δήθεν - “άνετης και εύκολης” πρόσβασης των ενδιαφερομένων στις προϋποθέσεις και τα κριτήρια του καθενός πιστοποιημένου σήματος.

Αλλά ούτε και ο κάθε πιστοποιημένος Οργανισμός είναι σε θέση να το γνωρίζει αυτό, για τον αντίστροφο λόγο.

Διότι, ενώ έχει γνώση των κριτηρίων και προϋποθέσεων της πιστοποίησης, ωστόσο πρέπει προηγουμένως να ελέγξει - ενδελεχώς και στις λεπτομέρειές του - το κάθε συγκεκριμένο προϊόν, που επιθυμεί να λάβει πιστοποίηση (λόγος για τον οποίον η διαδικασία χορήγησης κάθε τέτοιου πιστοποιητικού απαιτεί χρόνο τουλάχιστον 3μήνου, βλ. παρακάτω).

Για τον ίδιο λόγο και το ίδιο το Υπουργείο απέφυγε (ευσχήμως) να απαντήσει με τις Απόψεις του (να “διευκρινίσει”, όπως ηδύνατο, ώστε να παραιτηθούμε της υπό κρίση Προσφυγής) - παρ’ ότι το είχαμε προκαλέσει με την Προσφυγή μας (βλ. κεφ. VI) - εάν τα πιστοποιητικά της εταιρίας μας είναι ή όχι “ισοδύναμα” με τα ζητούμενα από τη Διακήρυξη. Απάντησε δε επ’ αυτού ότι οι συμμετέχοντες θα πρέπει “να αποδείξουν με οποιοδήποτε στοιχείο ότι πληρούν τις απαιτήσεις των τεχνικών προδιαγραφών (sic) ακόμα και αν δεν διαθέτουν τα πιστοποιητικά που αναφέρει η διακήρυξη, αλλά ισοδύναμα αυτών ... Αποτελεί λοιπόν υποχρέωση της συμμετέχουσα να αποδείξει με όποιο πρόσφορο τρόπο θεωρεί εκείνη την ισοδυναμία...” (σελ. 8 και 13 των Απόψεων).

Δεν χρήζει δε περαιτέρω σχολιασμού το επιχείρημα του Υπουργείου ότι, επειδή κάποια από τα προϊόντα μας διέθεταν ή διαθέτουν τέτοιες πιστοποιήσεις, αυτό αυτομάτως σημαίνει ότι ... γνωρίζουμε και όλες συλλήβδην τις προϋποθέσεις και τα κριτήρια που αυτές απαιτούν, σκέψη που συνιστά, εκτός των άλλων, και “λογικό άλμα” (ως εάν π.χ. επειδή κάποιος οδηγεί ένα συγκεκριμένου τύπου όχημα, γνωρίζει γι’ αυτό σχεδόν όσα και ο κατασκευαστής του).

Ούτε και το επιχείρημα περί “προηγούμενης διαβούλευσης” επί του περιεχομένου της Διακήρυξης χρήζει σχολιασμού, αφού η προβολή παρατηρήσεων κατά το στάδιο της διαβούλευσης δεν συνιστά προϋπόθεση παροχής έννομης προστασίας ούτε και η μη υποβολή τους λόγο “αποδυνάμωσης” του ενδικοφανούς ή ενδίκου βοηθήματος που ο υποψήφιος ασκεί κατά της Διακήρυξης.

Ούτε οι πάσης φύσεως αναφορές σε μη δεσμευτικά πρότυπα (εγχειρίδια και οδηγούς Πράσινων Συμβάσεων) προσθέτουν στα επιχειρήματα της Αναθέτουσας Αρχής για δήθεν επιτρεπτή χρήση σημάτων/πιστοποιήσεων ως τεχνικών προδιαγραφών, πολλώ μάλλον που και για μη επικαιροποιημένα κείμενα πρόκειται αλλά και τα ίδια επισημαίνουν τον μη δεσμευτικό χαρακτήρα τους (βλ., χαρακτηριστικά, τη δήλωση αποποίησης ευθύνης στον Οδηγό Buy Smart + Πράσινες Συμβάσεις στην Ευρώπη, όπου αναφέρεται : «Την αποκλειστική ευθύνη για το περιεχόμενο αυτής της έκθεσης φέρουν οι συγγραφείς. Δεν αντανakλά απαραίτητα τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν είναι υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν» καθώς και τη σημείωση στο Εγχειρίδιο της Ε.Ε. για τις Πράσινες Συμβάσεις: «Σημαντική σημείωση: Το παρόν είναι ενδεικτικό έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής και με κανένα τρόπο δεν μπορεί να θεωρηθεί δεσμευτικό για το όργανο αυτό...»). Άλλωστε, είναι καταφανές ότι με την Προσφυγή μας δεν αμφισβητείται η σκοπιμότητα θέσπισης προδιαγραφών για τη σύναψη Πράσινων Συμβάσεων, όπως θέλει να εμφανίσει το Υπουργείο, αλλά ο τρόπος διατύπωσης αυτών από την άποψη της τήρησης των αρχών της ίσης μεταχείρισης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της αναλογικότητας.

β) Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι και σε άλλους διαγωνισμούς του Δημοσίου ζητούνται τα ίδια πιστοποιητικά (πρόκειται πάλι εσφαλμένο συλλογισμό, που είναι γνωστός ως “προκατάληψη της ομάδας”), αυτός - πέραν του ότι δεν συνιστά καν επιχείρημα λόγω της αρχής της αυτοτέλειας - αυτοαναιρείται από τον ίδιο τον Πίνακα που το Υπουργείο παραθέτει στο τέλος των Απόψεών του, από τον οποίο προκύπτουν διαφορετικά δεδομένα.

Ότι, δηλαδή, σε άλλους όμοιους διαγωνισμούς του Δημοσίου, μαζί με (κάποια από) τα τώρα ζητούμενα Πιστοποιητικά ζητούνται άλλα, όπως π.χ. τα :

TCO,

GREENGUARD,

CEL,

MIL-STD 810G,

WEE,

RoHS,

TUVGS,

80 Plus,

80 Plus Gold ή Energy Star 5,

EPS Level 5,

ENERGY STAR 6.1,

έτσι ώστε και η σύγκριση να επιτείνεται και να ανακύπτει εύλογο το ερώτημα ποιιά, εν τέλει, από όλα αυτά (και τις τροποποιήσεις τους) πρέπει να έχει φροντίσει να του χορηγηθούν ο κάθε ενδιαφερόμενος, ώστε να αξιωθεί να συμμετέχει στους διαγωνισμούς του Ελληνικού Δημοσίου (αντί να

αιφνιδιάζεται, αδυνατώντας, στον χρόνο που υπολείπεται μέχρι την υποβολή των προσφορών, να τα λάβει).

Εξάλλου, όπως ενδεικτικά προκύπτει από την προσαγόμενη (συνημμένη) Βεβαίωση του πιστοποιημένου οργανισμού “.....”, καθώς και από την (επίσης συνημμένη) απάντηση (σε email) του Υπευθύνου για την έκδοση του πιστοποιητικού TCO, ο μέσος χρόνος έκδοσης κάθε τέτοιου πιστοποιητικού είναι τουλάχιστον 2 έως 3 μήνες άρα είναι εξ αντικειμένου αδύνατη η έκδοσή τους στο ενδιάμεσο χρονικό διάστημα (και, μάλιστα, για όλα τα ζητούμενα από την κάθε αναθέτουσα αρχή - και την κάθε διακήρυξη - προϊόντα). Ομοίως επισυνάπτεται και σχετική απάντηση του πιστοποιημένου οργανισμού Intertek, η οποία όχι μόνον καταρρίπτει κάθε σχετικό ισχυρισμό του Υπουργείου αναφορικά με το Energy Star, αλλά και επισημαίνει τη διαφορετικότητα ακόμη και μεταξύ των κριτηρίων ενός και του αυτού σήματος, ήτοι του EPEAT (αναλόγως της έκδοσης: bronze, silver ή gold).

IV. Για τις πέραν του CE πιστοποιήσεις (σε περίπτωση γαμηλότερη τιμής)

Για το (μη) συμβατό της απαίτησης επιπλέον πιστοποιήσεων (πέραν του CE) σε περίπτωση χρησιμοποίησης ως κριτηρίου ανάθεσης εκείνου της χαμηλότερης τιμής, σε επίρρωση των όσων ήδη προβάλλουμε με την Προσφυγή μας, επικαλούμαστε και την εξής νομολογία: ΣτΕ 1863/2014, 1654/2011 7μελούς, 3269/2004, 2183/2004 7μελούς, Επ.Αν.ΣτΕ 208/2011, 32/2010, 1103/2009, 291, 724, 1102, 1103/2009, 144/2008, ΔΕφΑΘ 47, 210/2017 κ.ά.

V. Περί του εννόμου συμφέροντος

Τέλος, αφού η εταιρία μας:

- Αφ’ ενός δεν διαθέτει τα ζητούμενα πιστοποιητικά (αλλά άλλα) και
- Αφ’ ετέρου η Διακήρυξη δεν αναφέρει, ως όφειλε, τα κριτήρια και τα χαρακτηριστικά που επιθυμεί (ως περιβαλλοντικές και ενεργειακές απαιτήσεις για τα ζητούμενα προς προμήθεια προϊόντα) για να είχαμε τα στοιχεία προκειμένου να ελέγξουμε την “ισοδυναμία” των δικών μας πιστοπ/κών (υπενθυμίζουμε ότι και η ίδια η αναθέτουσα αρχή αποφεύγει ευσχήμως να λάβει οποιαδήποτε, έστω και έμμεσα, θέση ως προς το εάν τα

τελευταία αυτά είναι ή όχι ισοδύναμα με τα ζητούμενα), το έννομο συμφέρον της εταιρίας μας για την ακύρωση της Διακήρυξης και την αποσαφήνιση (συμπερίληψη στο κείμενό της) των επίμαχων απαιτήσεων, ώστε η εταιρία μας (όπως και ο κάθε συμμετέχων) να γνωρίζει από το κείμενο της Διακήρυξης (και όχι από αλλού) και να δύναται έτσι να ανταποκριθεί στο αποδεικτικό βάρος που της επιβάλλει το άρθρο 54 παρ. 5 του ν. 4412/2016, είναι προφανές».

15. Επειδή, με το άρθρο 18 του Ν.4412/2016 ορίζεται ότι: «1. Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης. [...] Οι αναθέτουσες αρχές λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων και η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των διατιθέμενων προς το σκοπό αυτό δημοσίων πόρων.[...]».

16. Επειδή, το άρθρο 53 του Ν. 4412/2016 με τίτλο «Περιεχόμενο εγγράφων της σύμβασης» προβλέπει τα εξής :«1. Οι όροι των εγγράφων της σύμβασης πρέπει να είναι σαφείς και πλήρεις ώστε να επιτρέπουν την υποβολή άρτιων και συγκρίσιμων μεταξύ τους προσφορών.2. Τα έγγραφα της σύμβασης, πλην της προκήρυξης σύμβασης του άρθρου 63 και της προκαταρκτικής προκήρυξης του άρθρου 62 σε περίπτωση που χρησιμοποιείται ως μέσο προκήρυξης του διαγωνισμού, περιέχουν ιδίως:[...] ιβ) τους όρους και τα κριτήρια επιλογής, καθώς και τα ελάχιστα επίπεδα αυτών, σχετικά με τους λόγους αποκλεισμού, την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια και την τεχνική ή/και επαγγελματική ικανότητα των υποψηφίων ή προσφερόντων,[...] ιε) το κριτήριο ανάθεσης, τη διαδικασία και τα κριτήρια αξιολόγησης των προσφορών, κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στα άρθρα 86 και 87...[...] κγ) τη διαδικασία πρόσβασης των υποψηφίων και προσφερόντων στα δικαιολογητικά, στις τεχνικές και οικονομικές προσφορές, υπό την επιφύλαξη των οριζόμενων στο άρθρο 70 και στην κείμενη νομοθεσία.[...]».

17. Επειδή, τα άρθρα 54,55,56 του Ν. 4412/2016 προβλέπουν ότι « 1.

Αριθμός απόφασης: 693/2020

Οι τεχνικές προδιαγραφές που ορίζονται στην περίπτωση 1 του Παραρτήματος VII του Προσαρτήματος Α` παρατίθενται στα έγγραφα της σύμβασης και καθορίζουν τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά των έργων, των υπηρεσιών ή των αγαθών.

Τα χαρακτηριστικά αυτά μπορεί επίσης να αναφέρονται στη συγκεκριμένη διαδικασία ή μέθοδο παραγωγής ή παροχής των ζητούμενων έργων, αγαθών ή υπηρεσιών ή σε ειδική διαδικασία άλλου σταδίου του κύκλου ζωής τους, ακόμη και αν οι παράγοντες αυτοί δεν αποτελούν μέρος της υλικής τους υπόστασης, υπό την προϋπόθεση ότι συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης και είναι ανάλογα με την αξία και τους σκοπούς της.

Οι τεχνικές προδιαγραφές μπορούν επίσης να καθαρίζουν αν απαιτείται μεταβίβαση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

Για όλες τις συμβάσεις που προορίζονται για χρήση από φυσικά πρόσωπα είτε πρόκειται για το ευρύ κοινό είτε για το προσωπικό της αναθέτουσας αρχής, οι τεχνικές προδιαγραφές, καταρτίζονται με τρόπο ώστε να λαμβάνουν υπόψη κριτήρια προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρίες ή το σχεδιάσμά για όλους τους χρήστες.

Αν έχουν υιοθετηθεί υποχρεωτικές απαιτήσεις προσβασιμότητας δυνάμει νομοθετικής πράξης της Ένωσης, οι τεχνικές προδιαγραφές, όσον αφορά τα κριτήρια προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρίες ή τον σχεδιάσμά για όλους τους χρήστες, καθορίζονται με παραπομπή στις εν λόγω απαιτήσεις.

2. Οι τεχνικές προδιαγραφές εξασφαλίζουν ισότιμη πρόσβαση των οικονομικών φορέων στη διαδικασία σύναψης σύμβασης και δεν έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αδικαιολόγητων εμποδίων στο άνοιγμα των δημόσιων συμβάσεων στον ανταγωνισμό.

3. Οι τεχνικές προδιαγραφές διατυπώνονται με έναν από τους κατωτέρω τρόπους: α) ως επιδόσεις ή λειτουργικές απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών, υπό την προϋπόθεση ότι οι παράμετροι είναι επαρκώς προσδιορισμένες ώστε να επιτρέπουν στους προσφέροντες να προσδιορίζουν το αντικείμενο της σύμβασης και στις αναθέτουσες αρχές να αναθέτουν τη σύμβαση,

β) με παραπομπή σε τεχνικές προδιαγραφές και, με σειρά προτεραιότητας, σε εθνικά πρότυπα που αποτελούν μεταφορά ευρωπαϊκών πρότυπων, σε

Αριθμός απόφασης: 693/2020

ευρωπαϊκές τεχνικές εγκρίσεις, σε κοινές τεχνικές προδιαγραφές, σε διεθνή πρότυπα, σε άλλα τεχνικά συστήματα αναφοράς που έχουν θεσπιστεί από ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης ή - όταν αυτά δεν υπάρχουν - σε εθνικά πρότυπα, σε εθνικές τεχνικές εγκρίσεις ή σε εθνικές τεχνικές προδιαγραφές στον τομέα του σχεδιασμού, του υπολογισμού και της εκτέλεσης των έργων και της χρησιμοποίησης των αγαθών, κάθε παραπομπή συνοδεύεται από τον όρο ή «ισοδύναμο»,

γ) ως επιδόσεις ή λειτουργικές απαιτήσεις κατά τα οριζόμενα στην περίπτωση α', με παραπομπή, ως τεκμήριο συμβατότητας προς τις εν λόγω επιδόσεις ή λειτουργικές απαιτήσεις, στις τεχνικές προδιαγραφές που αναφέρονται στην περίπτωση β',

δ) με παραπομπή στις τεχνικές προδιαγραφές που αναφέρονται στην περίπτωση β' για ορισμένα χαρακτηριστικά και με παραπομπή στις επιδόσεις ή στις λειτουργικές απαιτήσεις που αναφέρονται στην περίπτωση α' για ορισμένα άλλα χαρακτηριστικά.

4. Οι τεχνικές προδιαγραφές, εκτός εάν δικαιολογείται από το αντικείμενο της σύμβασης, δεν περιέχουν μνεία συγκεκριμένης κατασκευής ή προέλευσης ή ιδιαίτερης μεθόδου κατασκευής που να χαρακτηρίζει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που παρέχονται από έναν συγκεκριμένο οικονομικό φορέα ούτε εμπορικού σήματος, διπλώματος ευρεσιτεχνίας, τύπων ή συγκεκριμένης καταγωγής ή παραγωγής που θα είχε ως αποτέλεσμα να ευνοούνται ή να αποκλείονται ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένα προϊόντα. Η εν λόγω μνεία επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, όταν δεν είναι δυνατόν να γίνει επαρκώς προσδιορισμένη και κατανοητή περιγραφή του αντικειμένου της σύμβασης κατ' εφαρμογή της παρ. 3. Η εν λόγω μνεία συνοδεύεται από τον όρο «ή ισοδύναμο».

5. Όταν η αναθέτουσα αρχή χρησιμοποιεί τη δυνατότητα παραπομπής στις τεχνικές προδιαγραφές που αναφέρονται στην περίπτωση β' της παρ. 3, δεν απορρίπτει προσφορά με την αιτιολογία ότι τα προσφερόμενα έργα, αγαθά ή οι υπηρεσίες δεν πληρούν τις τεχνικές προδιαγραφές στις οποίες έχει παραπέμψει, εφόσον ο προσφέρων αποδεικνύει στην προσφορά του, με κάθε ενδεδειγμένο μέσο, συμπεριλαμβανομένων των αποδεικτικών μέσων που αναφέρονται στο άρθρο 56, ότι οι λύσεις που προτείνει πληρούν κατά

Αριθμός απόφασης: 693/2020

ισοδύναμο τρόπο τις απαιτήσεις που καθορίζονται από τις τεχνικές προδιαγραφές.

6. Όταν η αναθέτουσα αρχή χρησιμοποιεί τη δυνατότητα που αναφέρεται στην περίπτωση α` της παρ. 3 για τη διατύπωση των τεχνικών προδιαγραφών με αναφορά στις επιδόσεις ή στις λειτουργικές απαιτήσεις, δεν απορρίπτει προσφορά έργων, αγαθών ή υπηρεσιών που πληρούν ένα εθνικό πρότυπο το οποίο αποτελεί μεταφορά ευρωπαϊκού προτύπου, μία ευρωπαϊκή τεχνική έγκριση, μία κοινή τεχνική προδιαγραφή, ένα διεθνές πρότυπο ή ένα τεχνικό πλαίσιο αναφοράς που έχει εκπονηθεί από έναν ευρωπαϊκό οργανισμό τυποποίησης, εφόσον οι εν λόγω προδιαγραφές καλύπτουν τις επιδόσεις ή τις λειτουργικές απαιτήσεις που ορίζει.

Ο προσφέρων αποδεικνύει στην προσφορά του, με κάθε ενδεδειγμένο μέσο, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αναφέρονται στο άρθρο 56, ότι το έργο, η αγαθό ή η υπηρεσία που πληροί το πρότυπο ανταποκρίνεται στις επιδόσεις ή στις λειτουργικές απαιτήσεις τις οποίες έχει ορίσει η αναθέτουσα αρχή.

7. Οι τεχνικές προδιαγραφές καθορίζονται και εγκρίνονται πριν την έναρξη της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης κατά το άρθρο 61.

8. Ειδικά για τις συμβάσεις έργων, με απόφαση του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων μπορούν να εγκρίνονται προδιαγραφές και κανονισμοί που αναφέρονται στον τρόπο κατασκευής των έργων και στην ποιότητα, στον τρόπο σύνθεσης και επεξεργασίας, στη χρήση και στον έλεγχο των υλικών κατασκευής των έργων. Με την απόφαση αυτή μπορεί να ορίζεται αν οι θεσπιζόμενες προδιαγραφές είναι υποχρεωτικές σε κάθε περίπτωση ή ισχύουν προαιρετικά ή ισχύουν ως ελάχιστα όρια.

9. Ειδικά για τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών, κατά την κατάρτιση των τεχνικών προδιαγραφών οι αναθέτουσες αρχές λαμβάνουν υπόψη τις ενιαίες προδιαγραφές που εκπονούνται από τις ΕΚΑΑ των περιπτώσεων β` και γ` της παραγράφου 1 του άρθρου 41 και αναρτώνται στο ΕΣΗΛΗΣ. Στις περιπτώσεις διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης η οποία διενεργείται από ΚΑΑ, οι τεχνικές προδιαγραφές καθορίζονται είτε από την αναθέτουσα αρχή είτε από την ΚΑΑ. Αν έχουν καθοριστεί από την αναθέτουσα αρχή, ελέγχονται, τροποποιούνται, όπου

απαιτείται, και εγκρίνονται από την ΚΑΑ.

Άρθρο 55 Σήματα « 1. Όταν οι αναθέτουσες αρχές σκοπεύουν να προβούν σε αγορά έργων, αγαθών ή υπηρεσιών με ειδικά περιβαλλοντικά, κοινωνικά ή άλλα χαρακτηριστικά, μπορούν, στις τεχνικές προδιαγραφές, στα κριτήρια ανάθεσης ή στους όρους εκτέλεσης της σύμβασης, να απαιτούν συγκεκριμένο σήμα ως αποδεικτικό ότι τα έργα, οι υπηρεσίες ή τα αγαθά συμμορφώνονται στα απαιτούμενα χαρακτηριστικά, εφόσον πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) οι απαιτήσεις σήματος αφορούν αποκλειστικά τα κριτήρια που σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης και είναι κατάλληλες για τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών των έργων, των αγαθών ή των υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης, β) οι απαιτήσεις σήματος βασίζονται σε κριτήρια που μπορούν να επαληθευτούν με αντικειμενικό τρόπο και δεν εισάγουν διακρίσεις, γ) τα σήματα καθιερώνονται μέσω ανοικτής και διαφανούς διαδικασίας, στην οποία έχουν δικαίωμα συμμετοχής όλοι οι ενδιαφερόμενοι, συμπεριλαμβανομένων κρατικών οργανισμών καταναλωτών, κοινωνικών εταίρων, κατασκευαστών, διανομέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων,

δ) τα σήματα είναι προσιτά σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

ε) οι απαιτήσεις σήματος καθορίζονται από τρίτο, επί του οποίου ο οικονομικός φορέας που υποβάλλει αίτηση για το σήμα, δεν μπορεί να ασκήσει αποφασιστική επιρροή.

Όταν οι αναθέτουσες αρχές δεν απαιτούν τα έργα, τα αγαθά και οι υπηρεσίες να πληρούν όλες τις απαιτήσεις σήματος, δηλώνουν τις απαιτήσεις σήματος στις οποίες αναφέρονται.

Οι αναθέτουσες αρχές που απαιτούν συγκεκριμένο σήμα αποδέχονται όλα τα σήματα που επιβεβαιώνουν ότι τα έργα, τα αγαθά και οι υπηρεσίες πληρούν τις ισοδύναμες απαιτήσεις σήματος.

Όταν ένας οικονομικός φορέας δεν είχε τεκμηριωμένα τη δυνατότητα να αποκτήσει το ειδικό σήμα που έχει υποδείξει η αναθέτουσα αρχή ή ισοδύναμο σήμα εντός των σχετικών προθεσμιών για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνεται ο ίδιος, η αναθέτουσα αρχή αποδέχεται άλλα κατάλληλα αποδεικτικά μέσα, τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν τον τεχνικό φάκελο του κατασκευαστή, υπό την προϋπόθεση ότι ο συγκεκριμένος οικονομικός φορέας

Αριθμός απόφασης: 693/2020

αποδεικνύει ότι τα προς παροχή έργα, αγαθά και υπηρεσίες πληρούν τις απαιτήσεις του συγκεκριμένου σήματος ή τις συγκεκριμένες απαιτήσεις που έχει ορίσει η αναθέτουσα αρχή.

2. Εάν ένα σήμα πληροί τις προϋποθέσεις των περιπτώσεων β', γ', δ' και ε' της παρ. 1, αλλά θέτει επιπλέον απαιτήσεις που δεν σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές δεν απαιτούν το καθαυτό σήμα, αλλά μπορούν να ορίζουν την τεχνική προδιαγραφή με παραπομπή στις λεπτομερείς προδιαγραφές του εν λόγω σήματος ή, όπου κριθεί απαραίτητο, σε τμήματα των σχετικών προδιαγραφών που σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης και είναι κατάλληλα για τον καθορισμό των χαρακτηριστικών του εν λόγω αντικειμένου.

Άρθρο 56 « Εκθέσεις δοκιμών, πιστοποίηση και άλλα αποδεικτικά μέσα»: 1. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να προσκομίζουν έκθεση δοκιμών από οργανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης ή πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί από τέτοιο οργανισμό ως αποδεικτικό μέσο συμμόρφωσης με απαιτήσεις ή κριτήρια που αναφέρονται στις τεχνικές προδιαγραφές, τα κριτήρια ανάθεσης ή τους όρους εκτέλεσης της σύμβασης.

Αν οι αναθέτουσες αρχές απαιτούν την υποβολή πιστοποιητικών εκδιδόμενων από συγκεκριμένο οργανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης, οφείλουν να δέχονται επίσης πιστοποιητικά από άλλους ισοδύναμους οργανισμούς αξιολόγησης της συμμόρφωσης.

Για τους σκοπούς της παρούσας παραγράφου, οργανισμός αξιολόγησης της συμμόρφωσης είναι ένας οργανισμός ο οποίος πραγματοποιεί δραστηριότητες αξιολόγησης της συμμόρφωσης, συμπεριλαμβανομένων βαθμονομήσεων, δοκιμών, πιστοποίησης και επιθεώρησης και είναι διαπιστευμένος, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθμ. 765/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

2. Οι αναθέτουσες αρχές δέχονται και άλλα κατάλληλα αποδεικτικά μέσα, εκτός από αυτά που αναφέρονται στην παρ. 1, όπως τον τεχνικό φάκελο του κατασκευαστή, εφόσον ο ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας δεν έχει πρόσβαση στα πιστοποιητικά ή στις εκθέσεις δοκιμών που αναφέρονται στην παράγραφος 1 ή δεν έχει τη δυνατότητα να τα αποκτήσει εντός των σχετικών

προθεσμιών, υπό τους όρους ότι για την αδυναμία πρόσβασης δεν ευθύνεται ο ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας και ότι ο ίδιος αποδεικνύει ότι τα προς παροχή έργα, αγαθά και υπηρεσίες πληρούν τις απαιτήσεις ή τα κριτήρια που ορίζονται στις τεχνικές προδιαγραφές, τα κριτήρια ανάθεσης ή τους όρους εκτέλεσης της σύμβασης.

3. Εφόσον ζητηθεί: α) η ανώνυμη εταιρεία «.....» (.....), β) η ανώνυμη εταιρεία «.....» (.....) και γ) η ανώνυμη εταιρεία «.....» (.....), θέτουν στη διάθεση άλλων κρατών μελών, οποιοσδήποτε πληροφορίες σχετικά με τα στοιχεία και τα έγγραφα που υποβάλλονται, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 54, το άρθρο 55 και τις παραγράφους 1 και 2.

Οι αρμόδιες αρχές του κράτους-μέλους εγκατάστασης του οικονομικού φορέα κοινοποιούν τις σχετικές πληροφορίες, σύμφωνα με το άρθρο 343. Ειδικά για τους οικονομικούς φορείς που είναι εγκατεστημένοι στην Ελλάδα, αρμόδιες είναι οι παραπάνω τρεις ανώνυμες εταιρείες».

18. Επειδή, στην Αιτιολογική Έκθεση του άρθρου 55 αναφέρονται τα εξής : «Με το άρθρο 55 ρυθμίζονται οι όροι και προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν οι αναθέτουσες αρχές να απαιτούν στις τεχνικές προδιαγραφές, στα κριτήρια ανάθεσης ή στους όρους εκτέλεσης, από τους οικονομικούς φορείς συγκεκριμένο σήμα ή μέρος των απαιτήσεων σήματος, ως μέσο απόδειξης ότι τα έργα, οι υπηρεσίες ή οι προμήθειες ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένα περιβαλλοντικά, κοινωνικά ή άλλα χαρακτηριστικά. Στην παράγραφο 1 προβλέπεται ότι οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να ισχύουν σωρευτικά και ορίζεται ότι οι απαιτήσεις σήματος οφείλουν να είναι ενδεδειγμένες για τον καθορισμό των χαρακτηριστικών των έργων, των προμηθειών ή των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης, να διαμορφώνονται βάσει επαληθεύσιμων κριτηρίων, τα σήματα να υιοθετούνται μέσω μιας διαδικασίας στην οποία μπορούν να συμμετέχουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι κυβερνητικοί οργανισμοί, οι καταναλωτές, οι κατασκευαστές, καθώς και οι διανομείς και οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, να είναι προσιτά σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και ο οικονομικός φορέας που υποβάλει αίτηση για το σήμα να μη μπορεί να ασκήσει αποφασιστική επιρροή στον τρίτο που καθορίζει τις απαιτήσεις του σήματος. Επίσης στην παράγραφο 1

διευκρινίζεται ότι οι αναθέτουσες αρχές αποδέχονται κάθε σήμα που πληροί τις απαιτήσεις του ζητούμενου σήματος. Τέλος ορίζεται ότι εφόσον οικονομικός φορέας τεκμηριώσει στην αναθέτουσα αρχή ότι δεν είχε τη δυνατότητα να αποκτήσει το ζητούμενο από την αναθέτουσα αρχή σήμα εντός των σχετικών προθεσμιών για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνεται ο ίδιος, η αναθέτουσα αρχή αποδέχεται την πλήρωση των απαιτήσεων του αιτούμενου σήματος, με άλλα αποδεικτικά μέσα που υποβάλλει ο οικονομικός φορέας, όπως ο τεχνικός φάκελος του κατασκευαστή. Στην παράγραφο 2 ορίζεται ότι στην περίπτωση που σήμα υπερκαλύπτει τις απαιτήσεις που αφορούν το αντικείμενο της σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές δε μπορούν να απαιτήσουν το σήμα καθαυτό, αλλά μπορούν στις τεχνικές προδιαγραφές να παραπέμψουν στις προδιαγραφές, ή σε τμημάτων προδιαγραφών του εν λόγω σήματος, που σχετίζονται με το χαρακτηριστικών του εν λόγω αντικειμένου».

19. Επειδή, οι οικείοι όροι της διακήρυξης αναφέρουν τα εξής «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ - Πίνακες συμμόρφωσης (κοινοί για όλα τα μέρη)

Γενικές Προδιαγραφές

Ο υποψήφιος συμπληρώνει τους κάτωθι πίνακες συμμόρφωσης, επί ποινή αποκλεισμού, με την απόλυτη ευθύνη της ακρίβειας των δεδομένων. Η μη συμμόρφωση επί του συνόλου των ακόλουθων απαιτήσεων αποτελεί αιτία απόρριψης της τεχνικής προσφοράς του υποψηφίου Αναδόχου. Σημειώνεται πως όπου ζητείται πιστοποιητικό ISO 9001 κατασκευαστή, θα πρέπει να περιλαμβάνει στο πεδίο εφαρμογής, την σχετική με το ζητούμενο κατηγορία προϊόντων. Επίσης, σε όσες προδιαγραφές των πινάκων συμμόρφωσης γίνεται αναφορά σε πιστοποιητικά, σήματα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας ή τύπους, ή αναφορά σε ορισμένη παραγωγή ή προέλευση, νοείται και το «ή το ισοδύναμό τους», όπου εφαρμόζεται...[...].2. Να προσκομιστούν:

1. για τα προσφερόμενα προϊόντα εξοπλισμού δήλωση ή δηλώσεις συμμόρφωσης CE. Ειδικότερα στον ηλεκτρονικό/ηλεκτρολογικό εξοπλισμό (ΗΗΕ), εφόσον στην επισυναπτόμενη δήλωση ή δηλώσεις CE δεν περιλαμβάνεται η συμμόρφωση με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/65/EU (RoHS - Οδηγία απαγόρευσης χρήσης επικίνδυνων ουσιών), να επισυναφθεί βεβαίωση του κατασκευαστή ή του αντιπροσώπου πως το προσφερόμενο προϊόν συμμορφώνεται με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/65/EU.

Αριθμός απόφασης: 693/2020

2. τα πιστοποιητικά ISO (ή αντίστοιχα) των κατασκευαστών των προσφερόμενων ειδών, για τα είδη που το απαιτούν στις προδιαγραφές τους.

3. τα πιστοποιητικά που απαιτούνται ανά προσφερόμενο είδος (energy star, epeat κ.λπ.)

4. βεβαίωση ή βεβαιώσεις (κατασκευαστών ή αντιπροσώπων ή εισαγωγέων ή προσφέροντα) συμμετοχής σε εγκεκριμένο σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης ΑΗΗΕ, κατ' εφαρμογή της ΚΥΑ Η.Π. 23615/651/Ε.103. Οι βεβαιώσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν συνδυαστικά τις κατηγορίες που αφορούν στο σύνολο του προσφερόμενου εξοπλισμού ΗΗΕ.

5. δήλωση προσφέροντα πως τα προϊόντα εξοπλισμού που προσφέρει, είναι ασφαλή και κατάλληλα για χρήση σε σχολικό περιβάλλον από μαθητές και εκπαιδευτικούς.

Σημείωση: όλα όσα συνοδεύουν την τεχνική προσφορά και επισυνάπτονται ως παραπομπές τεκμηρίωσης στον πίνακα συμμόρφωσης (προσπέκτους, τεχνικά φυλλάδια, διαφημιστικά ή τεχνικά έντυπα, εγχειρίδια χρήσης κ.λπ.) μπορούν να προσκομισθούν ως απλά αντίγραφα. Εξαιρέση αποτελούν τα πιστοποιητικά/δηλώσεις/βεβαιώσεις (ISO, CE, Energy Star, TUV Energy Efficiency, EPEAT κ.λπ.) τα οποία μπορούν να υποβληθούν ως επικυρωμένα αντίγραφα ή απλές φωτοτυπίες συνοδευόμενες από υπεύθυνη δήλωση στην οποία βεβαιώνεται η ακρίβειά τους....[...]1. ΣΤΑΘΕΡΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗΣ (DESKTOP)...[...]13. Να επισυναφθούν:

- Πιστοποιητικά κατασκευαστή ISO 9001 & ISO 14001 ή αντίστοιχα.

- Δήλωση κατασκευαστή πως το προσφερόμενο μοντέλο βρίσκεται σε παραγωγή τη χρονική στιγμή υποβολής της προσφοράς.

Για το προσφερόμενο μοντέλο:

- Energy Star ή TUV Energy Efficiency.

- EPEAT ή TUV Green Mark ή Blue Angel...[...]30. Να επισυναφθούν:

- Πιστοποιητικά κατασκευαστή ISO 9001 & ISO 14001 ή αντίστοιχα.

Αριθμός απόφασης: 693/2020

- Δήλωση κατασκευαστή πως το προσφερόμενο μοντέλο βρίσκεται σε παραγωγή τη χρονική στιγμή υποβολής της προσφοράς και δεν έχει ανακοινωθεί παύση της παραγωγής του ή κατάσταση End Of Life.

Για το προσφερόμενο μοντέλο:

- Energy Star ή TUV Energy Efficiency.
- EPEAT ή TUV Green Mark ή Blue Angel....[...]2. ΦΟΡΗΤΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗΣ (LAPTOP)....[...]19. Να επισυναφθούν:

- Πιστοποιητικά κατασκευαστή ISO 9001 & ISO 14001 ή αντίστοιχα.

- Δήλωση κατασκευαστή πως το προσφερόμενο μοντέλο βρίσκεται σε παραγωγή τη χρονική στιγμή υποβολής της προσφοράς.

Για το προσφερόμενο μοντέλο:

- Energy Star ή TUV Energy Efficiency.
- EPEAT ή TUV Green Mark ή Blue Angel....[...] 5. ΕΓΧΡΩΜΟΣ ΕΚΤΥΠΩΤΗΣ A4.....11. Να επισυναφθούν:

- Πιστοποιητικά κατασκευαστή ISO 9001 & ISO 14001 ή αντίστοιχα.

- Δήλωση κατασκευαστή πως το προσφερόμενο μοντέλο βρίσκεται σε παραγωγή τη χρονική στιγμή υποβολής της προσφοράς.

Για το προσφερόμενο μοντέλο:

- Energy Star ή TUV Energy Efficiency....[...]6. ΑΣΠΡΟΜΑΥΡΟΣ ΕΚΤΥΠΩΤΗΣ LASER A4....[...]11. Να επισυναφθούν:

- Πιστοποιητικά κατασκευαστή ISO 9001 & ISO 14001 ή αντίστοιχα.

- Δήλωση κατασκευαστή πως το προσφερόμενο μοντέλο βρίσκεται σε παραγωγή τη χρονική στιγμή υποβολής της προσφοράς.

Για το προσφερόμενο μοντέλο:

- Energy Star ή TUV Energy Efficiency....[...]7. ΑΣΠΡΟΜΑΥΡΟ ΠΟΛΥΜΗΧΑΝΗΜΑ A4...[...]Να επισυναφθούν:

- Πιστοποιητικά κατασκευαστή ISO 9001 & ISO 14001 ή αντίστοιχα.

- Δήλωση κατασκευαστή πως το προσφερόμενο μοντέλο βρίσκεται σε παραγωγή τη χρονική στιγμή υποβολής της προσφοράς.

Αριθμός απόφασης: 693/2020

Για το προσφερόμενο μοντέλο:

- *Energy Star ή TUV Energy Efficiency....[...]9. ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΤΗΣ (HIGH-END WORKSTATION FOR SERVER FUNCTION)....[...]13. Να επισυναφθούν:*

- *Πιστοποιητικά κατασκευαστή ISO 9001 & ISO 14001 ή αντίστοιχα.*

- *Δήλωση κατασκευαστή πως το προσφερόμενο μοντέλο βρίσκεται σε παραγωγή τη χρονική στιγμή υποβολής της προσφοράς.*

Για το προσφερόμενο μοντέλο:

- *Energy Star ή TUV Energy Efficiency.*

- *EPEAT ή TUV Green Mark ή Blue Angel....32. Να επισυναφθούν:*

- *Πιστοποιητικά κατασκευαστή ISO 9001 & ISO 14001 ή αντίστοιχα.*

- *Δήλωση κατασκευαστή πως το προσφερόμενο μοντέλο βρίσκεται σε παραγωγή τη χρονική στιγμή υποβολής της προσφοράς.*

Για το προσφερόμενο μοντέλο:

- *Energy Star ή TUV Energy Efficiency.*

- *EPEAT ή TUV Green Mark ή Blue Angel....[...]..*

13. ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ (INTERACTIVE SET)

(Το σετ περιλαμβάνει επίτοιχο διαδραστικό βιντεοπροβολέα, φορητό ΗΥ και πίνακα μαρκαδόρου).... 41. Να επισυναφθούν:

- *Πιστοποιητικά κατασκευαστή ISO 9001 & ISO 14001 ή αντίστοιχα.*

- *Δήλωση κατασκευαστή πως το προσφερόμενο μοντέλο βρίσκεται σε παραγωγή τη χρονική στιγμή υποβολής της προσφοράς. Για το προσφερόμενο μοντέλο:*

- *Energy Star ή TUV Energy Efficiency.*

- *EPEAT ή TUV Green Mark ή Blue Angel».*

20. Επειδή, κατά τα παγίως γεγόμενα δεκτά από τη νομολογία, η Διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί κανονιστική πράξη, η οποία διέπει το διαγωνισμό και δεσμεύει τόσο την αναθέτουσα αρχή, η οποία διενεργεί αυτόν (ΕΣ Πράξεις VI Τμήματος 78/2007,19/2005,31/2003), όσο και τους

διαγωνιζόμενους. Η δε παράβαση των διατάξεων (όρων) αυτής, οδηγεί σε ακυρότητα των εγκριτικών πράξεων του αποτελέσματος του διαγωνισμού και των κατακυρωτικών αυτού πράξεων (Ολ. ΣΤΕ 2137/1993). Κατά συνέπεια, τυχόν παράβαση ουσιώδους όρου της διακήρυξης, είτε κατά τη διάρκεια του διαγωνισμού, είτε κατά τη συνομολόγηση της σύμβασης, καθιστά μη νόμιμη τη σχετική διαδικασία (ΕΣ Πράξη VI Τμήματος 78/2007).

21. Επειδή σε συνέχεια των ως άνω, σύμφωνα με το Ελεγκτικό Συνέδριο, λόγω της εφαρμοζόμενης στους δημόσιους διαγωνισμούς αρχή της τυπικότητας, όλες οι διατάξεις της Διακήρυξης καθιερώνουν ουσιώδεις όρους, πολλώ, δε, μάλλον όταν τίθενται ρητώς επί ποινή αποκλεισμού ή επί ποινή απαραδέκτου, οπότε τυχόν παραβίαση διατάξεων που αφορούν τον τρόπο υποβολής των προσφορών των διαγωνιζομένων συνεπάγεται το απαράδεκτο αυτών (βλ. Ελ. Συν. VI Τμήμα, Αποφ. 24995, 1949/2009. Πρ. 115, 10/2008, 222/2005, Ζ΄ Κλιμάκιο, Πρ. 116/2012, 1177/2009, ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΡΑΙΚΟΣ, *Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων*, Β΄ έκδοση, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, 2017, σελ 195-197).

22. Επειδή η υποχρέωση διαφάνειας έχει μεταξύ άλλων ως σκοπό να αποκλείσει τον κίνδυνο αυθαιρεσίας εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής (βλ. C-278/14, *SC Enterprise Focused Solutions SRL*, σκ. 25 και C-599/10, *SAG ELV Slovenko* κλπ, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και ο σκοπός αυτός δεν θα επιτυγχανόταν αν η αναθέτουσα αρχή μπορούσε να μην εφαρμόσει τους όρους στους οποίους η ίδια υποβλήθηκε (βλ. C-278/14, *SC Enterprise Focused Solutions SRL*, σκ. 27).

23. Επειδή η αρχή της ίσης μεταχείρισης προϋποθέτει, περαιτέρω, ότι όλοι οι όροι και τρόποι διεξαγωγής της διαδικασίας αναθέσεως πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή στη συγγραφή υποχρεώσεων, κατά τρόπον ώστε, αφενός να παρέχεται σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και κανονικά επιμελείς υποψηφίους η δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενό τους και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο και, αφετέρου, να καθίσταται δυνατός ο εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής αποτελεσματικός και επί ίσοις όροις έλεγχος του αν οι προσφορές των υποψηφίων ανταποκρίνονται στα κριτήρια που διέπουν την εν λόγω σύμβαση (βλ., μεταξύ άλλων, για την αρχή της ίσης

μεταχείρισης των οικονομικών φορέων στο πλαίσιο ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων τις αποφάσεις: της 29ης Απριλίου 2004, Επιτροπή κατά CAS Succhi di Frutta, C 496/99 P, EU:C:2004:236, σκέψη 110, και της 12ης Μαρτίου 2015, eVigilo, C 538/13, EU:C:2015:166, σκέψη 33, της 22ας Ιουνίου 1993, Επιτροπή κατά Δανίας, C 243/89, EU:C:1993:257, σκέψη 33, της 25ης Απριλίου 1996, Επιτροπή κατά Βελγίου, C 87/94, EU:C:1996:161, σκέψη 51, της 18ης Οκτωβρίου 2001, SIAC Construction, C 19/00, EU:C:2001:553, σκέψη 33, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Μηχανική, C 213/07, EU:C:2008:731, σκέψη 45, της 24ης Μαΐου 2016, MT Højgaard και Züblin, C 396/14, EU:C:2016:347, σκέψη 37, της 25ης Απριλίου 1996, Επιτροπή κατά Βελγίου, C 87/94, EU:C:1996:161, σκέψη 54, της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Universale-Bau, C 470/99, EU:C:2002:746, σκέψη 93, της 12ης Μαρτίου 2015, eVigilo, C 538/13, EU:C:2015:166, σκέψη 33, της 29ης Μαρτίου 2012, SAG ELV Slovensko κ.λπ., C 599/10, EU:C:2012:191, σκέψη 36, καθώς και της 10ης Οκτωβρίου 2013, Manona, C 336/12, EU:C:2013:647, σκέψη 31).

24. Επειδή τυχόν ασάφειες ή πλημμέλειες των εγγράφων της σύμβασης δεν μπορούν να ερμηνεύονται εις βάρος των διαγωνιζομένων, κατά παράβαση των αρχών του ανταγωνισμού και της παροχής ίσων ευκαιριών και θα πρέπει να παρέχεται και σε αυτούς, οι οποίοι βλάπτονται από την ασάφεια ή την πλημμέλεια αυτή, η δυνατότητα να συμπληρώσουν την τυχόν ελαττωματική προσφορά τους (ΕΑ ΣΤΕ 423/2011, 424/2011, 425/2011). Τούτο, διότι η ερμηνεία των όρων των εγγράφων της σύμβασης δεν μπορεί να γίνεται σε βάρος του καλόπιστου διαγωνιζομένου, εφόσον η Διοίκηση ήταν αυτή που όφειλε να εκφραστεί σαφέστερα (ΕφΑθ 1959/1970, Αρμ. 1970, σελ. 1111, Εφ.Θεσ. 501/87, ΕΔημ.Εργ. 1990/1, σελ. 84, Α. Τάχος, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, έκδοση θ' , Σάκκουλας, σελ. 776).

25. Επειδή η αρχή της χρηστής διοίκησης επιβάλλει στα διοικητικά όργανα να ασκούν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με το αίσθημα δικαίου που επικρατεί, ώστε κατά την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων να αποφεύγονται οι ανεπιεικείς και απλώς δογματικές ερμηνευτικές εκδοχές και να επιδιώκεται η προσαρμογή των κανόνων δικαίου προς τις επικρατούσες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες και απαιτήσεις (Ε. Π. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμος 1, Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 96).

26. Επειδή, συνεπώς, η αναθέτουσα αρχή έχει την ευχέρεια να καθορίσει τις προϋποθέσεις συμμετοχής, σύμφωνα με το ενωσιακό και εθνικό δίκαιο, του διαγωνισμού με δύο βασικούς περιορισμούς: (α) να μην περιορίζεται ο ελεύθερος και ανόθευτος ανταγωνισμός και η ευρεία συμμετοχή σε διαγωνιστικές διαδικασίες μέσω της επιβολής προδιαγραφών που συρρικνώνουν την ελεύθερη αγορά και (β) να τίθενται κατά τέτοιο τρόπο στο κείμενο της διακήρυξης, ώστε να είναι αρκετά ακριβείς και να μην καταλείπεται οιαδήποτε αμφιβολία στους προσφέροντες ως προς την κατανόηση και τον προσδιορισμό του αντικειμένου και των απαιτήσεων της διακήρυξης. Επιπρόσθετα, κάθε αναθέτουσα αρχή στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να λαμβάνει υπόψη το κριτήριο της αναλογικότητας υπό την έννοια ότι τυχόν περιοριστικά μέτρα που τίθενται με τους όρους της διακήρυξης μπορούν να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με τον ενωσιακό δίκαιο μόνον εάν μπορεί να αποδειχθεί ότι: (α) έχουν οριστεί για την εξυπηρέτηση θεμιτού σκοπού δημόσιας τάξης που έχει τεθεί προς το γενικό συμφέρον, (β) εφαρμόζονται κατά τρόπου που δεν δημιουργεί διακρίσεις, (γ) είναι κατάλληλα για την επίτευξη αυτού του επιδιωκόμενου σκοπού και (δ) δεν είναι δεσμευτικά πέραν του βαθμού που είναι αναγκαίος για την επίτευξη του σκοπού (βλ. ΔΕΚ απόφαση της 3η Φεβρουαρίου 1993 VerenigingVeronicaOmroepOrganisatie κατά Commissariaat voor de Media, C-148/91, σκ. 9, Dieter Kraus κατά Land Baden-Württemberg, C-19/92, σκ. 32).

27. Επειδή, περαιτέρω, διευκρινίζεται ότι διακριτική ευχέρεια ή εξουσία υπάρχει, όταν οι κανόνες που καθορίζουν την αρμοδιότητα δεν προκαθορίζουν ακριβώς την ενέργεια του διοικητικού οργάνου αλλά του αφήνουν περιθώριο δράσης. Ειδικότερα, η αρμοδιότητα έχει χαρακτήρα διακριτικής ευχέρειας όταν, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις, το σχετικό όργανο: α) μπορεί, αλλά δεν έχει υποχρέωση να εκδώσει τη διοικητική πράξη ή β) πρέπει να εκδώσει την πράξη, μπορεί όμως να καθορίζει κατά την κρίση του το χρονικό σημείο έκδοσής της ή γ) μπορεί να επιλέξει μεταξύ περισσότερων ρυθμίσεων τις οποίες επιτρέπει η εφαρμογή των διατάξεων αυτών (βλ. Επαμεινώνδα Π. Σπηλιωτόπουλο, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, τόμ. 1, Νομική Βιβλιοθήκη, 2017, 15η έκδοση, αριθμ. 149, σελ. 139).

28. Επειδή, πράξη που διενεργείται στα πλαίσια διακριτικής ευχέρειας της αναθέτουσας αρχής, ελέγχεται μόνο στα ακραία όριά της, που καθορίζονται: α) από το λογικό, κατά την κοινή πείρα και αντίληψη, περιεχόμενο της αόριστης αξιολογικής έννοιας σε συνδυασμό με την ουσιαστική εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της συγκεκριμένης περίπτωσης σε συνδυασμό προς τον επιδιωκόμενο από τον κανόνα αυτό σκοπό δημοσίου συμφέροντος, β) από την ισότητα κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας, δηλαδή, την ίση κρίση ομοειδών νομικών και πραγματικών καταστάσεων γ) από την αρχή της χρηστής διοίκησης και δ) από την αρχή της αναλογικότητας ή της αναλογίας, σύμφωνα με την οποία το επαχθές μέτρο που επιβάλλεται στον διοικούμενο με τη διοικητική πράξη πρέπει να είναι αναγκαίο, πρόσφορο και ανάλογο προς το εξυπηρετούμενο δημόσιο συμφέρον ή ιδιωτικό προστατευόμενο συμφέρον στο πλαίσιο του σκοπού που επιδιώκει ο νόμος (βλ. Ε. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟ, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμ. 2, 13η έκδ., 2010, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, αριθμ. 514).

29. Επειδή, ως προελέχθη, η Διοίκηση είναι κατ' αρχήν ελεύθερη να διαμορφώνει κατά την κρίση της τους όρους της διακήρυξης ως προς τα προς προμήθεια είδη, καθορίζοντας τα ειδικότερα τεχνικά χαρακτηριστικά τους και τις ανάγκες της υπηρεσίας από ποσοτική και ποιοτική άποψη, η δε θέσπιση με τη διακήρυξη των προδιαγραφών που η αναθέτουσα αρχή κρίνει πρόσφορες ή αναγκαίες, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών της, δεν παραβιάζει τους κανόνες του ανταγωνισμού εκ μόνου του λόγου ότι συνεπάγεται αδυναμία συμμετοχής στο διαγωνισμό ή καθιστά ουσιαδώς δυσχερή τη συμμετοχή σ' αυτόν των προμηθευτών των οποίων τα προϊόντα δεν πληρούν τις προδιαγραφές αυτές, δεδομένου ότι από τη φύση τους οι προδιαγραφές περιορίζουν τον κύκλο των δυναμένων να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό προσώπων, η δε σκοπιμότητα της θέσπισής τους απαραδέκτως αμφισβητείται από τον προτιθέμενο να μετάσχει στο διαγωνισμό (πρβλ. ΕΑ ΣΤΕ 1140/2010, 670/2009, 438/2008, 1245, 977/2006 κ.ά.). Επομένως, ο έλεγχος του συννόμου των ελαχίστων τεχνικών προδιαγραφών και των κριτηρίων επιλογής, θα πρέπει να συνεκτιμά τα ανωτέρω και μάλιστα να λαμβάνει υπόψη με ιδιαίτερη σοβαρότητα την ανά περίπτωση αιτιολογία που

Αριθμός απόφασης: 693/2020

η αναθέτουσα παρέχει σχετικά με την καταλληλότητα και εν γένει διευκόλυνση που επιτυγχάνεται από συγκεκριμένους σχετικούς όρους. Τούτο δεν σημαίνει, ότι η αναθέτουσα δύναται να αποκλείει τον ανταγωνισμό θεσπίζοντας κατά το δοκούν επί ποινή αποκλεισμού απαιτήσεις, αλλά ότι το αναγκαίο αυτών ερμηνεύεται και υπό την οπτική της χρηστικότητας και καταλληλότητας και ούτως η διάκριση μεταξύ επιθυμητού και αναγκαίου αυτονόητα στενεύει (ΑΕΠΠ 43/2020). Ειδικότερα, δε, λόγοι αίτησης προσφυγής, με τους οποίους ο προτιθέμενος να μετάσχει στο διαγωνισμό επιχειρεί, υπό τη μορφή της αμφισβήτησης της νομιμότητας συγκεκριμένων όρων της διακήρυξης, να προδιαγράψει αυτός, κατά τις επαγγελματικές του ανάγκες και δυνατότητες, τα προς προμήθεια είδη, είναι απορριπτέοι ως απαράδεκτοι (πρβλ. Ε.Α ΣΤΕ 1025/2010, 670/ 2009, 438/2008, 977/2006 κ.ά.). Ελέγχονται, όμως, και στην περίπτωση αυτή, οι τεχνικές προδιαγραφές από την άποψη της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων καθώς και της αρχής της αναλογικότητας (πρβλ. Ε.Α. 415/2014, 354/2014, 257/ 2010 κ.ά.).

30. Επειδή, παγίως έχει κριθεί ότι αιτιολογία μιας πράξης, ως έκφραση της αρχής της νομιμότητας της πράξης (ΣΤΕ 171/2002), αποτελεί η έκθεση των πραγματικών και νομικών λόγων που οδήγησαν το αρμόδιο όργανο στην απόφασή του, καθώς και η παράθεση των κριτηρίων βάσει των οποίων άσκησε τη διακριτική του ευχέρεια. Η αιτιολογία αυτή σύμφωνα με την αμέσως προηγούμενη σκέψη πρέπει να είναι νόμιμη, δηλαδή επαρκώς εξειδικευμένη και πλήρης κατά τρόπο ώστε, αφενός να μην καταλείπονται κενά ή αμφιβολίες για την ορθότητα της κρίσης του αρμοδίου διοικητικού οργάνου και αφετέρου να δημιουργεί δυνατότητα ελέγχου τόσο από το διοικούμενο όσο και τον ακυρωτικό δικαστή (την Α.Ε.Π.Π. εν προκειμένω) κατά πόσο η σχετική αιτιολογία είναι σύμφωνη ή βρίσκεται σε αρμονία με τους κανόνες δικαίου που καθορίζουν το πλαίσιο της νομιμότητας. Κατά πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικράτειας, οι πράξεις διακριτικής ευχέρειας υπάγονται στην κατηγορία των φύσει αιτιολογητέων πράξεων, δηλαδή εκείνων των οποίων ο έλεγχος είναι αδύνατος ή ατελής χωρίς την αναφορά των λόγων που τις στήριξαν (Π. Δαγτόγλου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004, αρ. περ. 642 Β).

31. Επειδή, κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας κατ' αρ. 25 παρ. 1 Συντ., θα πρέπει να επιλέγεται λαμβάνοντας υπόψη τα αναφερόμενα υπό σκέψη 30 ανωτέρω, το μείγμα εκείνο μέτρων, το οποίο είναι εξίσου κατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, πλην όμως το ίδιο προκαλεί την ελάχιστη δυνατή αντίρροπη βλάβη. Ομοίως η αρχή της αναλογικότητας, αποτελεί γενική αρχή του ενωσιακού δικαίου, σύμφωνα με την οποία, κάθε επιλεγόμενο μέτρο πρέπει να είναι συγχρόνως αναγκαίο και πρόσφορο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού (ΔΕΕ, Απόφαση της 22.10.2015, Υπόθεση C-425/14, Impresa Edilux Srl, σκέψη 29, ΔΕΕ, Απόφαση της 16.12.2008, Υπόθεση C-213/07, Μηχανική Α.Ε, σκέψη 49, ΔΕΕ, Απόφαση της 23.12.2009, Υπόθεση C-376/08, Serrantoni και Consorzio stabile edili, σκέψη 33, ΔΕΕ, Απόφαση της 19.05.2009, Υπόθεση C-538/07, Assitur, σκέψεις 21 και 23, ΔΕΕ, Απόφαση της 14.12.2004, Υπόθεση C-210/03, Swedish Match, σκέψη 47, ΔΕΕ Απόφαση της 11.07.2002, Υπόθεση C-210/00, Käserei Champignon Hofmeister, σκέψη 59 κλπ).

32. Επειδή, λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω και δη το γεγονός ότι ως η προσφεύγουσα προβάλλει γίνονται αποδεκτά ισοδύναμα πιστοποιητικά, η ίδια, δε, κατά δήλωσή της διαθέτει ενεργειακά και περιβαλλοντικά πιστοποιητικά για αμφότερες τις κατηγορίες σημάτων / πιστοποιητικών των υπό προμήθεια ειδών από τον Ελληνικό Κοινοποιημένο Οργανισμό Πιστοποίησης ΛΑΜΠΟΡ, παρίσταται άνευ εννόμου συμφέροντος η άσκηση της υπό εξέταση προσφυγής καθώς δεν προκύπτει ότι η προσφεύγουσα αποκλείεται από την εν θέματι διαγωνιστική διαδικασία ως η ίδια διατείνεται. Άλλως και όλως επικουρικώς, απαραδέκτως η προσφεύγουσα αποπειράται να θεμελιώσει το έννομο συμφέρον της στην αίρεση της κρίσης της αναθέτουσας αρχής περί του ισοδύναμου ή μη του πιστοποιητικού/σήματος, το οποίο επικαλείται ότι διαθέτει (ΔεφΘεσ 39/2020)

33. Επειδή, σε κάθε περίπτωση, ως ορθώς επισημαίνει η αναθέτουσα αρχή, το περιβαλλοντικό πιστοποιητικό LAB Green το οποίο προτείνει η προσφεύγουσα προϋποθέτει την συμμόρφωση με τις τρέχουσες απαιτήσεις του Energy Star (βλ. 5.1. Requirements). Ως εκ τούτου, αλυσιτελώς προβάλλει η προσφεύγουσα το σύνολο των αιτιάσεων που βάλλουν κατά του Energy Star και της εικαζόμενης ασάφειας ως προς τις προϋποθέσεις

απόκτησής του. Εξάλλου, η προσφεύγουσα δεν επικαλείται και δεν αποδεικνύει ότι στα πλαίσια των ειδικότερων προβλεπόμενων στο άρθρο 55 του Ν. 4412/2016, αδυνατεί να υποβληθεί στην διαδικασία κάλυψης των προϋποθέσεων του ..... ως και των λοιπών προτεινόμενων κατά περίπτωση και εναλλακτικά πιστοποιητικών/ σημάτων, εκκινώντας τη σχετική διαδικασία πιστοποίησης.

34. Επειδή, έτι επικουρικότερα, η προσφεύγουσα δεν βάλλει κατά της αυτής προδιαγραφής για όλα τα προσφερόμενα είδη όπου αυτή απαιτείται ως και του αντίστοιχου όρου (2) των γενικών προδιαγραφών, αν και κατά ρητή πρόβλεψη γίνονται δεκτές προσφορές για το σύνολο των ειδών εκάστου είδους. Ειδικότερα, δεν βάλλει κατά των αντίστοιχων προδιαγραφών που αφορούν τους εκτυπωτές (έγχρωμο και ασπρόμαυρο laser) καθώς και τα πολυμηχανήματα A4 ενώ δηλώνει ότι θα συμμετάσχει σε όλα τα τμήματα. Επομένως, σε κάθε περίπτωση, εάν ήθελε υποτεθεί ότι απαιτούνται επί ποινή αποκλεισμού και άνευ επί της ουσίας ισοδυνάμου σήματος τα ως άνω αναφερόμενα για τους μη πληττόμενους όρους, τα οποία δεν πληροί η προσφεύγουσα, αλυσιτελώς βάλλει κατά των ρητώς και περιοριστικώς αναφερθέντων στην προσφυγή της όρων, καθώς η αδυναμία της να καλύψει εν γένει τις τιθέμενες προδιαγραφές, καθιστά απαράδεκτη την άσκηση της προσφυγής (ΣΤΕ 308/2020).

35. Επειδή, σε κάθε περίπτωση, ως προκύπτει από την κείμενη νομοθεσία δεν υφίσταται απαγόρευση ενσωμάτωσης περιβαλλοντικών σημάτων εν είδει τεχνικών προδιαγραφών εφόσον υφίσταται η φράση «ή ισοδύναμο» και πληρούνται οι προϋποθέσεις της ελεύθερης πρόσβασης στον κατά περίπτωση οργανισμό πιστοποίησης και της δικαιολόγησης της σκοπιμότητας βάσει αντικειμένου σύμβασης με όρους αναλογικότητας ώστε να μην προκύπτει τεχνητός περιορισμός του ανταγωνισμού και άνιση μεταχείριση διαγωνιζομένων. Ωστόσο, η προσφεύγουσα δεν επικαλείται και δεν αποδεικνύει συγκεκριμένους λόγους που να αφορούν τον αδικαιολόγητο περιορισμό του ανταγωνισμού, οι, δε, ισχυρισμοί της περί του Energy Star, το οποίο συνιστά ένα *de facto* πιστοποιητικό, απαιτούμενο μάλιστα εναλλακτικά με έτερο, ουδόλως αποδεικνύουν την εν γένει κατάργησή του ώστε να υποχρεούται η προσφεύγουσα και κάθε συμμετέχων στο αδύνατο και ως εκ

τούτου προβάλλονται αλυσιτελώς, ως άλλωστε προκύπτει και από τις σχετικές απαιτήσεις του προτεινόμενου πιστοποιητικού ..... Περαιτέρω, ουδόλως αποδεικνύεται από το σύνολο του φακέλου η αδυναμία πρόσβασης στις τεχνικές απαιτήσεις και τη διαδικασία έκδοσης των επίμαχων πιστοποιητικών/σημάτων, που είναι ευρείας αναγνώρισης.

36. Επειδή, περαιτέρω, η αναθέτουσα αρχή προβάλλει με τις απόψεις της σαφείς και εμπειριστατωμένες αιτιάσεις προς τεκμηρίωση της ανέλεγκτης ακυρωτικά σκοπιμότητάς της για την επιλογή των συγκεκριμένων πιστοποιητικών/ σημάτων. Εξάλλου, κατά την πλέον πρόσφατη απόφαση του ΔΕΕ η γενική παραπομπή στις προδιαγραφές στις οποίες στηρίζεται μια οικολογική σήμανση είναι κατά κανόνα επαρκής (βλ. Α. 25^{ης}/10/2018, C-413/17 Roche Lietuva).

37. Επειδή, ειδικότερα, με βάση το άρθρο 6 της Οδηγίας 2012/ 27/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 25ης Οκτωβρίου 2012 για την ενεργειακή απόδοση, την τροποποίηση των οδηγιών 2009/125/ΕΚ και 2010/30/ΕΕ και την κατάργηση των οδηγιών 2004/8/ΕΚ και 2006/32/ΕΚ «1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι κεντρικές δημόσιες διοικήσεις αγοράζουν μόνο προϊόντα, υπηρεσίες και κτίρια υψηλής ενεργειακής απόδοσης, εφόσον αυτό συνάδει προς την οικονομική αποδοτικότητα, την οικονομική σκοπιμότητα, τη γενικότερη βιωσιμότητα, την τεχνική καταλληλότητα, καθώς και τον επαρκή ανταγωνισμό, όπως αναφέρεται στο παράρτημα ΙΙΙ. Η υποχρέωση του πρώτου εδαφίου ισχύει για τις συμβάσεις αγοράς προϊόντων, υπηρεσιών και κτιρίων από δημόσιους φορείς, εφόσον η αξία των συμβάσεων αυτών ισούται με τα όρια που ορίζονται στο άρθρο 7 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, ή τα υπερβαίνει. 2. Η υποχρέωση της παραγράφου 1 εφαρμόζεται στις συμβάσεις των ενόπλων δυνάμεων, μόνον στον βαθμό που η εφαρμογή της δεν συγκρούεται με τον χαρακτήρα και την πρωταρχική επιδίωξη των δραστηριοτήτων των ενόπλων δυνάμεων. Η υποχρέωση δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις προμήθειας στρατιωτικού εξοπλισμού όπως ορίζεται στην οδηγία 2009/81/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13 Ιουλίου 2009, σχετικά με τον συντονισμό των διαδικασιών σύναψης ορισμένων συμβάσεων έργων, προμηθειών και παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται από αναθέτουσες

αρχές ή αναθέτοντες φορείς στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας (24).

3. Τα κράτη μέλη παροτρύνουν τους δημόσιους φορείς, μεταξύ άλλων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, αφού λάβουν δεόντως υπόψη τις εκατέρωθεν αρμοδιότητες και τη διοικητική διάρθρωση και ακολουθώντας τον υποδειγματικό ρόλο των κεντρικών τους δημόσιων διοικήσεων, να αγοράζουν μόνο προϊόντα, υπηρεσίες και κτίρια υψηλής ενεργειακής απόδοσης. Τα κράτη μέλη παροτρύνουν τους δημόσιους φορείς, κατά τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων παροχής υπηρεσιών με σημαντικό ενεργειακό περιεχόμενο, να εκτιμούν κατά πόσον υπάρχει δυνατότητα σύναψης μακροχρόνιων συμβάσεων ενεργειακής απόδοσης, οι οποίες επιφέρουν μακροπρόθεσμη εξοικονόμηση ενέργειας.

4. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1, κατά την αγορά δέσμης προϊόντων η οποία καλύπτεται στο σύνολό της από κατ' εξουσιοδότηση πράξη εκδοθείσα δυνάμει της οδηγίας 2010/30/ΕΕ, τα κράτη μέλη μπορούν να διατυπώνουν την απαίτηση ώστε η συγκεντρωτική ενεργειακή απόδοση να έχει προτεραιότητα έναντι της ενεργειακής απόδοσης επιμέρους προϊόντων στο πλαίσιο της ίδιας δέσμης, αγοράζοντας τη δέσμη προϊόντων που πληροί το κριτήριο της ανώτερης κατηγορίας ενεργειακής απόδοσης». Επομένως, οι τιθέμενες απαιτήσεις συντείνουν στην εξυπηρέτηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής περιορισμού των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα το κατά το δυνατόν χαμηλότερο κόστος ιδιοκτησίας (Total cost of ownership) προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος.

38. Επειδή, εν προκειμένω, ισχυρισμοί περί παραβίασης ενωσιακής νομοθεσίας και νομολογίας, που στρέφονται κατά τεχνικών προδιαγραφών διακήρυξης με τις οποίες αν και το κριτήριο ανάθεσης είναι η χαμηλότερη τιμή αποκλείονται προϊόντα αν και διαθέτουν πιστοποίηση CE, είναι αβάσιμοι, διότι η πιστοποίηση καταλληλότητας δεν αναιρεί το ενδεχόμενο κάθε πιστοποιημένο προϊόν να έχει διαφορετικές ιδιότητες που βαίνουν προς εξυπηρέτηση διαφορετικών αναγκών της αναθέτουσας αρχής (πρβλ. ΔΕΦΘεσ/κης 126/2018 (Ακυρωτικό) σκ.10 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία και ΔΕΦ Πειραιώς Ν120/2018 (Ακυρωτικό) σκ.10 αλλά και ενδεικτικά ΑΕΠΠ 424/2019, 718/2018, 838/2018). Σε κάθε περίπτωση, η προσφεύγουσα δεν αναφέρει ρητώς τι ακριβώς καλύπτει το CE σε σχέση με

Αριθμός απόφασης: 693/2020

το κατά περίπτωση απαιτούμενο πιστοποιητικό/ σήμα, καθιστώντας το μη πρόσφορο (πρβλ. ΔεφΑθ 550/2014).

39. Επειδή γίνεται δεκτή εν συνόλω η εισήγηση.

40. Επειδή, κατ' ακολουθίαν, η κρινόμενη Προδικαστική Προσφυγή πρέπει να απορριφθεί και η παρέμβαση να γίνει δεκτή.

41.Επειδή, ύστερα από την προηγούμενη σκέψη, το παράβολο που κατέθεσε η προσφεύγουσα, ύψους δεκαπέντε χιλιάδων (15.000,00) ευρώ πρέπει να καταπέσει (άρθρο 363 Ν.4412/2016, άρθρο 5 του ΠΔ 39/2017).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την Προδικαστική Προσφυγή.

Δέχεται την παρέμβαση.

Ορίζει την κατάπτωση του παραβόλου με κωδικό ..... ύψους δεκαπέντε χιλιάδων (15.000,00) ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε την 28^η Μαΐου 2020 και εκδόθηκε την 17 Ιουνίου 2020 στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

Η Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Ευαγγελία Μιχολίτση

Φωτεινή Μαραντίδου